

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรพา

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ตอน

เอมิล เดอร์ไคม์

โดย

ลิวอิส เอ. โคเซออร์

แปลโดย

นฤจร อธิธิจักระจรัส

แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ตอน

เอมิล เดอร์ไคม์

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๕๓๓/๖๗ ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย ลพ. ...๑๑๑
โทร. ๕๒๔-๕๒๖๔

แปลจาก

Lewis A. Coser, *Masters of Sociological Thought: Ideas in Historical and Social Context*
(New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1971), pp. 128-174.

แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ตอน

เอมิล เดอร์ไคม์

โดย

ลิวอิส เอ. โคเซอร์

แปลโดย

นฤจร อธิธิจักระจรัส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร่วมกับ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

2535

แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ตอน เอมีล เดอร์ไคม์

โดย ลิวอิส เอ. โคเชอร์

แปลโดย นฤจร อธิธิจิระจรัส

ISBN 974-571-401-1

ลิขสิทธิ์ฉบับภาษาไทยของ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนตุลาคม 2535

จำนวน 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 2239232

จัดจำหน่ายโดย ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาคารอเนกประสงค์ ชั้นล่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 2210633

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นางสาวอรุณี อินทรสุขศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

แบบปกโดย นายสันติ อิศรพันธุ์

ราคาเล่มละ 45 บาท

คำนำของผู้แปล

หนังสือเรื่อง *แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา (Masters of Sociological Thought)* ของ ลิวอิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) นี้เป็นตำราทางสังคมวิทยาที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไปทั้งในอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอังกฤษ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงแนวความคิดของนักทฤษฎีผู้เป็นต้นกำเนิดแนวความคิดทางสังคมวิทยาชีวิตของเขา และบริบททางวิชาการและทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของเขา

ถึงจะมีความหลากหลายในเนื้อหาแต่ก็เห็นได้ชัดว่า นักคิดแต่ละคนได้รับการกระทบกระเทือนอย่างสำคัญของการเกิดขึ้นของ “สังคมสมัยใหม่” (modern society) และการจัดระเบียบและความสัมพันธ์ของคนในสังคมรูปแบบใหม่นี้ ซึ่งทำให้เรามองสังคมแตกต่างกันไป การศึกษาแนวความคิดของนักคิดเหล่านี้จะช่วยทำให้การทำความเข้าใจความหลากหลายของสังคมวิทยาในปัจจุบันและ “สังคมสมัยใหม่” ได้ดีขึ้น

ในการแปลครั้งนี้เลือกแปลเฉพาะนักทฤษฎี 8 ท่าน ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานและมีอิทธิพลสำคัญต่อทฤษฎีทางสังคมวิทยาปัจจุบัน บทที่ 1 และ 2 คือ กองต์ และ มาร์กซ์ แปลโดย จามะรี พิทักษ์วงศ์, บทที่ 3 และ 4 สเปนเซอร์ และ เดอร์ไคม์ แปลโดย นฤจร อธิธิจระจรัส, บทที่ 5 ชิมเมล แปลโดย จามะรี พิทักษ์วงศ์ และ วารุณี ภูริสินสิทธิ์, บทที่ 6 เวเบอร์ แปลโดย อังกาบ กอศรีพร, บทที่ 7 และ 8 คูลิย และ มัด แปลโดย วารุณี ภูริสินสิทธิ์

ความดีทั้งหมดของหนังสือเล่มนี้ย่อมอยู่ที่ผู้แต่ง คือ ลิวอิส เอ. โคเซอร์ อย่างไม่ต้องสงสัย ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น คณะผู้แปลขอรับผิดชอบไว้ ณ ที่นี้ และหวังว่าคงได้รับการติชมเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

จามะรี พิทักษ์วงศ์
นฤจร อธิธิจระจรัส
วารุณี ภูริสินสิทธิ์
อังกาบ กอศรีพร

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สารบาญ

เอมิล เดอร์ไคม์

1858 - 1917

ผลงาน	2
แนวทางศึกษาทั่วไป	2
ปัจเจกบุคคลและสังคม	9
สังคมวิทยาศาสตร์	17
สังคมวิทยาความรู้	24
การอธิบายเชิงหน้าที่	26
ชีวประวัติ	31
อาชีพทางด้านวิชาการของเดอร์ไคม์	35
ความเกี่ยวข้องกับสาธารณชน	41
บริบททางวิชาการ	43
รากฐานของเดอร์ไคม์ในประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาฝรั่งเศส ..	43
อิทธิพลของนักคิดร่วมสมัย	48
อิทธิพลของนักคิดที่มีใช้ชาวฝรั่งเศส	53
บริบททางสังคม	58
สภาพโดยทั่ว ๆ ไป	58
ภูมิหลังของเดอร์ไคม์	68
การรวบรวมลูกศิษย์และแสวงหาผู้ฟัง	73
แบบแผนของอิทธิพล	81
สรุป	92

เอมิล เดอร์ไคม์

1858 - 1917

ผลงาน

แนวทางศึกษาทั่วไป

สาระสำคัญในคำสอนทั้งมวลของเดอร์ไคม์อยู่ที่การยืนยันของเขาที่ว่า การศึกษาสังคมจะต้องหลีกเลี่ยงการอธิบายถึงพฤติกรรมทางสังคมว่ามีรากฐานจากชีวภาพและจิตภาพ (reductionism) และต้องพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมว่ามีลักษณะเฉพาะในตัวของมันเองจากการที่เดอร์ไคม์ไม่ยอมรับการตีความหมายในเชิงชีววิทยาและจิตวิทยา เขาจึงมุ่งความสนใจอยู่ที่ตัวกำหนดปัญหาทางสังคมของมนุษย์ในเชิงโครงสร้างสังคม

เดอร์ไคม์ได้เสนอข้อวิพากษ์เกี่ยวกับการอธิบายพฤติกรรมสังคมด้วยตัวแปรทางชีวภาพและจิตภาพของพวกนิมวิธิการอธิบายแบบลดทอน (reductionist) ปรากฏการณ์ทางสังคมเป็น "ข้อเท็จจริงทางสังคม" (social facts) และสิ่งเหล่านี้เป็นเนื้อหาสาระของสังคมวิทยา ตามความเห็นของเดอร์ไคม์ ข้อเท็จจริงทางสังคมมีคุณลักษณะและตัวกำหนดทางสังคมที่โดดเด่นเฉพาะ ซึ่งไม่อาจจะนำไปสู่การอธิบายในระดับของชีววิทยาหรือจิตวิทยาได้ เป็นปรากฏการณ์ที่อยู่ภายนอกตัวปัจเจกบุคคลที่ถือว่าเป็นหน่วยทางชีววิทยาและจะปรากฏอยู่เป็นเวลานานแสนนาน ในขณะที่ปัจเจกบุคคลหนึ่งได้ล้มหายตายจากไป และมีปัจเจกบุคคลอื่นมาแทนที่ ยิ่งไปกว่านั้น ข้อเท็จจริงทางสังคมไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่อยู่ภายนอกบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีพลังบังคับซึ่ง... เข้ามาครอบงำบุคคลเป็นอิสระไปจากเจตนารมณ์ของเขา"¹ การบังคับ (constraints) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปกฎหมายหรือขนบประเพณี จะบังเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางสังคมถูกฝ่าฝืน บทลงโทษเหล่านี้กำหนด

¹Emile Durkheim, *The Rules of Sociological Method* (New York, The Free Press, 1950), p. 2.

ใช้ทั้งกับปัจเจกบุคคลและชี้ก้นำตลอดจนคอสมอสกับความปรารถนาและ
 นิสสัยของบุคคล ด้วยเหตุนี้ข้อเท็จจริงทางสังคมหนึ่ง ๆ จึงสามารถกำ-
 หนดความหมายได้ว่าเป็น "วิถีทางการกระทำทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะ
 กำหนดตายตัวหรือไม่ แต่สามารถแสดงออกด้วยการบังคับบุคคลจาก
 ภายนอก"²

แม้ว่าในผลงานระยะแรกของเขา เดอร์ไคม์จะให้ความหมาย
 ของข้อเท็จจริงทางสังคมในแง่เป็นสิ่งภายนอกและเป็นพลังบังคับ และ
 มุ่งความสนใจส่วนใหญ่อยู่ที่ปฏิบัติการของระบบกฎหมาย ต่อมาภายหลัง
 เขาได้เปลี่ยนทรรศนะของเขาไปอย่างเด่นชัด เดอร์ไคม์ซึ่งบรรลุด้วย
 วิเคราะห์ทางความคิด ได้เน้นให้เห็นว่าข้อเท็จจริงทางสังคม โดย-
 เฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบทางศีลธรรมจรรยา ได้กลายเป็นตัวชี้ทาง
 และความคุมความประพฤติที่มีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมันได้เข้าไปอยู่ในจิต
 สำนึกของบุคคลแล้ว ในขณะที่ที่ยังดำรงอยู่เป็นอิสระจากบุคคล จาก
 หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นว่าการบังคับจึงไม่เป็นข้อบังคับธรรมดาสำหรับการ
 การควบคุมจากภายนอกต่อเจตนารมณ์ของปัจเจกบุคคลอีกต่อไป แต่จะ
 เป็นการบังคับทางศีลธรรมเพื่อให้เคารพต่อกฎระเบียบ โดยนิสสัยสังคม
 คือ "สิ่งที่อยู่นอกตัวเราและอยู่ในตัวเราเอง"³ ในตอนนี้เดอร์ไคม์
 จึงตั้งใจที่จะศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคมไม่เพียงแต่ในฐานะที่เป็นป्रा-
 กฏการณ์ "ที่อยู่ภายนอก" ในโลกของวัตถุ แต่ในฐานะเป็นข้อเท็จจริง
 ที่ผู้กระทำและนักวิทยาศาสตร์สังคมได้เข้ามารู้จักอีกด้วย⁴

² Ibid., p. 13.

³ Emile Durkheim, *Sociology and Philosophy* (New York, The Free Press, 1953), p. 55.

⁴ โปรดดู Talcott Parsons, "Emile Durkheim," *International Encyclopedia of the Social Sciences* (New York, Macmillan, 1968) และจากการสังเกตเกี่ยวกับ

เดอร์ไคม์ให้ความเห็นว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อปัจเจกบุคคลที่มีการกระทำระหว่างกันได้ทำให้เกิดความเป็นจริง (reality) ขึ้น ซึ่งไม่สามารถอธิบายว่าเป็นคุณสมบัติของปัจเจกบุคคลผู้กระทำแต่ละคนได้อีกต่อไป "ตัวกำหนดข้อเท็จจริงทางสังคมควรหาได้จากบรรดาข้อเท็จจริงทางสังคมทั้งหลายที่เกิดขึ้นมาก่อนนั้น และมีใช้แสวงหาจากภาวะทั้งหลายในจิตสำนึกของปัจเจกบุคคล"⁵ ตัวอย่างเช่น พรรคการเมืองหนึ่งที่มักจะประกอบขึ้นด้วยสมาชิกที่เป็นปัจเจกบุคคลก็ไม่สามารถที่จะนำเอาส่วนประกอบต่างๆ ที่ก่อรูปมันขึ้นมาขึ้นนี้อธิบายตัวมันเองได้ พรรคเป็นโครงสร้างรวมทั้งหมดซึ่งอธิบายได้ด้วยพลังต่าง ๆ ทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่ทำให้มันเกิดขึ้นและทำให้มันดำเนินการได้ การจัดรูปทางสังคมใด ๆ แม้ไม่จำเป็นที่จะมีความเหนือกว่าส่วนประกอบที่เป็นปัจเจกบุคคล แต่ก็แตกต่างไปจากส่วนประกอบเหล่านั้นและต้องการการอธิบายในระดับที่เป็นลักษณะพิเศษของมันเอง

เดอร์ไคม์สนใจลักษณะของกลุ่มและโครงสร้างต่างๆ มากกว่าลักษณะของปัจเจกบุคคล เขาสนใจในปัญหาเช่นการยึดเหนี่ยวหรือการขาดความยึดเหนี่ยวของกลุ่มศาสนิกชนหนึ่ง ๆ แต่ไม่ใช่ในลักษณะของบุคคลในกลุ่มศาสนิกชน เขาแสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติของกลุ่มดังกล่าวจะเป็นอิสระไปจากลักษณะของบุคคล และดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาคุณสมบัติของตัวมันเอง เขาได้พิจารณาอัตราที่แตกต่างกันของพฤติกรรมในประชากรที่คัดเลือกมาและลักษณะของกลุ่มต่างๆ แต่ละกลุ่มหรือการเปลี่ยนแปลงของลักษณะเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น อัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดในกลุ่มหนึ่ง ๆ แสดงให้เห็นว่าการยึดเหนี่ยวทาง

เรื่องนี้ของ Georges Sorel ในบทความของเขา "Les Theories de M. Durkheim," *Le Devenir Social*, I (1895), โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้า 17.

⁵ *Rules*, p. 110.

สังคมในกลุ่มอ่อนแอลง และสมาชิกของกลุ่มมิได้รับการคุ้มครองเพียงพอในวิกฤตการณ์ของชีวิต

เพื่อที่จะอธิบายอัตราที่แตกต่างกันอย่างคงที่ของการฆ่าตัวตายในกลุ่มศาสนาหรืออาชีพต่าง ๆ เดอร์ไคม์ได้ศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มเหล่านี้ คือแนวทางที่เป็นลักษณะของกลุ่มในการที่ทำให้เกิดความยึดเหนี่ยวและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้นในหมู่สมาชิก เขามิได้สนใจกับลักษณะทางจิตวิทยาหรือแรงจูงใจของปัจเจกบุคคลที่เป็นองค์ประกอบ เพราะสิ่งเหล่านี้มีความผันแปร จากการเปรียบเทียบกัน โครงสร้างที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงต่างค่อนข้างจะขาดความยึดเหนี่ยวหรือมีสภาวะค่อนข้างปราศจากบรรทัดฐานเหมือน ๆ กัน

การสนใจกับอัตราของการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เฉพาะมากกว่ากับเหตุการณ์นับว่าเป็นข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่ง คือทำให้เดอร์ไคม์ได้ขบคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างต่าง ๆ จากการที่ได้เปรียบเทียบอัตราการฆ่าตัวตายในกลุ่มทั้งหลาย เขาสามารถหลีกเลี่ยงการอธิบายสาเหตุเฉพาะกลุ่มหนึ่ง ๆ และสามารถที่จะลงความเห็นเป็นหลักการโดยทั่ว ๆ ไปได้ โดยวิธีนี้ เขาจึงได้สรุปว่า ความเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับความยึดเหนี่ยวหรือการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นตัวอธิบายอัตราเฉพาะที่ต่างกันของการฆ่าตัวตายจำนวนหนึ่งในสภาวะการณ์นานาประการของกลุ่ม กลุ่มทั้งหลายต่างกันในระดับบูรณาการ นั่นก็คือ กลุ่มบางกลุ่มอาจมีการควบคุมสมาชิกแต่ละบุคคลอย่างเหนียวแน่นและรวมสมาชิกเข้าอยู่ในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ อาจละทิ้งการกระทำที่มีอุปสรรคมากมายให้แก่ปัจเจกบุคคลที่เป็นส่วนประกอบของกลุ่ม เดอร์ไคม์แสดงให้เห็นว่าการฆ่าตัวตายผันแปรกลับกันกับระดับบูรณาการ "เมื่อสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเหนียวแน่น ก็สามรถทำให้บุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของสังคม"^๑

^๑ Emile Durkheim, *Suicide* (New York, The Free Press, 1951), p. 209.

ผู้คนที่รวมกันอย่างเหนียวแน่นเป็นกลุ่มจะได้รับการป้องกันเป็นอย่างดีจากผลกระทบของความผิดหวังและโศกนาฏกรรมอันนำมาซึ่งความทุกข์ยากแก่มวลมนุษย์ ดังนั้น พวกเขาจึงมีแนวโน้มน้อยมากที่จะเลือกมีพฤติกรรมที่รุนแรง เช่น การฆ่าตัวตาย

สำหรับเคอร์โตว์แล้ว ส่วนประกอบสำคัญประการหนึ่งของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็คือ ขอบเขตที่สมาชิกต่างๆ ได้กระทำระหว่างกัน ตัวอย่างเช่น การเข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นการดึงสมาชิกของกลุ่มศาสนิกชนเข้าสู่กิจกรรมเดียวกันซึ่งผูกพันเขาเข้าด้วยกัน หรือในอีกระดับหนึ่ง กิจกรรมการงานที่ขึ้นอยู่กับภารกิจที่แบ่งแยกแตกต่างกันแต่เสริมกันจะผูกพันคนงานเข้าเป็นกลุ่มทำงาน สิ่งที่มีสัมพันธ์กับความถี่ของการกระทำระหว่างกันอย่างมีแบบแผนก็คือตัววัดของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของค่านิยม นั่นคือการมีส่วนร่วมในค่านิยมและความเชื่อของสมาชิกทั้งหลายในชุมชนซึ่งมีความเห็นพ้องกันในระดับสูง จะมีความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมน้อยกว่าในกลุ่มที่ความเห็นพ้องต้องกันอยู่ในระดับต่ำ หลักความเชื่อของกลุ่มศาสนิกชนยิ่งแก่กล้าเพียงใด กลุ่มก็ยิ่งมีความเป็นหนึ่งเดียวกันมากเพียงนั้น และด้วยเหตุนี้จึงสามารถจัดเสนอภาวะแวดล้อมซึ่งจะป้องกันสมาชิกจากประสบการณ์ที่ยุ่งยากและคับข้องใจอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น กระนั้นเคอร์โตว์ยังมีความระมัดระวังที่จะชี้ให้เห็นว่าการพิเศษก็มีเหมือนกัน ที่สำคัญที่สุดคือกรณีของนิกายโปรเตสแตนต์ ซึ่งหลักความเชื่อของกลุ่มเน้นถึงการเชื่อร่วมกันในปัจจุบันและการตั้งข้อซักถามอย่างอิสระเสรี นิกายโปรเตสแตนต์ "ยอมรับความเป็นอิสระในความคิดของปัจเจกบุคคลมากกว่านิกายคาทอลิก... มีความเชื่อและการปฏิบัติแบบอย่างเดียวกันน้อยกว่า"⁷ ในกรณีเช่นนี้อัตราของพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สูงกว่า เช่น การฆ่าตัวตาย จึงไม่สามารถอธิบายได้ว่าเป็นเพราะขาดแคลนความเห็นพ้องต้องกัน แต่

⁷Ibid., p. 159.

เป็นเพราะการตอบสนองของสมาชิกต่อความเป็นอิสระที่กำกับโดยกลุ่ม
 ความแตกต่างระหว่างความเห็นพ้องต้องกันในด้านนิยามและบูร-
 ณาการทางโครงสร้าง สามารถที่จะพิจารณาได้อย่างเป็นแบบแผนมาก
 ขึ้นในแง่การบัญญัติความหมายของเดอร์ไคม์ เขาได้แยกระหว่าง*ความ*
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกและเชิงอินทรีย์ (mechanical and
 organic solidarity) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกมี
 มากกว่าในขอบเขตที่ "ความคิดและความโน้มเอียงซึ่งเป็นแบบเดีว
 กันสำหรับสมาชิกของสังคม มีปริมาณและความเข้มข้นมากกว่าความคิด
 และความโน้มเอียงซึ่งเกี่ยวข้องกับสมาชิกเป็นรายบุคคล ความเป็นอัน
 หนึ่งอันเดียวกันแบบนั้นสามารถเติบโตขึ้นได้ในอัตราส่วนกลับกันกับบุคคลิก
 ภาพ"^๘ ในอีกนัยหนึ่ง *ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไก*มีมากในที่
 ซึ่งมีความแตกต่างของปัจเจกบุคคลน้อย และสมาชิกในสังคมมีความ
 คล้ายคลึงกันมากในเรื่องการอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน "ความ
 เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งมาจากความเหมือนกันจะอยู่ในระดับสูงสุด
 เมื่อสามัญสำนึกของส่วนรวมได้ครอบคลุมสามัญสำนึกของเราทั้งหมดไว้
 อย่างสิ้นเชิง และมโนธรรมของเรามีลักษณะเหมือนกับมโนธรรมของ
 ส่วนรวมทุกประการ"^๙ เมื่อเปรียบเทียบกัน *ความเป็นอันหนึ่งอันเดียว*
*กันเชิงอินทรีย์*พัฒนาขึ้นมาจากการแตกต่างระหว่างบุคคลมากกว่าความ
 เหมือนกัน มันเป็นผลพวงของการแบ่งงานกันทำ ซึ่งความแตกต่างใน
 ในหน้าที่ในสังคมหนึ่ง ๆ มากขึ้นเท่าไร ความแตกต่างระหว่างสมาชิก
 ในสังคมก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเท่านั้น

ในสังคมที่มีความแตกต่างดังกล่าว แต่ละส่วนประกอบจะมีความ
 ผูกพันต่อกิจวัตรส่วนรวมร่วมกันไม่มั่นคงมากนัก แม้ว่ามันอาจผูกพันอย่าง

^๘ Emile Durkheim, *The Division of Labor in Society* (New York, The Free Press, 1956), p. 129.

^๙ Ibid., p. 130.

เหนียวแน่นเท่ากันอยู่กับภารกิจและบทบาทที่มีความแตกต่างและเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นระบบที่แสดงถึงคุณลักษณะของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ก็ตาม ในขณะที่ส่วนประกอบที่เป็นบุคคลของระบบดังกล่าวมีส่วนที่เหมือนกันน้อย แต่กระนั้นบุคคลก็ยิ่งขึ้นต่อกันและกันมากกว่าบุคคลที่อยู่ภายใต้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแบบกลไก ทั้งนี้เพราะบุคคลได้เข้าร่วมอยู่ในวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันและร่วมอยู่ในกิจกรรมที่มีความเฉพาะอย่าง สมาชิกทั้งหลายจึงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ และวงซ้ำของความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถพัฒนาขึ้นได้ในระหว่างพวกเขา ในระบบดังกล่าวเหล่านี้ จะปรากฏมีการปลดปล่อยบางอย่างจากการควบคุมภายนอก แต่การปลดปล่อยดังกล่าวเข้ากันได้และไม่ขัดกันกับการพึ่งพาอาศัยอย่างมากของบุคคลที่มีกับเพื่อนมนุษย์

ในผลงานระยะแรกของเขา เคอร์ไคม์ชี้ให้เห็นว่า ระบบความเชื่อรวมกันอันมั่นคงแข็งแรงเป็นลักษณะของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกในสังคมแบบดั้งเดิม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ในการแบ่งงานกันทำ และด้วยเหตุนี้จึงทำให้การพึ่งพาซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้นนั้น อาศัยความเชื่อร่วมกันน้อยกว่าในการทำให้สมาชิกผูกพันกับสังคมนี้ ภายหลังเคอร์ไคม์ได้แก้ไขทรรศนะนี้และเห็นว่าแม้แต่ระบบเหล่านี้ซึ่งมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ที่พัฒนาอย่างสูง ก็ยังคงต้องการความศรัทธา และ *มโนธรรมส่วนรวม* (consicence collective) ร่วมกัน หากไม่ปรารถนาให้ระบบเหล่านี้แตกกระจายเป็นกลุ่มปฏิบัติต่อกันและทำให้คนเป็นคนเห็นแก่ตัว

เคอร์ไคม์ในตอนที่ยังบรรลุดวงวิภาวะทางความคิดได้ตระหนักดีว่า ด้วยการศึกษาที่สมาชิกทุกคนของสังคมยึดถือสภาพจนแบบสัญลักษณ์ที่มีอยู่ร่วมกัน และยึดถือในสมมติฐานที่เกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัวร่วมกันเท่านั้นที่ความเป็นเอกภาพทางศีลธรรมจะสามารถมีขึ้นได้ เคอร์ไคม์ให้ความเห็นว่า หากปราศจากสิ่งเหล่านั้นแล้ว สังคมใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นสังคม

ลำหลังหรือสังคมสมัยใหม่ ย่อมจะต้องเสื่อมและสลายไป

ปัจเจกบุคคลและสังคม

สำหรับเดอร์ไคม์ มนุษย์เป็นสัตว์ซึ่งมีความปรารถนาไม่มีที่สิ้นสุด มนุษย์จะไม่มีสักสิ่งพอใจเมื่อความต้องการทางชีวภาพบรรลตามประสงค์ ผิดกับสัตว์อื่น ๆ "คนยิ่งได้มากเท่าใด ก็ยิ่งต้องการมากเท่านั้น เพราะว่าความพึงพอใจที่ได้รับเป็นเพียงการกระตุ้น แทนที่จะเป็นความสนใจอยาก"¹⁰ สิ่งก็ตามมาจากความไม่สนใจอยากตามธรรมชาติของมนุษย์ก็คือความปรารถนาของมนุษย์จะยึดยังอยู่ได้ก็ด้วยการควบคุมจากสิ่งภายนอกเท่านั้น นั่นคือ ถูกควบคุมโดยสังคม สังคมจะวางขอบเขตสำหรับความปรารถนาของมนุษย์ และวางหลัก "กฎระเบียบข้อบังคับ [ซึ่ง]ต้องมีบทบาทสำหรับความต้องการทางศีลธรรมอย่างเดียวกันกับที่อวัยวะต่าง ๆ มีสำหรับความต้องการทางกายภาพ"¹¹ ในสังคมที่มีกฎระเบียบที่ดี การควบคุมทางสังคมจะวางขอบเขตจำกัดอุปนิสัยของปัจเจกบุคคล เพื่อว่า "แต่ละบุคคลในวงแวดล้อมของคนต่างจะตระหนักเป็นเลา ๆ ถึงขอบเขตสูงสุดที่กำหนดความทะเยอทะยานของเขาและไม่ใฝ่สูงสิ่งใดที่เกินไปกว่านั้น... ดังนั้นความทะเยอทะยาน [จึงเป็น] ตัวกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมาย"¹²

เมื่อกฎระเบียบทางสังคมทั้งหลายลง อิทธิพลของสังคมที่คอยควบคุมอุปนิสัยของปัจเจกบุคคลก็จะไม่มีประสิทธิภาพอีกต่อไป และปัจเจกบุคคลจะปล่อยให้ตัวเองให้อาศัยอุปนิสัยความสามารถของตนเอง ในสภาวะเช่นนี้ เดอร์ไคม์เรียกว่า อนอมี (anomie) อันเป็นคำซึ่งหมายถึงสภาวะที่ค่อนข้างจะไร้บรรทัดฐานในสังคมทั้งหมด หรือในกลุ่มบางกลุ่ม

¹⁰ *Suicide*, p. 248.

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*, p. 250.

ที่เป็นส่วนประกอบของสังคม โอนินมีได้หมายถึงภาวะของความนึกคิด
จิตใจ แต่หมายถึงลักษณะของโครงสร้างทางสังคม มันแสดงถึงสภาวะ
ที่ความปรารถนาของปัจเจกบุคคลมิได้ถูกบังคับโดยบรรทัดฐานร่วมกันอีก
ต่อไป และเป็นผลให้ปัจเจกบุคคลปราศจากซึ่งการชักนำด้านศีลธรรม
ในการดำเนินไปสู่เป้าหมายของตน

แม้ว่าสภาพโอนินมีอย่างสมบูรณ์หรือภาวะไร้บรรทัดฐานอย่าง
เต็มที่จะเป็นไปได้ในความเป็นจริง สังคมก็อาจจะแสดงให้เห็นลักษ-
ณะเฉพาะได้ชั่วระยะดับของภาวะเบี่ยงที่เป็นบรรทัดฐานที่มากกว่าหรือ
น้อยกว่า ยิ่งไปกว่านั้นภายในสังคมเฉพาะหนึ่ง ๆ กลุ่มต่าง ๆ อาจจะ
แตกต่างกันในระดับของโอนินมีที่ปรากฏอยู่โดยรอบ การเปลี่ยนแปลงทาง
สังคมอาจทำให้เกิดโอนินมีขึ้นทั้งในสังคมส่วนรวมทั้งหมดหรือในบางส่วน
ของสังคม ตัวอย่างเช่น วิกฤตการณ์ทางธุรกิจอาจมีผลกระทบต่อบรร-
ดาผู้ที่อยู่ตรงปลายยอดของปิรามิดสังคมมากกว่าประชากรที่อยู่ตรงส่วน
ล่าง เมื่อความตกต่ำทางเศรษฐกิจทำให้ชนชั้นสูงตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว
คนเหล่านั้นก็ได้เผชิญกับประสบการณ์ของภาวะเบี่ยงที่ลดน้อยลงในชีวิต
ของพวกเขา นั่นก็คือ การสูญเสียความแน่นอนทางศีลธรรม และความ
คาดหวังตามประเพณีจะไม่ได้รับการสนับสนุนคำจูนอีกต่อไปจากกลุ่มที่
คนเหล่านั้นเคยเป็นสมาชิก ในทำนองเดียวกันการคุกคามอย่างรวดเร็ว
ของความเจริญรุ่งเรือง อาจทำให้คนบางคนได้เลื่อนสถานภาพขึ้นไป
อย่างทันทีทันใด และเป็นเหตุให้พวกเขาไม่ได้รับการสนับสนุนทางสัง-
คมที่จำเป็นสำหรับสัจชีวิตใหม่ของพวกเขา การเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว
ใด ๆ ในโครงสร้างทางสังคมอันก่อวางวงซ้ำที่มีมาก่อนซึ่งลัทธิชีวิตได้
ติดตรึงอยู่จะเป็นเหตุนำมาซึ่งโอกาสของการเกิดโอนินมี

เดอร์ไคม์อ้างว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งกระตุ้นความ
ปรารถนาของมนุษย์ จะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายจากภาวะของโอนินมี
เพราะมัน "หลอกลวงให้เราเชื่อว่าเราต้องพึ่งตัวเราเองเท่านั้น"
ในขณะที่ "ความยากจนป้องกันการฆ่าตัวตายเพราะมันเป็นตัวควบคุม

ให้ตัวของมันเอง"¹³ เนื่องจากการตระหนักในความปรารถนาของมนุษย์ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ในมือ คนยากจนจึงถูกควบคุมไว้ และดังนั้นจึงมีแนวโน้มได้รับผลร้ายจากอนมินีน้อยกว่า ด้วยค่าของความจริงที่ว่าพวกเขามีทรัพย์สินสมบัติในปริมาณจำกัด "คนยังมีสมบัติน้อยเท่าใด เขายังถูกเข้ายวนให้ช่ายชอบเขตความต้องการของเขาโดยไม่มีสิ้นสุดน้อยลงเท่านั้น"¹⁴

จากการพิจารณาถึงจุดอ่อนต่าง ๆ กันของอนมินีในแง่ของกระบวนการทางสังคม นั่นก็คือในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลมากกว่าความโน้มเอียงในทางชีววิทยาของปัจเจกบุคคล แท้จริงแล้ว เดอร์ไคม์ได้เสนอทฤษฎีทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยเฉพา แม้ว่าเขาจะพลาดในการชี้ให้เห็นถึงนัยแห่งความหมายทั่วไปของความเข้าใจลึกซึ้งที่สำคัญนี้ก็ตาม โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ค้นคว้าความหมายทั้งหมดในแนวความคิดของเดอร์ไคม์และปรับปรุงความหมายเหล่านั้นอย่างมีระบบ ได้กล่าวเอาไว้ว่า "โครงสร้างสังคมได้สร้างความกดดันต่อบุคคลในสังคม ทำให้เขามีความประพฤติปฏิบัติไม่เป็นไปตามแบบตามแผน (non-conforming) มากกว่าที่เป็นแบบเป็นแผน (conforming)"¹⁵

โครงการการศึกษาของเดอร์ไคม์ อันเป็นปัญหาที่ครอบงำอยู่ในงานทุกชิ้นของเขาเกี่ยวข้องกับแหล่งที่มาของความเป็นระเบียบและความไร้ระเบียบทางสังคม และความกดดันที่มีขึ้นเพื่อการวางกฎระเบียบและการลดกฎระเบียบในสังคม งานของเขาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ซึ่งการวิเคราะห์ห้วงวิจาร์ณเกี่ยวข้องกับอนมินีเป็นส่วนหนึ่ง therein เป็น

¹³ Ibid., p. 254.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Robert K. Merton, *Social Theory and Social Structure* (New York, The Free Press, 1968), p.186.

เรื่องที่จะต้องอ่านเพื่อความกระจ่างชัด เมื่อเขาพบว่าประเภทของการฆ่าตัวตายหนึ่ง ๆ สามารถอธิบายได้ด้วยฮอโนมิ เขาจึงใช้การฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากฮอโนมินี้เป็นกรณีสำหรับวัดบูรณาการทางสังคม (social integration) ซึ่งไม่อาจวัดได้ด้วยวิธีอื่น นี่ไม่ใช่เป็นการให้เหตุผลแบบไก่เกิดก่อนไข่หรือไข่เกิดก่อนไก่ อย่างที่จะออกมาเป็นข้อโต้แย้งได้ แต่เป็นการใช้วิธีการวิเคราะห์ของเขาต่อไปอีก เขาให้เหตุผลว่าไม่มีสังคมใดที่ไม่มีการฆ่าตัวตายเกิดขึ้น และสังคมหลายแห่งแสดงให้เห็นถึงอัตราการฆ่าตัวตายอัตราเดียวกันตลอดระยะเวลาอันยาวนาน เป็นการชี้ให้เห็นว่า การฆ่าตัวตายอาจถือได้ว่าเป็นสิ่ง "ปกติ" นั่นคือ เป็นอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามอัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในบางกลุ่มหรือในสังคมทั้งหมดเป็นความ "ผิดปกติ" และแสดงไปถึงความยุ่งยากสับสนบางอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ด้วยเหตุนี้ อัตราที่สูง "ผิดปกติ" ในกลุ่มหนึ่ง ๆ หรือในสังคมบางจำพวกหรือในสังคมทั้งหมด อาจจะใช้เป็นกรณีของแรงกดดันให้แตกสลายที่มีอยู่ในโครงสร้างสังคม

เคอร์เคิร์มได้แยกแยะประเภทของการฆ่าตัวตายตามความสัมพันธ์ของผู้กระทำที่มีต่อสังคม เมื่อมนุษย์เริ่ม "แยกตัวออกจากสังคม"¹⁰ เมื่อมนุษย์ถูกละทิ้งให้พึ่งความสามารถของตนเอง และขาดความผูกพันที่เคยมีร่วมกับพรรคพวกเพื่อนฝูง พวกเขาจะมีความโน้มเอียงไปสู่การฆ่าตัวตายแบบอีโกอิสติก (egoistic) หรือการฆ่าตัวตายที่คิดมันอยู่ในตัวตน (individualistic) เมื่อถูกระเบียบซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่แวดล้อมการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเกิดห่อนยาน และเป็นเหตุให้ขาดการยึดเหนี่ยวและขึ้นาอุปนิสัยของมนุษย์ มนุษย์ก็จะเกิดความอ่อนไหวจนตกอยู่ในอำนาจของการฆ่าตัวตายแบบอนอไมก (anomic) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อการยึดเหนี่ยวของบูรณาการในทางโครงสร้าง ดังที่

¹⁰ *Suicide*, p. 212.

ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ เกิดล้มเหลวไป มนุษย์ก็จะเริ่มโน้มเอียงไปสู่การฆ่าตัวตายแบบอีโกอิสติก เมื่อวัฒนธรรมส่วนรวมห่อหุ้มอันหลวม มนุษย์จะตกเป็นเหยื่อของการฆ่าตัวตายแบบอนิมิก

นอกจากการฆ่าตัวตายทั้งแบบอนิมิกและอีโกอิสติกแล้ว เดอร์ไคม์ยังได้กล่าวถึงการฆ่าตัวตายแบบอัลทรูอิสติก (altruistic) และ เฟตลลิสติก (fatalistic) เขากล่าวถึงแบบหลังเพียงสั้น ๆ ในงานของเขา แต่แบบแรกมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความเข้าใจในจุดสนใจโดยทั่วไป ๆ ไปของเดอร์ไคม์ การฆ่าตัวตายแบบอัลทรูอิสติกเป็นกรณีที่การฆ่าตัวตายมีสาเหตุมาจากการที่ระเบียบกฎเกณฑ์มากเกินไปสำหรับบุคคลซึ่งตรงกันข้ามกับการขาดระเบียบกฎเกณฑ์ เดอร์ไคม์ให้ความเห็นอย่างจริงจังว่า ความสัมพันธ์ของอัตราการฆ่าตัวตายที่มีต่อกฎระเบียบทางสังคมเป็นลักษณะเส้นโค้ง กล่าวคือ อัตราที่สูงมีความสัมพันธ์กับความเข้มงวดของกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ในกรณีของกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไปนั้น ความต้องการของสังคมมีมากจนการฆ่าตัวตายผันแปรโดยตรงมากกว่าผกผันกับระดับบูรณาการ ตัวอย่างเช่น ในกรณีของพวกฮินดู ข้อกำหนดตามบรรทัดฐานที่ว่า แม้ม่ายต้องฆ่าตัวตายตามพิธีกรรมในกองไฟที่ฉาบปนกิจศพสามีของตน หรือในกรณีฮาราคิริที่บุคคลต้องทำตามความต้องการของสังคมอย่างเข้มงวดโดยเต็มใจเสียชีวิตของตนเองเมื่อเป็นความประสงค์ของบรรทัดฐานของสังคม อาศัยจากข้อมูลทางสถิติ เดอร์ไคม์ได้แสดงให้เห็นว่า ในสังคมสมัยใหม่อัตราการฆ่าตัวตายที่ปรากฏสูงในกลุ่มทหารนั้น จะนำเอาความขมขื่นของทหารยศต่ำที่ถูกกีดกันในชีวิตการทหารมาอธิบายไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอัตราการฆ่าตัวตายของนายทหารชั้นสัญญาบัตรสูงกว่าของพวกทหารเกณฑ์ อัตราการฆ่าตัวตายที่สูงของพวกนายทหารน่าจะสามารถอธิบายได้จากหลักความเร่งเอียงเกียรติยศตามแบบทหาร ซึ่งปลูกฝังนิสัยที่เคลือบกับการเชื่อฟังจนทำให้นายทหารให้คุณค่าชีวิตของตนเอง

ต่อไป กรณีเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า เดอร์ไคม์ขาดพียงไปถึงระดับความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความอ่อนแอเกินไป และประกบสิ่งเหล่านี้เข้ากับความเป็นปัจเจกบุคคลมากเกินไปหรือการเสื่อมของกฎระเบียบซึ่งเขาเห็นว่าเป็นต้นเหตุสำหรับรูปแบบที่สำคัญอื่น ๆ ของการฆ่าตัวตาย

การพิจารณาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายแบบอัลทรูอิสติกของเดอร์ไคม์ เปิดโอกาสอันเป็นประโยชน์ให้เข้าใจถึงสิ่งที่เข้าใจยากบางอย่างในแนวความสนใจของเขา เขามักจะถูกกล่าวหาว่ามีแนวความคิดที่ต่อต้านความเป็นปัจเจกบุคคลมากเกินไป อย่างหนึ่งก็คือ การให้ความสนใจอย่างมากต่อการสับสนกระตุนของบุคคล และการนำเอาพลังงานของบุคคลมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม แม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความโน้มเอียงดังกล่าวขึ้นในผลงานของเขา การวินิจฉัยเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายแบบอัลทรูอิสติกของเดอร์ไคม์ชี้ให้เห็นว่า เขาพยายามสร้างความสมดุลระหว่างข้อเรียกร้องของบุคคลกับข้อเรียกร้องของสังคม มากกว่าที่จะจำกัดการต่อสู้ของบุคคล จากการที่เขาทราบเป็นอย่างดีในอันตรธานของการล่มสลายของระเบียบสังคม เขาก็ตระหนักเช่นกันว่า การควบคุมทั้งหมดของสังคมที่มีต่อส่วนประกอบที่เป็นผู้กระทำในทางสังคมจะเป็นความเสียหายเท่าๆ กับสภาพพอนิมีและการเสื่อมของกฎระเบียบตลอดชีวิตของเขา เขาพยายามที่จะสร้างความสมดุลระหว่างข้อเรียกร้องทางสังคมและข้อเรียกร้องของบุคคล

เดอร์ไคม์เป็นนักคิดแบบอนุรักษนิยมอย่างแท้จริง โดยที่เขาแสดงปฏิกิริยาต่อต้านกระแสความคิดที่ว่าปรากฏการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายได้จากการกระทำของปัจเจกบุคคลของแนวความคิดทางปรัชญาในยุโรปยุคศตวรรษที่สิบแปด ซึ่งนิยมความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมือง (Enlightenment philosophy) และปลูกฝังสังคมวิทยาของเขาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาไว้ซึ่งระเบียบของ

สังคมดังที่โรเบิร์ต นิสเบต (Robert Nisbet)¹⁷ ได้แสดงไว้อย่าง
กระจ่างชัดว่า คำที่มีความหมายสำคัญ เช่น ความยึดเหนี่ยว (cohe-
sion) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (solidarity) การบูรณาการ
(integration) อำนาจหน้าที่ (authority) พิธีกรรม (ritual)
และกฎระเบียบ (regulation) นั้น ชี้ให้เห็นว่า สังคมวิทยาของ
เดอร์ไคม์ยึดมั่นอยู่ในข้ออ้างมูลฐานประเภทที่ต่อต้านความคิดที่ว่าปรากฏ-
การณ์ทางสังคมเป็นผลมาจากการกระทำของปัจเจกบุคคล ในลักษณะ
เช่นนี้ เขาจึงเหมือนนักวิชาการหัวเก่าในสมัยก่อนหน้าเขา ถึงกระนั้น
อาจจะเป็นการผิดพลาดได้หากถือว่าเดอร์ไคม์เป็นนักคิดทางสังคมที่เป็น
นักประเพณีนิยม ในทางการเมืองแล้วเขาเป็นพวกเสรีนิยม ซึ่งจริง ๆ
แล้วเขาเป็นผู้ปกป้องสิทธิส่วนบุคคลจากรัฐ นอกจากนี้เขายังได้แสดงข้อ
คัดค้านเกี่ยวกับการใช้กฎระเบียบต่อผู้คนมากเกินไป แม้ว่าจุดวิพากษ์
วิจารณ์ที่สำคัญของเขายู่ที่การต่อต้านบรรดาผู้ที่สนับสนุนสภาพการณ์ใน
สภาพของอโนมี่ โดยไม่ยอมรับความจำเป็นของระเบียบสังคมก็ตาม
เขาให้ความเห็นว่า ภาวะอโนมี่ทำความเสียหายให้แก่ปัจเจกบุคคล
เช่นเดียวกับที่มันทำความเสียหายให้แก่สังคมส่วนใหญ่

เดอร์ไคม์มุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า แนวทางการอธิบาย
ปรากฏการณ์สังคมแบบสเปนเซอร์ ซึ่งเน้นว่ามิติทางสังคมเป็นสิ่งที่สืบ
เนื่องมาจากความปรารถนาของปัจเจกบุคคลที่จะเพิ่มความสุขของตนให้
ทวีมากยิ่งขึ้น ไม่มีหลักฐานมาสนับสนุน จากการโต้แย้งกับสเปนเซอร์
และพวกอรรถประโยชน์นิยม เขาสันนิษฐานว่าสังคมไม่สามารถถือกำเนิด
มาจากอุปนิสัยของบุคคลที่จะค้าขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะเพิ่มพูนความ
สุขของตนเองให้มากที่สุด ทรรศนะเช่นนี้ไม่ได้พิจารณาความจริงที่ว่า
คนไม่ได้ซื้อขายและแลกเปลี่ยนอย่างสุ่มสี่สุ่มห้า แต่กระทำโดยคำนึง

¹⁷ Robert A. Nisbet, *Emile Durkheim* (Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, 1965).

ตามรูปแบบที่เป็นบรรทัดฐาน เพื่อที่มนุษย์จะทำข้อสัญญาและดำเนินชีวิตอยู่กับข้อสัญญานั้นได้ มนุษย์จะต้องมีความรับผิดชอบต่อความหมายของข้อสัญญาตามสิทธิของมันก่อน ความรับผิดชอบของส่วนรวมที่มีมาก่อนนี้ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของข้อสัญญาที่ไม่ต้องทำการสัญญากัน จะเป็นกรอบสำหรับการควบคุมที่เป็นบรรทัดฐาน ไม่มีการซื้อขายหรือการแลกเปลี่ยนใด ๆ สามารถเกิดขึ้นได้ โดยปราศจากกฎระเบียบทางสังคมรวมทั้งระบบการให้รางวัลและการลงโทษบางอย่าง

แม้ว่าคำพูดอันแหลมคมที่สำคัญของเคอร์ไคม์จะต่อต้านทฤษฎีสังคมว่าด้วยปัจเจกนิยม เขาก็ไม่ลืมนึกถึงอันตรายของกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรัชญาทางสังคมของสเปนเซอร์ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เคอร์ไคม์มองมนุษย์เป็นมนุษย์สองภาค (Homo duplex) โดยที่ภาคหนึ่งคือร่างกาย ความปรารถนา และความอยาก ส่วนอีกภาคหนึ่งคือบุคคลิกภาพที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมา แต่มนุษย์เป็นมนุษย์ได้โดยเฉพาะก็แต่ในคุณภาพประการหลัง และจะกลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ก็แต่โดยการคลุกคลีอยู่ในสังคมเท่านั้น ฉะนั้น การปฏิบัติศีลธรรมที่แท้จริงอยู่ที่การเสียสละความปรารถนาส่วนบุคคลบางอย่างเพื่อเป็นบริการแก่กลุ่มและสังคม แต่การเสียสละดังกล่าวสุดท้ายจะกลับไปเป็นประโยชน์ต่อบุคคลเท่า ๆ กับสังคม เพราะว่าความปรารถนาที่ไม่อาจควบคุมได้จะนำไปสู่ความคับข้องใจและเป็นทุกข์มากกว่าความสุขสำราญและความสมปรารถนา สังคมสมัยใหม่ในสายตาของเคอร์ไคม์ดูเหมือนว่าประกอบไปด้วยศักยภาพสำหรับความเป็นปัจเจกบุคคลภายในกฎระเบียบของสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดระเบียบทางสังคมระยะต้นๆที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไก ซึ่งต้องการความเป็นระเบียบวินัยอย่างสูงเป็นพื้นฐานแล้วปรากฏว่า รูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมสมัยใหม่ซึ่งอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์นั้น เกิดขึ้นมาจากการพึ่งพาอาศัยกันในทางหน้าที่ของปัจเจกบุคคลที่เป็นอิสระ ในสังคมสมัยใหม่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมขึ้นอยู่กับ

ความเป็นอิสระของบุคคลในการประพฤติปฏิบัติมากกว่าการห้ามปราม การประพฤติปฏิบัตินั้น

แม้เดอร์ไคม์จะชี้ว่า ในสังคมสมัยใหม่มาตรการสำหรับบูรณา-
การจะมีขึ้นได้ก็ด้วยการประสานและพึ่งพาซึ่งกันและกันของบทบาทที่แตก
ต่างกัน เขาก็เห็นว่าสังคมเช่นนี้ถึงจะอย่างไรก็ไม่สามารถทำอะไรได้
หากปราศจากบูรณาการร่วมกันที่อาศัยระบบความเชื่อร่วมกันในการจัด
รูปแบบทางสังคมระยะต้น ๆ ที่มีขึ้นมาโดยอาศัยจากความเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันเชิงกลไก ความเชื่อร่วมกันดังกล่าวมิได้แตกต่างกันอย่างชัดเจนไป
จากบรรทัดฐานที่ปรากฏมีอยู่ในการกระทำของชุมชนชน ในกรณีของความ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ บรรทัดฐานปลีกย่อยต่าง ๆ ได้กลายเป็น
สิ่งที่ค่อนข้างจะอิสระไปจากความเชื่อทั้งหมด และตอบสนองทำนอง
เดียวกับที่มีต่อความจำเป็นทั้งหลายของข้อกำหนดเฉพาะต่าง ๆ สำหรับ
บทบาท แต่ระบบทั่วไปของความเชื่อทั้งหมดจะต้องคงอยู่ต่อไป¹⁸ ดังนั้น
ในชั้นปลายชีวิตนักคิดของเขา เดอร์ไคม์ได้หันมาศึกษาปรากฏการณ์ทาง
ศาสนาในฐานะที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบความเชื่อร่วมกัน

สังคมวิทยาศาสตร์

ความสนใจของเดอร์ไคม์ในระยะต้น ๆ เกี่ยวกับกฎระเบียบ
สังคม มุ่งอยู่ที่การมีพลังควบคุมจากภายนอกมากขึ้น เขาเห็นว่าการมี
กฎระเบียบทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นนั้น สามารถศึกษาได้จาก
ในหนังสือกฎหมายและไม่ต้องไปคำนึงถึงปัจเจกบุคคลทั้งหลาย ต่อมา
ภายหลัง เขาได้หันไปพิจารณาถึงพลังการควบคุมซึ่งเกิดขึ้นภายในจิต
สำนึกของบุคคล จากการที่เขาเชื่อว่า "สังคมต้องปรากฏอยู่ภายในตัว
บุคคล" และเดินตามตรรกะในทฤษฎีของเขาเอง ทำให้เดอร์ไคม์มุ่ง
ศึกษาศาสนา อันเป็นพลังอย่างหนึ่งซึ่งทำให้ความรู้สึกผูกพันทางศีลธรรม

¹⁸Talcott Parsons, op.cit.

เกิดขึ้นภายในปัจเจกบุคคลในอันที่จะยึดมั่นอยู่กับความต้องการของสังคม เดอร์ไคม์ยังมีแรงจูงใจอีกอย่างหนึ่งในการศึกษาถึงหน้าที่ของศาสนา นั่นก็คือความสนใจเกี่ยวกับกลไกที่อาจทำหน้าที่สนับสนุนกฎระเบียบของสังคมที่กำลังคลอนแคลนอยู่ ในลักษณะเช่นนี้ เขาจึงต้องการทราบว่า ปัจจุบันมีอะไรบ้างที่ควรจะถูกกล่าวถึงในฐานะที่มีหน้าที่เท่าเทียมกับศาสนาในศตวรรษที่ศตวรรษกำลังเสื่อมโทรม

เดอร์ไคม์เป็นหนึ่งในบรรดานักคิดชาวฝรั่งเศสที่สืบทอดกันมา กลุ่มหนึ่ง ซึ่งคำนึงถึงปัญหาของการสูญเสียความศรัทธา นับตั้งแต่วันที่พวกจาโคแบง (Jacobins) ได้ทำลายนิกลายคาทอลิกในฝรั่งเศส และหลังจากนั้นก็ได้พยายามเพิ่มเติมสภาพของการปราศจากศีลธรรมที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา ด้วยการสร้างศาสนาแห่งเหตุผลที่ผสมผสานแนวคิดหลายอย่างไว้ด้วยกัน ซึ่งแซงต์-ซิมอง (Saint-Simon) เรียกว่าคริสเตียนใหม่ (New Christianity) และกงต์ (Comte) เรียกว่าศาสนาแห่งมนุษยชาติ (Religion of Humanity) เป็นต้นมานั้น นักคิดชาวฝรั่งเศสที่เป็นฆราวาสก็ได้ต่อสู้กับปัญหาชนิดใหม่ที่ว่าจะรักษาศีลธรรมของสาธารณชนและเอกชนไว้ได้อย่างไรถ้าไม่มีบทลงโทษทางศาสนา พวกเขาตั้งคำถามเหมือนกับที่อิวาน คารามาซอฟ (Ivan Karamasov) ถามว่า "ถ้าไม่มีพระเจ้าอยู่เสียแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะไม่มีข้อจำกัดอีกต่อไปกระนั้นหรือ" เดอร์ไคม์อาจจะไม่ตั้งคำถามโดยใช้ถ้อยคำเช่นนั้น แต่เขาก็สนใจในปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เขาให้ความเห็นว่าในอดีตศาสนาเป็นตัวเชื่อมประสานสังคม นั่นคือ เป็นวิธีการที่มนุษย์ได้รับการชักจูงให้หันจากภาวะเกี้ยวข้องประจำวันที่มนุษย์เข้าไปพัวพันอยู่ในลักษณะต่างๆกัน ไปสู่การบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน เช่นนี้จึงเป็นการจุดดึงมนุษย์ออกมาจากการฝังครีงอยู่ในความนิยมอรรถประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ศาสนาเป็นเสมือนพลังต่อต้านปัจเจกนิยมอย่างวิเศษสุด และคลบแคลลเสี่ยสละเพื่อส่วนรวมในการไปสู่จุดหมายทางคุณธรรมซึ่งสูงกว่าเจตนารมณ์ของบุคคล แต่หากบุคคลมีของพื้นฐานความเชื่อทางศาส-

นาแบบเก่าได้สิ้นสุดลงในปัจจุบัน จะมีอะไรมาแทนที่ได้ การสิ้นสุดของศาสนาแบบเก่าจะเป็นตัวนำความเหลวแหลกของชุมชนที่มีศีลธรรมทั้งหลายไปสู่สภาพเสื่อมสลายไปทั้งหมดและอนันมีหรือไม่มี

คำถามเหล่านี้ช่วยทำให้ความสนใจในสังคมวิทยาศาสนาของเดอร์ไคม์มีความเข้มข้นมากขึ้น ผนวกกับความสนใจที่แฝงอยู่ในรูปของตรรกะภายในระบบของเขาเอง สิ่งที่เป็นพื้นฐานในทฤษฎีของเขาคือการเน้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางศาสนาว่ามีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ด้านชุมชนมากกว่าปรากฏการณ์ด้านปัจเจกบุคคล "ศาสนาเป็นระบบความเชื่อและการปฏิบัติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นสิ่งที่แยกไว้ต่างหากและต้องห้ามความเชื่อและการปฏิบัติซึ่งรวมกันอยู่ในชุมชนที่มีศีลธรรมหนึ่งเดียว เรียกว่า ศาสนิกายหนึ่ง (a church) สำหรับคนที่ยึดมั่นอยู่ในความเชื่อและการปฏิบัติเหล่านั้น"¹⁰ ตัวอย่างเช่น เมื่อเปรียบเทียบกับวิลเลียม เจมส์ (William James) เดอร์ไคม์ไม่สนใจในประสบการณ์ทางศาสนาประเภทต่าง ๆ ของบุคคลทั้งหลาย แต่เขาสนใจในกิจกรรมของชุมชนและความผูกพันของชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา

เดอร์ไคม์ให้ความเห็นที่ปรากฏการณ์ทางศาสนาเกิดขึ้นได้ไม่ว่าในสังคมใดเมื่อมีการแบ่งแยกชั้นระหว่างโลกของโลกีย์วัตรอันเป็นขอบเขตกิจกรรมการแสวงหาอรรถประโยชน์ประจำวันและโลกของความศักดิ์สิทธิ์อันเป็นขอบเขตที่เกี่ยวกับพระเจ้า สิ่งเหนือธรรมชาติ และสิ่งที่ผิดปกติธรรมดา วัตถุประสงค์โดยเนื้อแท้แล้วมิใช่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่อยู่ในโลกวิสัย มันจะกลายเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาได้ก็อยู่ที่ว่า คนจะ

¹⁰ Emile Durkheim, *The Elementary Forms of Religious Life* (New York, The Free Press, 1954), p. 47.

เลือกพิจารณาคุณค่าในบรรดาประโยชน์ของวัตถุ หรือเลือกพิจารณาคุณสมบัติที่แท้จริงบางอย่าง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับอะไรกับคุณค่าในทางเป็นเครื่องมือของวัตถุ เหล่าไว้ในพิธีมิชซามีความสำคัญในทางพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ในแง่ที่ว่าผู้มี ความเชื่อเห็นว่ามันเป็นสัญลักษณ์ของโลกิตแห่งพระไครสต์ ในบริบทอื่นนี้ มันจึงมิใช่เป็นเครื่องมือ ชุมชนชนของผู้มีความเชื่อมิได้ให้คุณค่าของกิจกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ในฐานะเป็นวิถีทางไปสู่จุดมุ่งหมาย แต่เป็นเพราะเนื่องจากชุมชนศาสนาได้ให้ความหมายของกิจกรรมเหล่านั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสักการบูชา กลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกันในพิธีกรรมหนึ่งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเนื่องด้วยมีสัญลักษณ์และวัตถุเพื่อการสักการบูชาร่วมกัน จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างโลกของความศักดิ์สิทธิ์และโลกของโลกิวัตร ศาสนาคือ "สิ่งที่มีการร่วมกันอย่างเด่นชัด"²⁰ ศาสนาทำให้มนุษย์ผูกพันดังที่นิรุกติศาสตร์ของคำว่าศาสนาให้การยืนยันเช่นนั้น

แต่ถ้าหากศาสนาซึ่งเป็นพลังที่ผูกมัดอันยิ่งใหญ่อยู่ในสภาพที่กำลังรอความตายเช่นนั้นแล้ว อากาการป่วยของสังคมสมัยใหม่ซึ่งมีแนวโน้มไปสู่ความแตกดับ จะได้รับการเยียวยารักษาอย่างไร ณ จุดนี้เคอร์โคมสามารถทำให้งานการวิเคราะห์ที่อาจหาญชาญชัยของเขาประสบความสำเร็จ เขาโต้แย้งว่า ศาสนามิใช่เป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์ทางสังคมเท่านั้น แต่ความจริงแล้วมันเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยวิธีการที่ทำให้เราทวนนึกถึงฟอยเออร์บาค (Feuerbach) เคอร์โคมแถลงว่า "พระเจ้าทั้งหลายที่มนุษย์สักการบูชาร่วมกันเป็นเพียงอำนาจของสังคมที่ฉายออกไปเท่านั้น" ศาสนาเป็นเรื่องของสังคมอย่างเด่นชัด มันเกิดขึ้น

²⁰ Ibid.

* ฟอยเออร์บาคมองว่าพระเจ้าคือมนุษยชาติที่ถูกฉายออกไปที่ท้องฟ้า เพราะมนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือมีความคิดในเรื่องความเป็นสากลและความเป็นนามธรรม จึงทำให้ตระหนักว่าตนเองมีขอบเขต

ภายในบริบทของสังคม และที่สำคัญไปกว่านั้นเมื่อมนุษย์เจตมิตใจลงสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ พวกเขาจึงฉลองอำนาจของสังคมของตนโดยไม่รู้ตัว อำนาจนี้
อยู่เหนือการมีตัวตนของมนุษย์จนทำให้มนุษย์ต้องให้ความสำคัญในแง่ของ
ความศักดิ์สิทธิ์แก่มัน เพื่อที่จะได้มองเห็นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้

ถ้าหากแก่นสารของศาสนาเป็นตัวแทนที่อยู่เหนือธรรมชาติของ
อำนาจในสังคมแล้ว เดอร์ไคม์ก็ให้ความเห็นว่า การสูญหายไปของ
ศาสนาแบบดั้งเดิมก็ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เกิดความเหลวแหลกแก่สังคม
สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ต้องมีสำหรับมนุษย์สมัยใหม่ในขณะนี้คือ ให้ตระหนัก
โดยตรงถึงการนิ่งพาที่ต่อสังคม ซึ่งแต่ก่อนพวกเขารู้จักก็เพียงโดยสิ่ง
ที่เป็นสื่อกลางของตัวแทนทางศาสนาเท่านั้น "เราต้องค้นหาสิ่งทดแทน
ที่มีเหตุผลสำหรับความคิดทางศาสนา ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นขานพาทนะ
สำหรับความคิดทางศีลธรรมที่มีสาระที่สุดมาเป็นเวลานาน"²¹ สังคม
เป็นบิดาของเราทั้งหลาย ดังนั้นมันจึงเป็นสิ่งคมต่างหากที่เราติดหนี้
ความกตัญญูอย่างลึกซึ้ง ซึ่งตลอดมาเราจำหนนไปในนามของพระเจ้า
ข้อความต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกภายในของเดอร์ไคม์ด้วยถ้อย
คำสำนวนค่อนข้างจะไม่เป็นแบบเชิงวิเคราะห์อันเป็นลีลาเฉพาะตัวของ
เขา

สังคมมิใช่ปราศจากเหตุผลหรือไม่เป็นเหตุผลทั้งหมดเสีย
ทีเดียว หรือเป็นสิ่งที่เพ้อฝันไร้ความสามัคคีอย่างที่ถูกมองใน
ในทางตรงกันข้าม จิตสำนึกของส่วนรวมเป็นรูปแบบสูงสุดของ

จำกัด เกิดความไม่พอใจในข้อจำกัดของตนเอง จึงสร้างพระเจ้าขึ้น
โดยรวมเอาลักษณะทั้งหมดของมนุษย์เข้าด้วยกันบวกกับความไม่มีขอบ-
เขตจำกัด เป็นการทดแทนความไม่พอใจในตัวเอง--ผู้แปล

²¹ Emile Durkheim, *Moral Education* (New York, The Free Press, 1961), p. 9.

ชีวิตที่เกี่ยวกับวิญญาณ เนื่องจากมันเป็นจิตสำนึกของจิตสำนึก
ทั้งหลาย จากการที่สังคมถูกกำหนดให้อยู่ภายนอกและอยู่เหนือ
ความผันแปรของบุคคลกับท้องถิ่น จึงเห็นสิ่งต่าง ๆ ก็เพียงแต่
ในแง่ของความถาวรและสาระสำคัญของสิ่งเหล่านั้น ซึ่งมันจะ
จัดการก่อรูปแปลงร่างให้เป็นความคิดที่สามารถสื่อถึงกันได้
ในขณะเดียวกันกับที่สังคมมองจากเบื้องสูง มันก็มองได้ไกลด้วย
ในทุกเวลาขณะที่มันจะครอบคลุมเอาความเป็นจริงที่รู ๆ กันไว้
ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้จึงมีแต่สังคมเท่านั้นที่สามารถจัดเสนอแม่พิมพ์
ให้กับจิต ซึ่งเอาไปใช้ได้กับสรรพสิ่งและสามารถทำให้คิดถึง
สรรพสิ่งได้²²

เคอร์ไคม์มิได้คิดตามแซงค์-ซิมองและกองด์ในการพยายามที่จะ
จัดตั้งศาสนาพิธีมณฑลธรรมแบบใหม่ขึ้น กระนั้นจากที่มึความปรารถนา
เช่นเดียวกับคนทั้งสองที่จะให้เกิดมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางศีล
ธรรมขึ้นในสังคมที่กำลังแตกงานชานเซ็น เขาจึงขอร้องให้คนร่วมใจ
กันอยู่ในศีลธรรมที่พลเมืองที่ดีควรปฏิบัติ ซึ่งรับรู้ว่าเราเป็นอย่างไรที่เรา
เป็นอยู่ได้ก็เพราะสังคม สังคมกระทำการต่าง ๆ ผ่านตัวเราเพื่อยก
ระดับของเรา ไม่ผิดอะไรกับคำกล่าวตามความเชื่อในเทพเจ้าสมิธ
โบราณว่า เปลี่ยนบุคคลธรรมดาให้เป็นชีวิตที่มีความสามารถพัฒนาก้าว
พ้นข้อจำกัดของความฮิวแมนอย่างไร้สาระของมนุษย์

สังคมวิทยาศาสนาของเคอร์ไคม์มิได้จำกัดอยู่แต่ในข้อพิจารณา
ทั่ว ๆ ไปเหล่านี้ ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเพียงไม่กี่หน้าในหนังสือ *The Ele-
mentary Forms of Religious Life* ที่คงอยู่ยั่งยืนนานของเขา
ส่วนใหญ่ของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่การวิเคราะห์อย่างพิถีพิถันเกี่ยวกับ
ศาสนาเก่าแก่ดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของ

²² *The Elementary Forms*, p. 444.

พิธีและความเชื่อต่าง ๆ ของชาวพื้นเมืองในออสเตรเลีย เช่นเดียวกับในหนังสือเล่มอื่น ๆ หนังสือเล่มนี้เดอร์ไคม์สนใจอยู่กับการอธิบายหน้าที่เฉพาะของศาสนาว่าการพรรณนาถึงรูปแบบต่าง ๆ เฉย ๆ เท่านั้น ในการวิจารณ์ที่มีชื่อเสียงอันหนึ่งฮาร์รี่ อัลเปิร์ต (Harry Alpert)²³ นักวิชาการผู้นิยมเดอร์ไคม์ได้จัดหน้าที่ที่สำคัญของศาสนาที่ประการของเดอร์ไคม์ไว้อย่างเหมาะสมเจาะคือ เป็นพลังทางสังคมที่ทำให้เกิดระเบียบวินัย (disciplinary) สามัคคี (cohesive) เป็นพลังชีวิต (vitalizing) และความอิ่มเอิบ (euphoric) พิธีกรรมในทางศาสนาเตรียมมนุษย์เพื่อชีวิตทางสังคม โดยทำให้เกิดมีวินัยของตนเองและความสันโดษขั้นในระดับหนึ่ง ๆ งานพิธีในทางศาสนานำมนุษย์ให้มารวมกัน ดังนั้น จึงทำหน้าที่ยืนยันซ้ำถึงความผูกพันร่วมกันของมนุษย์ และกระชับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมให้มากขึ้น การเข้าร่วมในทางศาสนาช่วยรักษาและทำให้ความเป็นมาทางสังคมของกลุ่มมีชีวิตชีวาขึ้น และช่วยถ่วงดุลคุณค่าอันคงทนถาวรนี้สืบต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง ประการสุดท้ายศาสนามีหน้าที่ในแง่ความอิ่มเอิบที่ว่า มันช่วยเป็นตัวต่อต้านความรู้สึกคับข้องใจและการสูญเสียศรัทธากับความเชื่อมั่น โดยทำให้ความรู้สึกของความเป็นอยู่ดีเกิดขึ้นมาอีกในหมู่ของผู้ที่มีความเชื่อ และเกิดความรู้สึกในความต้องการของโลกศีลธรรมที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมัน จากการเผชิญกับความรู้สึกสูญเสียดังเช่นในกรณีของความตาย ซึ่งอาจจะประสบได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับส่วนรวม ศาสนาจะช่วยสร้างความสมดุลของความเชื่อมั่นในส่วนตัวและส่วนรวมขึ้นใหม่ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันสังคมจะทำหน้าที่ให้ความหมายแก่ภาวะของการดำรงของมนุษย์ โดย

²³ Harry Alpert, *Emile Durkheim and His Sociology* (New York, Columbia University Press, 1939), pp. 198-203.

นำบุคคลเข้าผูกพันกับสภาพเหนือบุคคลของค่านิยมในสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งฝังรากอยู่ในสังคมของมนุษย์ในที่สุด

สังคมวิทยาความรู้

สังคมวิทยาความรู้ของเดอร์ไคม์เกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิดกับสังคมวิทยาศาสนาของเขา ในสังคมวิทยาศาสนา เขาพยายามที่จะแสดงว่าการผูกมัดทางศาสนาของมนุษย์สามารถสืบสาวไปได้ถึงการผูกมัดทางสังคม (อาณาจักรของพระเจ้าก็คือภาพที่ถ่ายทอดมาจากอาณาจักรของมนุษย์) สังคมวิทยาความรู้ของเขาวางหลักการเอาไว้ว่าหมวดหมู่ความคิดต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น วิถีทางของมนุษย์ในการเข้าใจถึงเวลาและสถานที่ที่สามารถสืบสาวไปได้ถึงวิถีการดำเนินชีวิตทางสังคมของมนุษย์

เดอร์ไคม์ยืนยันว่า ความคิดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และหมวดหมู่ความคิดอื่น ๆ ล้วนมีจุดกำเนิดในทางสังคม คล้ายทำนองเดียวกับการจัดระเบียบทางสังคมของชนล้าหลัง "ชั้นต่าง ๆ" แรกสุดก็คือชั้นของมนุษย์ และประเภทต่าง ๆ ของวัตถุในโลกธรรมชาติ เป็นการขยายของการจัดประเภททางสังคมซึ่งมีขึ้นมาอยู่ก่อนแล้ว เช่น สัตว์และสิ่งที่เป็นธรรมชาติทั้งหลายต่างเป็นสมาชิกของวงศ์วาน (clan) หรือกลุ่มสหวงศ์วาน (phratry) กลุ่มที่อยู่อาศัยหรือกลุ่มเครือญาติไม่พวกใดก็พวกหนึ่ง เขาให้ความเห็นต่อไปว่า แม้การแบ่งประเภททางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน จะแยกออกไปต่างหากจากจุดกำเนิดทางสังคมของมันเสียส่วนใหญ่ ลักษณะที่เรายังคงแบ่งประเภทสิ่งต่าง ๆ ในฐานะที่ "เป็นของตระกูลเดียวกัน" อยู่ นั่น แสดงให้เห็นถึงจุดกำเนิดทางสังคมของความคิดที่แบ่งออกเป็นหมวดหมู่

เดอร์ไคม์พยายามที่จะอธิบายในเชิงสังคมวิทยาถึงปทารณะ (categories)* ของความคิดของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดรวบยอด (concept) ที่สำคัญของเวลาและสถานที่ เขากล่าวว่า สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่ได้รับการถ่ายทอดโดยสังคมเท่านั้น แต่มันยังเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาในทางสังคมอีกด้วย สังคมเป็นตัวตัดสินใจในต้นกำเนิดของความคิดทางตรรกะ โดยจัดรูปแบบความหมายรวบยอดที่ความคิดนั้นได้เกิดขึ้นมา การจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนล้าหลังเป็นรูปแบบสำหรับการจัดระเบียบอาณาบริเวณโลกรอบข้างของชนล้าหลัง ในทำนองเดียวกัน การแบ่งเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน และปี เป็นการตอบสนองต่อการมีพิธีกรรม งานเลี้ยงฉลอง และงานพิธีต่าง ๆ ที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกัน "ปฏิทินแสดงถึงจังหวะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำร่วมกัน โดยที่ในขณะที่เดียวกัน หน้าที่ของมันก็เป็นการยืนยันถึงความสม่ำเสมอของมัน"²⁴

แม้ว่าในความกระจำจืดของการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ในระยะหลังทำให้กล่าวได้ว่า เดอร์ไคม์มิได้ทำการจัดเสนอจุดกำเนิดทางสังคมของหมวดหมู่ความคิดทั้งหลาย มันก็ยังเป็นความสำคัญที่จะตระหนักถึงงานวิเริ่มของเขา ที่ให้แก่การศึกษาเกี่ยวกับสหสัมพันธ์ระหว่างระบบความคิดเฉพาะหนึ่ง ๆ กับระบบการจัดระเบียบทางสังคม

---

*ปทารณะ = ปท + อรูป ความหมายในเชิงตรรกศาสตร์ หมายถึง ความคิดรวบยอดพื้นฐานต่าง ๆ ที่แยกแยะมาจากความรู้ทั้งหลายทั้งปวง อริสโตเติลแยกความรู้ออกเป็นสิบปทารณะ คือ สาระ (substance) ปริมาณ (quantity) คุณภาพ (quality) ความสัมพันธ์ (relation) การกระทำ (action) ความนิ่งเฉย (passivity) เวลา (time) สถานที่ (place) สถานะ (position) และเงื่อนไข (condition) -- ผู้แปล

²⁴ *Elementary Forms*, pp. 10-11.

งานของเดอร์ไคม์ในส่วนนั้นแหละที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการในสังคมวิทยา ความรู้ระยะหลัง ๆ ยิ่งกว่างานในส่วนที่เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับทฤษฎี ความรู้ที่โต้แย้งได้มากกว่าซึ่งพบได้ในงานของเขา แม้จะมีคนปฏิเสธที่จะยอมรับข้อเสนอก็คือ แนวความคิดเรื่องเวลาและสถานที่นั้นมีความสำคัญ- เนิดโดยทางสังคม แต่ก็ยังปรากฏว่าความเหมาะสมของเฉพาะของ เวลาและสถานที่ ภายในสังคมเฉพาะหนึ่ง ๆ และในเวลาเฉพาะ หนึ่ง ๆ ของประวัติศาสตร์ ก็มีสมมูลมาจากบริบทโดยเฉพาะของ สังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ในที่นี้ เช่นเดียวกับการศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ของเขา เดอร์ไคม์สนใจในสหสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างระบบของความ เชื่อและความคิดกับโครงสร้างทางสังคมที่เป็นรากเหง้าของมัน

การอธิบายเชิงหน้าที่

เดอร์ไคม์เป็นผู้ที่สร้างตรรกะของการศึกษาแบบโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งอย่างชัดเจนในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม แม้จะจำกัดได้ว่า การอธิบายในเชิงหน้าที่นั้นมีบทบาทสำคัญในวิธีการศึกษาของสเปนเซอร์ และลักษณะการให้เหตุผลในเชิงหน้าที่ก็พบเห็นได้ในงานของกองด์ก็ตาม เดอร์ไคม์ได้จัดการแบ่งความต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างรูปแบบการค้นคว้าเชิงประวัติศาสตร์กับประเภทเชิงหน้าที่ และระหว่างผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเชิงหน้าที่กับแรงกระตุ้นของปัจเจกบุคคลให้เห็นโดยเฉพาะ เลขที่เดียว

เมื่อ...มีการอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมขึ้น เราก็ต้องแสวงหาสาเหตุที่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้มันเกิดขึ้น และ หน้าที่ที่มันต้องปฏิบัติ เราใช้คำว่า "หน้าที่" โดยถือว่าดีกว่าใช้ คำว่า "เป้าหมาย" หรือ "วัตถุประสงค์" เนื่องจากว่าปรากฏ- การณ์ทางสังคมไม่ได้ดำรงอยู่เพื่อทำให้เกิดผลอันเป็นประโยชน์ เสมอไป เราต้องกำหนดลงไปว่า จะมีความสอดคล้องกันระ-

หว่างข้อเท็จจริงที่พิจารณาอยู่กับความต้องการโดยทั่ว ๆ ไปของระบบอนิทธิศาสตร์ทางสังคมหรือไม่ และความสอดคล้องกันนี้จะประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยที่ไม่ต้องให้เรายุ่งเกี่ยวกับมันเป็นเรื่องของความตั้งใจหรือไม่²⁵

การกำหนดหน้าที่เป็น... สิ่งจำเป็นสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์... การอธิบายข้อเท็จจริงทางสังคมไม่เป็นการเพียงพอที่จะแสดงถึงสาเหตุที่มันต้องขึ้นอยู่กับส่วนมากแล้วอย่างน้อยที่สุด เราต้องแสดงถึงหน้าที่ของมันในการทำให้เกิดระเบียบทางสังคมด้วย²⁶

เดอร์ไคม์แบ่งแยกการวิเคราะห์เชิงหน้าที่ออกจากการวิเคราะห์แบบอื่นอีกสองแบบคือ การสืบหาจุดกำเนิดและสาเหตุทางประวัติศาสตร์และการสอบสวนถึงวัตถุประสงค์และแรงกระตุ้นของปัจเจกบุคคล วิธีการที่สองนั้นเขารู้สึกว่ามีความสำคัญสำหรับการสืบสาวเรื่องราวในทางสังคมวิทยาเพียงผิวเผินเท่านั้น เนื่องจากมนุษย์มักจะเข้ายุ่งเกี่ยวในการกระทำเมื่อตนไม่สามารถคาดการณ์ผลที่ตามมาได้ อย่างไรก็ตามสำหรับเดอร์ไคม์แล้ว การสืบหาจุดกำเนิดและสาเหตุทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในการกิจของวิชาสังคมวิทยาที่มีความสำคัญและสมควรกระทำพอ ๆ กับการวิเคราะห์ในส่วนหน้าที่ที่จริงแล้ว เขาเชื่อว่าการอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยาอย่างครบถ้วน จำเป็นจะต้องใช้การวิเคราะห์ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และในเชิงหน้าที่ การวิเคราะห์ในเชิงหน้าที่จะแสดงให้เห็นว่าเรื่องที่อยู่ในการพิจารณาหนึ่ง ๆ จะมีผลที่เกิดขึ้นอย่างไร สำหรับปฏิบัติการของระบบทั้งหมดหรือของส่วน

²⁵ *Rules*, p. 95.

²⁶ *Ibid.*, p. 97.

ประกอบต่าง ๆ ของมัน การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ทำให้ผู้วิเคราะห์สามารถแสดงว่าทำไมเรื่องที่อยู่ในการพิจารณาหนึ่งๆ นั้น แทนที่จะเป็นเรื่องอื่น ๆ เมื่อดูจากประวัติศาสตร์ของมัน จึงมีความเหมาะสมต่อหน้าที่เฉพาะหนึ่ง ๆ ผู้ศึกษาพิจารณาสังคมควรจะนำเอาการเสาะแสวงหาสาเหตุที่มีประสิทธิภาพ และการกำหนดหน้าที่ของปรากฏการณ์มารวมเข้าด้วยกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากมาในงานทั้งหมดของเดอร์ไคม์ตั้งแต่ *The Division of Labor* ซึ่งเราได้เห็นถึงเป้าหมายอันสำคัญของเขาจากการกำหนดถึง "หน้าที่ของการแบ่งงานกันทำ นั่นก็คือ ความต้องการทางสังคมเป็นอย่างไร มันก็จะปฏิบัติให้เป็นที่พอใจ" ไปจนถึง *The Elementary Forms of Religious Life* ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อแสดงถึงหน้าที่ต่างๆ ที่ปฏิบัติกันในสังคมผ่านการบูชา พิธีกรรม และความเชื่อทางศาสนา การแสดงถึงวิธีการศึกษาแบบหน้าที่ของเดอร์ไคม์ที่นอกเหนือจากนี้คือ การวิพากษ์วิจารณ์ของเขาในเรื่องความผิดทางอาญา

ในการวิพากษ์วิจารณ์ของเขาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนและความผิดทางอาญานั้น เดอร์ไคม์มีความเห็นแตกต่างไปจากแนวความคิดตามแบบเดิม ขณะที่นักอาชญาวิทยาส่วนมากมองอาชญากรรมในฐานะเป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะดังโรคภัยไข้เจ็บ และแสวงหาสาเหตุทางจิตวิทยาในความนึกคิดของอาชญากร ส่วนเดอร์ไคม์มองอาชญากรรมว่าเป็นสิ่งปกติวิสัยในแง่ของการเกิดขึ้นของมัน และแม้กระทั่งมองมันว่ามีหน้าที่ทางสังคมในด้านดีในแง่ของผลที่เกิดขึ้นตามมา อาชญากรรมเป็นปกติวิสัยเพราะไม่มีสังคมใดที่จะสามารถบีบบังคับให้มันการลงรอกันตามกฎระเบียบของสังคมไปทั้งหมด และหากสังคมสามารถกระทำได้ มันก็จะเป็นการสะกดกันอย่างมาก จนไม่หลงเหลืออะไรให้บุคคลได้มอบหรือสนับสนุนแก่สังคม ความเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งจำเป็น หากสังคมจะยังคงความยืดหยุ่นไว้ และเปิดโอกาสสำ-

หรับการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงใหม่ ๆ "ในทันทีที่อาชญากรรมเกิดขึ้น ความรู้สึกส่วนรวมจะมีความคล่องตัวอย่างพอเพียงที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ และในบางครั้งอาชญากรรมก็ช่วยกำหนดรูปแบบใหม่ที่จะเปลี่ยนด้วย จริง ๆ แล้ว จะเป็นก็ครั้งก็เป็นเรื่องการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับจริยธรรมในอนาคตเท่านั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนไปสู่สิ่งที่เป็น" ²⁷ แต่นอกจากผลโดยตรงของอาชญากรรมแล้ว เดอร์ไคม์ยังแสดงถึงหน้าที่ทางอ้อมซึ่งมีความสำคัญไม่ด้อยกว่าเลย เดอร์ไคม์ให้เหตุผลว่า การประกอบอาชญากรรมเป็นการดึงเอาความไม่เห็นชอบในชุมชนออกมา โดยกระตุ้นความรู้สึกของส่วนรวมให้ต่อต้านการล่วงละเมิดบรรทัดฐาน ดังนั้นจึงมีผลตามมาอันคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ทำให้ความเห็นพ้องต้องกันตามบรรทัดฐานมั่นคงขึ้นเพื่อความผาสุกของชุมชน "อาชญากรรมเป็นตัวนำเอามโนธรรมอันซื่อตรงมารวมเข้าด้วยกันและรวมความสนใจอยู่ในมโนธรรมเหล่านั้น" ²⁸

ไม่ว่าเขาจะพิจารณาถึงปรากฏการณ์ทางศาสนาหรือการประกอบอาชญากรรม ไม่ว่าเขาปรารถนาที่จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางสังคมของการแบ่งงานกันทำ หรือของการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของครอบครัว เดอร์ไคม์ก็ยังคงแสดงตนเองเป็นนักวิเคราะห์เชิงการหน้าที่ที่เชี่ยวชาญ เขามิได้พึงพอใจเพียงแต่การสืบสาวจุดกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของปรากฏการณ์ที่อยู่ในการศึกษา แม้ว่าเขาใช้ความพยายามทำในสิ่งนี้อยู่บ้างเหมือนกัน แต่เขายังได้ชັบจากการแสวงหาสาเหตุที่มีประสิทธิภาพไปสู่การแสวงหาคำตอบในเรื่องผลที่ตามมาของปรากฏการณ์เพื่อหาโครงสร้างที่ผลเหล่านั้นแฝงฝังอยู่ตามจุดต่าง ๆ เดอร์ไคม์คิดในแบบของบริบทมากกว่าในวิถีคิดแบบลดทอนปัจจัยอยู่เสมอ (reductionism) ดังนั้น จึงต้องจดจำกันไว้ว่า

²⁷ Ibid., p. 71.

²⁸ *Division of Labor*, p. 103.

เขาเป็นต้นตอโดยตรงของการวิเคราะห์เชิงหน้าที่ในประเภทนั้น ซึ่งได้เข้ามามีอิทธิพลสำคัญต่อมานุษยวิทยาของอังกฤษที่นำโดยแรดคลิฟฟ์-บราวน์ (Radcliffe-Brown) และมาลินอฟสกี (Malinowski) และต่อมาภายหลังเป็นผลทำให้เกิดความคิดหน้าที่นิยมในสังคมวิทยาอเมริกันโดยการนำของทาลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons) และโรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน

ส่วนต่าง ๆ ต่อจากนี้ไปจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวของเคอร์ไคม์เองมากขึ้น ตลอดจนในด้านกิจกรรมของเขาในฐานะที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ประยุกต์และนักปฏิบัติที่เต็มไปด้วยภารกิจ ในส่วนนี้จำกัดอยู่แต่เพียงงานทางด้านทฤษฎีของเขา แต่ก็ยากที่จะให้ความเป็นธรรมแก่แง่มุมทั้งหมด สำหรับงานของนักทฤษฎีทางสังคมเช่นเอมิล เคอร์ไคม์ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนมาก เนื้อที่มีจำกัดไม่สามารถจะกล่าวถึงงานของเคอร์ไคม์เกี่ยวกับสังคมวิทยาการศึกษาได้ แม้ว่าจะมีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ก็ตาม ทั้งไม่อาจให้ความเป็นธรรมแก่งานอันน่าทึ่งของเคอร์ไคม์ หากเป็นงานที่ใช้การคาดคะเนสูงถึงสำคัญของสมาคมอาชีพ ว่าเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับผู้ที่อยู่โดยรอบ และบางทีอาจจะสกัดกั้นอำนาจของรัฐด้วย แม้กระทั่งผลงานที่สำคัญของเขาที่ให้กับสังคมวิทยากฎหมาย ก็ได้แต่กล่าวถึงเพียงผ่าน ๆ เท่านั้น

ในฐานะที่เคอร์ไคม์เป็นนักทฤษฎีทางสังคม อาศัยจากคำพูดของเขาเอง เขามี "จุดมุ่งหมายสำคัญ... ในการขยายความเป็นเหตุเป็นผลในทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์"²⁰ และแม้ว่าเขาอาจจะล้มเหลวในข้อปลีกย่อยเฉพาะในหลายจุด แต่ความจริงที่ว่า งานของเขาได้กลายเป็นพื้นฐานสำหรับสังคมวิทยาสมัยใหม่ นิสุจน์ให้เห็นถึงความสำเร็จทั้งหมดของเขา

²⁰ *Suicide*, p. xxxix.

ชีวประวัติ

เอมิล เดอร์ไคม์ เป็นนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสคนแรกที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ชีวิตของเขาส่วนใหญ่จะยุ่งอยู่แต่กับอาชีพในทางวิชาการ แม้ว่าเขาจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างจริงจังและหลงใหลอยู่กับเรื่องราวของสังคมฝรั่งเศสอยู่ไม่น้อยก็ตาม ในสถานภาพของเขาที่พื้นฐานมาเป็นอย่างดี เขาแตกต่างจากนักสังคมวิทยาคนอื่น ๆ ที่เรากล่าวถึงมาแล้วมาก และชีวิตของเขาอาจจะดูไม่ค่อยมีเรื่องราวอะไรเมื่อเทียบกับชีวิตของคนอื่น ไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า ความพิสดารส่วนตัวของพวกเขาได้มีส่วนในการกำหนดความไม่อยู่กับร่องกับรอยของตนเอง แต่นอกจากนี้พวกเขาต่างอภิศตนเองให้กับวิชาชีพที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับกันในมหาวิทยาลัย ในการต่อสู้เพื่อที่ว่าให้ศาสตร์ใหม่นี้หรือสังคมวิทยาเป็นที่ยอมรับ พวกเขาต่างได้เผชิญกับอุปสรรคนานัปการ ซึ่งนับว่าได้สร้าง ความยากลำบากในด้านส่วนตัวของพวกเขาอยู่ไม่น้อย

เอมิล เดอร์ไคม์ รวมทั้งนักทฤษฎีทั้งหลายที่จะได้กล่าวถึงในบทต่อ ๆ ไป ต่างได้เผชิญกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไป พวกเขาล้วนเป็นนักวิชาการ แต่ถูกมองโดยเพื่อนนักวิชาการสาขาอื่น ๆ ว่าพวกเขาเป็นพวกรกร้างที่เสนอสาขาวิชาซึ่งมีสถานภาพยังไม่เป็นที่ยอมรับ เป็นผลให้หนทางของพวกเขาไม่เป็นหนทางที่ราบรื่น กระนั้นก็ตาม พวกเขาต่อสู้จากภายในวงการของวิชาการมากกว่าจากภายนอก และดังนั้นชีวิตของพวกเขาจึงต้องสู้รบมือน้อยกว่านักสังคมวิทยารุ่นก่อน ๆ

เอมิล เดอร์ไคม์เกิดที่เมืองเอปินาล (Epinal) จังหวัดลอร์เรน (Lorraine) เขตตะวันออกของประเทศฝรั่งเศส ในวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1858 เป็นบุตรของอาจารย์ในศาสนาอิฐซึ่งสืบทอดเชื้อสายการเป็นอาจารย์มาหลายชั่วอายุคน เขาได้ตัดสินใจด้วยตัวเองตั้งแต่ต้นเลขาว่า เขาจะเจริญรอยตามประเพณีของครอบครัวและจะเป็นอาจารย์สอนศาสนา เขาได้ศึกษาคัมภีร์ฮีบรู (Hebrew) พันธ-

สัญญาเดิม (the Old Testament) และคัมภีร์โบราณของศาสนายิว (Talmud) ในขณะที่เดียวกันเขาก็ติดตามศึกษาวิชาที่สอนกันตามปกติในโรงเรียน

หลังจากที่ได้มีการแสดงตนเป็นยิวตามประเพณีเมื่ออายุได้สิบสามขวบไม่นาน ด้วยอิทธิพลของคริสต์ศาสดาคริสตจักร เดอร์โคมก็ได้มีประสบการณ์ที่เหลือความเข้าใจของมนุษย์ในระยะสั้นๆ ซึ่งชักนำให้เขาสนใจในนิยายคาทอลิก แต่หลังจากนั้นไม่ช้า เขาก็เบนความสนใจจากการเกี่ยวข้องกับศาสนาทั้งหมด แต่ก็มิได้ละทิ้งไปจากความสนใจในปรากฏการณ์ทางศาสนา จนกลายเป็นผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าหรือนรกสวรรค์เลยทีเดียว

เดอร์โคมเป็นนักเรียนที่ฉลาดปราดเปรื่องของโรงเรียนชุมชนแห่งเมืองเอปินาล (Collège d'Epinal) และได้รับเกียรตินิยมกับรางวัลต่าง ๆ อีกมากมาย เขาจึงบังเกิดความทะเยอทะยานย้ายไปโรงเรียนมัธยมที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของฝรั่งเศสชื่อโรงเรียนมัธยมหลุยส์-เลอ-กรอง (Lycée Louis-le-Grand) ในกรุงปารีส ที่โรงเรียนนี้เขาได้เตรียมตัวเพื่อการสอบเข้าอันแสนยากลำบากสู่สถาบันการศึกษาชั้นสูงเอกอล นอร์มาล ซูเปรีเออร์ (Ecole Normals Supérieure)* อันทรงเกียรติ ซึ่งเป็นสถาบันที่ให้ความรู้แก่ปัญญาชนชั้นนำของฝรั่งเศสมาเป็นเวลานาน

หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสอบเข้าที่เข้มงวดถึง

---

* เอกอล นอร์มาล ซูเปรีเออร์ เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของฝรั่งเศสที่สอนวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ การเข้าเรียนในสถาบันการศึกษานี้ต้องสอบแข่งขันกันอย่างเข้มงวด ผู้ที่สอบเข้าศึกษาในสถาบันนี้ได้นับว่าเป็นนักศึกษาชั้นเยี่ยมจริง ๆ นักปรัชญาที่มีชื่อเสียง เช่น ฌอง ปอล ซาร์ต และ ซิโมน เดอร์ โบวัวร์ ก็สำเร็จการศึกษาจากที่นี่--ผู้แปล

สองครั้ง ในที่สุดเขาก็ได้รับเข้าเรียนในปี ค.ศ. 1879 ที่สถานศึกษา
เอกอล นอร์มาล เขาก็ได้พบกับคนหนุ่มจำนวนหนึ่ง ซึ่งต่อไปไม่เข้าได้
ประทับใจความสำคัญไว้ในชีวิตปัญญาชนฝรั่งเศสคือ อองรี แบร์กซง
(Henri Bergson) ซึ่งจะกลายเป็่นนักปรัชญาความมีชีวิตนิสม (vi-
talism) และฌอง โทเรส์ (Jean Jaures) ผู้นำนักสังคมนิยมใน
อนาคต ทั้งสองคนได้เข้าเรียนก่อนหน้านั้นหนึ่งปี นักปรัชญา เราท์
(Rauh) และบลงเคล (Blondel) เข้าเรียนหลังเดอร์ไคม์สองปี
ปีแอร์ ชานด์ (Pierre Janet) นักจิตวิทยา และกอลโบลด์ (Go-
blot) นักปรัชญา อยู่ชั้นปีเดียวกับเดอร์ไคม์ สถานศึกษาเอกอล นอร์-
มาล ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยสาธารณรัฐที่หนึ่ง (the First Republic)
ในตอนนั้นกำลังฟื้นฟูขึ้น และกำลังสั่งสอนฝึกฝนปัญญาชนและนักการเมือง
ที่สำคัญบางคนของสาธารณรัฐที่สาม (the Third Republic)

แม้ว่าการได้รับเข้าศึกษาในเอกอล นอร์มาลเป็นความสำเร็จ
อย่างหนึ่งในชีวิตของชายหนุ่ม แต่เมื่อเข้าศึกษาแล้ว เดอร์ไคม์กลับ
เหมือนจะไม่มีความสุขที่เอกอลเลย เขาเป็นชายหนุ่มที่เอาจริงเอาจัง
ขยันหมั่นเพียรและอุทิศตนเอง จนในไม่ช้าเพื่อน ๆ ก็ขนานนามเขาว่า
เป็น "นักอภิปรัชญา" (metaphysician) ด้วยความกระหายใคร่ได้
รับการแนะนำ หลักความคิดเกี่ยวกับจริยธรรม และการสั่งสอนทาง
วิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง เดอร์ไคม์จึงไม่พอใจกับการเน้นในด้านอักษร-
ศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ที่ยังคงโดดเด่นอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้ เขา
ต่อต้านหลักสูตรการเรียนการสอนซึ่งดูเหมือนว่าการอ่านโคลงกลอนกรีก
และร้อยแก้วภาษาละติน จะมีความสำคัญว่าการทำความรู้จักคุ้นเคยกับ
หลักความคิดทางปรัชญาที่ใหม่กว่าและการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ
เขารู้สึกว่าสถานศึกษานี้ยอมให้มีการศึกษาที่ฉาบฉวยมากเกินไป และ
มักจะให้รางวัลการกระทำที่กริดกราส และแสวงหา "ความแปลกใหม่"
และ "ความริเริ่ม" ของการแสดงออก มากกว่าการศึกษาที่เขาจริง
เอาจังและมีระบบ

แม้ว่าเขาจะได้เพื่อนสนิทบางคนที่สถานศึกษา ซึ่งมีฌอง โซเรส เป็นคนที่เด่นดังที่สุด ความเอาใจจริงเอาใจและอุทิศตนเองของเขากลับทำให้เขาเป็นบุคคลที่ทำตัวโดดเดี่ยวและเหินห่างในสาขาของเพื่อนฝูง บางทีไปจนถึงขั้นว่าเป็นคนอวดดีด้วย ส่วนบรรดาอาจารย์ของเขานั้น ตอบสนองการแสดงออกถึงความไม่พึงพอใจของเขาในการสอนส่วนใหญ่ของอาจารย์ ด้วยการจัดเขาไว้ในอันดับเกือบสุดท้ายในบรรดาผู้สมัครที่ประสบความสำเร็จในการสอบแข่งขันเพื่อรับแต่งตั้งเป็นอาจารย์ (agrégation) เมื่อเขาสำเร็จการศึกษาในปี ค.ศ. 1882

สิ่งเหล่านี้มิได้หมายความว่าเดอว์โคมจะมีได้รับอิทธิพลจากสถานศึกษาเอกอล นอร์มัลตลอดระยะเวลาสามปีที่เขาศึกษาอยู่ที่นั่น ในภายหลังเขาได้พูดถึงระยะเวลาเหล่านั้นด้วยความรู้สึกค่อนข้างระลึกถึง แม้ว่ามียาจารย์ของเขาหลายคนทำให้เขาเบื่อและรู้สึกขัดเคือง แต่ก็มีอาจารย์อีกบางคนที่เขาเป็นหนี้บุญคุณอย่างลึกซึ้งในจำนวนนั้นก็มียกประวัติศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ ฟุสเทล เดอ โทแลงจ์ (Fustel de Coulanges) ผู้เขียน *Ancient City* และเป็นผู้อำนวยการของสถานศึกษา ในขณะที่เดอว์โคมเข้าเรียนอยู่ และนักปรัชญาเอมิล โบทรูซ์ (Emile Boutroux) ในภายหลังเขาได้อุทิศวิทยานิพนธ์ภาษาละตินของเขาเพื่อความทรงจำแด่ฟุสเทล เดอ โทแลงจ์ และวิทยานิพนธ์ภาษาฝรั่งเศสของเขาเรื่อง *The Division of Labor* แต่โบทรูซ์ สิ่งที่เขายกย่องในฟุสเทล เดอ โทแลงจ์และเรียนรู้อาจเขาก็คือ การใช้วิธีการที่นิรนัยวิเคราะห์และเข้มงวดในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ เขาเป็นหนี้บุญคุณโบทรูซ์ในเรื่องการศึกษา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ ซึ่งเน้นถึงความไม่ต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน ระหว่างระดับที่ต่างกันของปรากฏการณ์และเน้นลักษณะแปลกใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนการวิเคราะห์จากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง วิธีการศึกษาเช่นนี้ต่อมาภายหลังได้กลายเป็นลักษณะสำคัญในสังคมวิทยาของเดอว์โคม

อาชีพทางด้านวิชาการของเดอริโคม

ในช่วงขณะที่เขาสำเร็จการศึกษา เดอริโคมได้วางแผนวิถีชีวิตของเขา อาชีพของเขาจะไม่เป็นแบบนักปรัชญาสมัยเก่า สำหรับเดอริโคม วิชาปรัชญาซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็ในรูปแบบที่สอนอยู่ขณะนั้น จะห่างไกลเกินไปจากเรื่องราวของบุคคลสมัยนั้น ส่วนใหญ่จะบรรยายถึงความละเอียดลออต่าง ๆ ที่ลึกลับและไม่จริงไม่จังมากเกินไป เขาต้องการที่จะอุทิศตนเองให้กับสาขาวิชาที่จะทำให้เกิดความกระจ่างชัดแก่ข้อปัญหาที่สำคัญทางด้านจริยธรรมที่ก่อวนบุคคลสมัยนั้นอยู่ และการแนะนำที่นำเอาไปปฏิบัติได้สำหรับเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมร่วมสมัย ที่แน่ชัดยิ่งขึ้นก็คือ เดอริโคมปรารถนาที่จะทำงานสนับสนุนเพื่อความเข้มแข็ง และการรวมกันทางจริยธรรมและการเมืองของสาธารณรัฐที่สาม ซึ่งในสมัยนั้นยังอยู่ในสภาพโครงสร้างทางการเมืองที่อ่อนแอและอยู่กับที่ แต่เดอริโคมก็ยอมรับว่า การแนะนำทางศีลธรรมดังกล่าวจะให้ได้ก็แต่คนที่มีการอบรมมาอย่างจริงจังทางด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้น เขาจึงตัดสินใจว่าเขาจะอุทิศตัวเองเพื่อการศึกษาสังคมในเชิงวิทยาศาสตร์ สิ่งที่เขาเห็นว่าจำเป็นก็คือ การสร้างระบบทางสังคมวิทยาที่เป็นวิทยาศาสตร์ มิใช่เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในตัวของมันเอง แต่เป็นวิธีการสำหรับแนวทางสังคมที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เดอริโคมไม่เคยออกห่างไปจากวัตถุประสงค์อันนี้เลย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากที่สังคมวิทยามิใช่เป็นวิชาที่สอนในโรงเรียนมัธยมหรือมหาวิทยาลัย เดอริโคมจึงประกอบอาชีพเป็นอาจารย์ในวิชาปรัชญาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1882 ถึง 1887 เขาสอนในโรงเรียนประจำจังหวัดหลายแห่งใกล้ ๆ กับกรุงปารีส สักวันหนึ่งปีที่เขาได้รับอนุญาตหยุดสอนเพื่อศึกษาต่อที่กรุงปารีสและในเยอรมนี การอยู่ในเยอรมนีของเดอริโคมส่วนใหญ่จะอุทิศเวลาให้กับการศึกษาวิชาการสอนการวิจัยในวิชาปรัชญา จริยธรรมและสังคมศาสตร์ เขาใช้เวลาของเขาส่วนมากในกรุงเบอร์ลินและไลป์ซิก ที่เมืองไลป์ซิกนี้ เขาเกิด

ความประทับใจอย่างลึกซึ้งในห้องทดลองทางจิตวิทยาอันมีชื่อโด่งดังของ วิลเฮล์ม วุนด์ท์ (Wilhelm Wundt) ในรายงานของเขาที่เขียนขึ้นมา หลังจากประสบการณ์ในเยอรมนี เคอร์โคมได้แสดงความเลื่อมใสต่อ ความมั่นคงและความเป็นภววิสัยของวิทยาศาสตร์ในการวิจัย ซึ่งเขา ได้ประสบจากห้องทดลองของวุนด์ท์และจากที่อื่น ๆ ในขณะเดียวกันเขา ได้เห็นว่าฝรั่งเศสควรจะได้เอาแบบอย่างจากเยอรมันในการทำให้การ สอนปรัชญาปรับใช้ส่งเสริมเป้าหมายทางสังคมและประเทศชาติ เขาเห็น ชอบด้วยข้ออ้างเต็มที่ในความพยายามของนักสังคมศาสตร์และนักปรัชญา ชาวเยอรมันทั้งหลายที่เน้นรากฐานทางสังคมของความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางศีลธรรม และแสวงหาทางทำให้จริยศาสตร์เป็นวิชาที่อิสระและเป็นที่ยอมรับกัน

จากการตีพิมพ์รายงานเกี่ยวกับชีวิตการศึกษาในเยอรมนีของเขา เคอร์โคมได้เริ่มเป็นที่รู้จักในฐานะเป็นผู้มีแนวในทางสังคมศาสตร์ และในปรัชญาสังคมเมื่ออายุได้สี่สิบเก้าปี นอกจากเรื่องการศึกษาใน เยอรมนีแล้ว เขายังได้ตีพิมพ์บทความวิพากษ์วิจารณ์หลายเรื่องรวมทั้ง การปฏิสัมพันธ์งานเขียนเป็นภาษาเยอรมันของนักสังคมวิทยา กุมโพลวิช (Gumpowicz) และเชฟเฟิล (Schaeffle) กับงานเขียนของฟูิลเล (Fouillé) นักปรัชญาสังคมชาวฝรั่งเศส ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจ เลยที่เขาได้รับแต่งตั้งเข้าเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งเมืองบอร์-โดซ์ (Bordeaux) ในปี ค.ศ. 1887 อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าประ-หลาดใจก็คือ จากการส่งเสริมของหลุยส์ เลียร์ด (Louis Liard) ผู้อำนวยการการศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Public Education) ได้มีการบรรจุวิชาทางสังคมศาสตร์ สำหรับเขาขึ้นมาวิชาหนึ่งในคณะอักษรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งนั้น นี่เป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยฝรั่งเศสได้เปิดประตูสำหรับวิชาซึ่งแต่ก่อน เป็นวิชาต้องห้าม ก่อนหน้านั้นประมาณสิบปี ผู้ตรวจสอบเจ้าอาณัติของ คณะอักษรศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยปารีส ได้บีบบังคับอัลเฟรด เฮสปีนาลส์

(Alfred Espinas) นักสังคมวิทยาซึ่งในอนาคตเป็นเพื่อนนักวิชาการของเดอร์ไคม์ที่เบอร์โดซ์ ให้เอาบทนำออกจากวิทยานิพนธ์ของเขา เพราะเขาปฏิเสธที่จะลบชื่อ ออแกสต์ กองต์ ออกจากบทนำนั้น

ที่มหาวิทยาลัยแห่งเมืองเบอร์โดซ์ เดอร์ไคม์สังกัดอยู่ในภาควิชาปรัชญา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบวิชาทั้งในสังคมวิทยาและวิชาครู (pedagogy) ผู้วิจารณ์บางคนมีความรู้สึกว่าการสอนวิชาครูเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่ายวิชาหนึ่งที่เดอร์ไคม์มักถกถกบังคับให้รับผิดชอบ แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เขายังคงสอนในวิชาของศึกษาศาสตร์ไปตลอดเวลาการประกอบอาชีพของเขา แม้กระทั่งในเวลาที่เขามีโอกาสอย่างชัดเจนในการกำหนดวิชาที่เขาต้องการสอน คงจะได้เห็นในรายละเอียดต่อไปว่าศึกษาศาสตร์ยังคงเป็นวิชาประยุกต์ที่มีประโยชน์เป็นพิเศษสำหรับเดอร์ไคม์ ซึ่งสังคมวิทยาสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดสำหรับการช้ชีวิตใหม่ในสังคมซึ่งเขาตั้งเป้าหมายเอาไว้อย่างลุ่มหลง

ในช่วงขณะที่เขาได้รับแต่งตั้งทางวิชาการเข้าสู่เบอร์โดซ์ เดอร์ไคม์ได้แต่งงานกับหลุยส์ ไดรฟ์ส (Louise Dreyfus) ทั้งสองมีบุตรสองคนคือ แมรี (Marie) และอังเดร (André) แต่ชีวิตครอบครัวของเขาเป็นที่รู้กันน้อยมาก ภรรยาของเขาดูเหมือนจะอุทิศตัวเองให้กับงานของเขาอย่างเต็มที่ เธอปฏิบัติตามรูปแบบของครอบครัวชาวอิตาเลียนเพิ่มเติม ในการดูแลเรื่องราวต่าง ๆ ของครอบครัว เช่นเดียวกับช่วยเหลือสามีในการอ่านตรวจทาน ทำงานเลขานุการ และงานอื่น ๆ ทำนองนี้ ดังนั้นสามีนักวิชาการจึงสามารถอุทิศพลังงานทั้งหมดของเขาให้แก่อาชีพทางวิชาการของเขาได้

หลายปีในเบอร์โดซ์เป็นระยะที่เดอร์ไคม์มีกิจกรรมงานเขียนมากมาย เขายังคงตีพิมพ์บทความปริทัศน์ที่สำคัญ ๆ หลายเรื่อง ในจำนวนนั้นก็มี *Gemeinschaft und Gesellschaft* ของทอนนีส์ (Tönnies) และการบรรยายตอนต้น ๆ ในวิชาของเขาที่จัดพิมพ์ในรูปแบบของบทความ ในปี ค.ศ. 1893 เขาทำการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

ปัญหาเอกภาษามุ่งเศสของเขาเรื่อง *The Division of Labor* และวิธานพนธ์ภาษาลาตินเกี่ยวกับมองเตสกีเออ เพียงสองปีหลังจากนั้นก็มีการตีพิมพ์ *The Rules of Sociological Method* และอีกสองปีต่อมาตีพิมพ์ *Le Suicide* ด้วยงานสำคัญสามชิ้นนี้ เดอร์ไคม์ก็ได้ขยับขึ้นไปอยู่ระดับแนวหน้าของโลกวิชาการ เขาเขียนในคำนำของหนังสือ *Suicide* ว่า เดื่อนี้สังคมวิทยากำลัง "เป็นที่นิยมกัน" ไม่ใช่เพราะว่างานของเขานั้นได้รับการยกย่องทั่วไป ตรงกันข้ามมันทำให้เกิดการโต้เถียงที่สำคัญและการแลกเปลี่ยนทรรศนะต่าง ๆ มากมาย แต่ความจริงที่ว่า มีนักทฤษฎีหลายคนทีเดียวที่ถือว่าเดอร์ไคม์เป็นคู่แข่งที่ตรงเกียรติของพวกเขา แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของเขที่มีต่อโลกปัญญาชน ซึ่งภายหลังเดอร์ไคม์ก็กลายเป็นศูนย์กลางของการโต้เถียงและคิดค้นต่อ ๆ มา

เมื่อได้ทำให้สังคมวิทยาเป็นสาขาวิชาที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั่วไป ในไม่ช้าเดอร์ไคม์ก็เกิดความรู้สึกรู้สึกต้องการที่จะรวบรวมชัยชนะเหล่านี้ด้วยการจัดเสนอวารสารทางวิชาการซึ่งอุทิศให้กับวิชาการใหม่นี้โดยสิ้นเชิง ในไม่ช้าไม่นาน วารสาร *L'Année Sociologique* ที่เขาก่อตั้งขึ้นมาในปี ค.ศ. 1898 ก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำหรับกลุ่มนักวิชาการหนุ่ม ๆ ที่มีพรสวรรค์เป็นพิเศษ ทุกคนร่วมมือในการอุทิศร่วมกันสำหรับวิธีการศึกษาตามแบบฉบับของเดอร์ไคม์ต่อสังคมวิทยา แม้ว่า จะมีความสนใจในวิชาเฉพาะที่แตกต่างกันบ้างก็ตาม ในแต่ละปีวารสาร *Année* จะวิเคราะห์งานเขียนสังคมวิทยาในฝรั่งเศสและที่อื่นที่ปรากฏออกมาในขณะนั้น การวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้ทำให้สาธารณชนฝรั่งเศสได้รับประโยชน์จากทรรศนะต่าง ๆ ทั้งในส่วนลึกและส่วนกว้างของวงการความคิดทางสังคมวิทยาเป็นครั้งแรก วารสาร *Année* ยังมีงานเขียนอิสระจากปลาปากกาของเดอร์ไคม์และเพื่อนร่วมงานที่ใกล้ชิดของเขา ปรีทิสันและรายงานต่าง ๆ มีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ที่จะเน้นในความต้องการสำหรับการสร้างสะพานทางความคิด เพื่อ

เชื่อมระหว่างวิชาที่เชี่ยวชาญกันเป็นเฉพาะในสังคมศาสตร์กับความต้องการที่ควบคู่กันสำหรับการวิจัยที่เป็นความจริง เฉพาะเจาะจง และมีระเบียบวิธี วารสาร *Année* ประสบความสำเร็จมาตั้งแต่ต้น และความร่วมมือที่ติดต่อกันมาเรื่อย ๆ จากผู้เขียนที่สำคัญของวารสาร ทำให้พวกเขาประสานรวมเข้าด้วยกันเป็น "สำนัก" (school) ที่มีความกระตือรือร้นอย่างแรงกล้าในการปกป้องคุ้มครองวิธีการศึกษาสังคม-วิทยาตามแบบฉบับเดอร์ไคม์จากทุกคนที่ต่อต้าน

ในปีเดียวกันกับที่วารสาร *Année* ถือกำเนิดขึ้นมา เดอร์ไคม์ได้ตีพิมพ์รายงานที่มีชื่อเสียงของเขาเรื่อง *Individual and Collective Representations* ซึ่งทำหน้าที่เสมือนการประกาศความเป็นอิสระภาพของสังคมวิทยา สำนักเดอร์ไคม์รายงานการสัมมนาเป็นชุดบางฉบับตีพิมพ์ในวารสาร *Année* และบางฉบับในที่อื่นๆ ปรากฏออกมาตลอดระยะเวลาสิบห้าปีต่อจากนั้น บทความเหล่านั้นรวมไปถึง "The Determination of Moral Facts," "Value Judgments and Judgments of Reality," "Primitive Classification" [ร่วมกับ มาร์เซล โมส (Marcel Mauss)] และ "The Definition of Religious Phenomena"³⁰

หลังจากที่ได้ร่วมทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งเมืองบอร์โดซ์ มาเก้าปี เดอร์ไคม์ก็ได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นศาสตราจารย์เต็มขั้นในสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นตำแหน่งศาสตราจารย์ที่เพิ่งมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประ-

³⁰ บทความสองชิ้นแรกและรายงานเรื่อง "Individual and Collective Representations" มีให้อ่านเป็นภาษาอังกฤษใน *Sociology and Philosophy* หนังสือ *Primitive Classification* เพิ่งจะได้รับการแปลโดย Rodney Needham (Chicago, The University of Chicago Press, 1963) บทความสุดท้ายมีอยู่ใน *L'Année Sociologique*, II (1897-98).

เทศฝรั่งเศส เขาดำรงตำแหน่งนี้อยู่เป็นเวลาหกปี ในปี ค.ศ. 1902 อันเป็นเวลาที่เขาเป็นบุคคลที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เขาได้รับเชิญไปสอนที่บอร์น (Sorbonne) ครั้งแรก ด้วยตำแหน่งอาจารย์ผู้บรรยายวิชา (charge de cours) และต่อมาในปี ค.ศ. 1908 ด้วยตำแหน่งศาสตราจารย์แห่งวิทยาศาสตร์การศึกษา ในปี ค.ศ. 1913 ชื่อตำแหน่งศาสตราจารย์ของเดอร์ไคม์ได้รับการเปลี่ยนโดยประกาศพิเศษของกระทรวงให้เป็น "วิทยาศาสตร์การศึกษาและสังคมวิทยา" เป็นเวลามากกว่าเจ็ดสิบห้าปีที่ความคิดแหวกแนวของกองด์ได้ประสบความสำเร็จเข้ามาเผยแพร่ที่มหาวิทยาลัยแห่งปารีสในที่สุด

ในระหว่างที่อยู่ปารีส เดอร์ไคม์ยังคงเป็นบรรณาธิการวารสาร *Année* และเปิดสอนวิชาต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่จิตศาสตร์ การศึกษา ศาสนา ปรัชญาปฏิบัตินิยม ไปจนถึงคำสอนของแซงค์-ซิมองและกองด์ เขาเป็นผู้บรรยายที่มีความเชี่ยวชาญ ที่สามารถสะกดผู้ฟังไว้เสมือนทาสจนลูกศิษย์คนหนึ่งของเขาเขียนไว้ว่า "บรรดาผู้ที่ประสงค์จะหนีออกไปจากอิทธิพลของเขาจะต้องหนีไปจากวิชาของเขา ส่วนบรรดาผู้ที่เข้าฟังเขาก็จะครอบงำความคิดคนเหล่านั้น ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม"³¹

³¹ อ้างอยู่ใน Harry Alpert, *Emile Durkheim and His Sociology* (New York, Columbia University Press, 1939), p. 62. ในส่วนนี้ของหนังสืออ้างอิงงานชิ้นนี้ของเขาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแม้จะตีพิมพ์สามสิบปีมาแล้ว แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องราวทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตของเดอร์ไคม์ที่ดีที่สุด ผู้เขียนยังได้อ้างอิงงานเขียนของ George Davy, "Emile Durkheim," *Revue de metaphysique et de morale*, XXVI (1919), pp. 181-98. หนังสือ *Emile Durkheim* (Paris, Louis-Michaud, 1911) ของเขา มีรูปภาพสวย ๆ บางรูปของเดอร์ไคม์ เพื่อนักเรียนของเขาที่สถานศึกษาเอ-

ระหว่างสองสามปีสุดท้ายที่เขาอยู่ในเบอร์โดซ์ เดอร์ไคม์ได้เริ่มสนใจการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางศาสนา ด้วยอิทธิพลที่ได้รับจากโรเบิร์ตสัน สมิธ (Robertson Smith) และสำนักมานุษยวิทยาของอังกฤษ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นบางส่วน ทำให้เขาหันไปศึกษาศาสนาเก่าแก่ดั้งเดิมอย่างละเอียด เขาได้ตีพิมพ์รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ออกมาจำนวนหนึ่ง และการศึกษาในเรื่องนี้ ที่สุดนำไปสู่การตีพิมพ์งานชิ้นสำคัญชิ้นสุดท้ายของเดอร์ไคม์ ชื่อ *The Elementary Forms of Religious Life* ในปี ค.ศ. 1912

ความเกี่ยวข้องกับสาธารณชน

งานทางวิชาการของเขาในช่วงระยะที่อยู่ปารีส ขยายงานออกไปกว้างขวางแต่ก็ไม่ได้ทำให้เดอร์ไคม์เห็นคเห็นอ่อนเพลียมาก เขามีบทบาทสำคัญในชีวิตปัญญาชนทั่ว ๆ ไปของฝรั่งเศสเช่นเดียวกับในมหาวิทยาลัย เขาเป็นผู้ปกป้องอย่างแข็งขันของดรอยฟุส (Dreyfus) ในยุคสมัยรุ่งเรืองทางวิชาการ และประสบความสำเร็จในการเป็นนักเขียนเรื่องปัญหาประจำวันและโฆษกหัวเอียงซ้ายที่มีชื่อเสียง เดอร์ไคม์ยังได้กลายเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบของมหาวิทยาลัยใหม่ เขาเป็นกรรมการของมหาวิทยาลัยหลายตำแหน่ง เป็นที่ปรึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ช่วยนำเอาสังคมวิทยาเข้ามาอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน และทำงานบำเพ็ญประโยชน์โดยทั่วไปเพื่อทำให้สังคมวิทยาเป็นหลักสำคัญสำหรับการศึกษาของบ้านเมือง ในระยะเวลาเหล่านี้เขาได้ทำให้

กอล นอร์มัล และผู้มาฟังคำบรรยายของเขาที่มหาวิทยาลัยแห่งซอร์บอนน์ งานเขียนต่าง ๆ ใน *Emile Durkheim 1859-1917* (Columbus, The Ohio State University Press, 1960) ฉบับอุทิศให้แก่ เคอร์ต เฮช. วูล์ฟ (Kurt H. Wolff) ก็ได้อาศัยประโยชน์ด้วยเช่นกัน

ความทะเยอทะยานตอนวัยหนุ่มของเขาที่จะสร้างสังคมวิทยาในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะสามารถใช้ได้สำหรับการศึกษาวริชธรรมกันใหม่ในสาธารณรัฐที่สาม และขณะเดียวกันใช้ในการพัฒนาหลักธรรมจริยธรรมในทางโลกของบ้านเมือง เกือบจะกลายเป็นความจริงขึ้นมา

เมื่อสงครามได้เกิดขึ้น เคอร์ไคม์รู้สึกว่าเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือปิตุภูมิที่ถูกรุกราน เขาได้เป็นเลขาธิการของคณะกรรมการเพื่อการเผยแพร่ผลการศึกษาและเอกสารเกี่ยวกับสงคราม และได้พิมพ์จุลสารหลายฉบับออกโจมตีลัทธิรวมประเทศของเยอรมนี และโดยเฉพาะงานเขียนแบบชาตินิยมของไทรตซ์เชก (Treitschke)

ก่อนจะถึงวันคริสต์มาสปี ค.ศ. 1915 เคอร์ไคม์ได้รับแจ้งว่า อังเดรบุตรชายของเขาได้เสียชีวิตในโรงพยาบาลบัลแกเรีย เพราะบาดแผลที่ได้รับมาจากสงคราม อังเดรได้เจริญรอยตามบิดาของเขา เข้าเรียนในเอกอล นอร์มัล และเพิ่งเริ่มอาชีพเป็นนักสังคมวิทยาภาษาศาสตร์ที่มีแววก้าวหน้ามาก เขาเป็นความภูมิใจและความหวังของบิดา ซึ่งมองเขาในฐานะเป็นผู้สืบทอดอยู่ในระดับแนวหน้าของสังคมศาสตร์ การเสียชีวิตของเขาจึงเป็นเรื่องเคราะห์ร้ายที่ทำให้เคอร์ไคม์ไม่สามารถระงับความเศร้าโศกได้ เขายังคงพยายามที่จะเขียนหนังสือเกี่ยวกับจริยศาสตร์สี่สองสามตอนแรก ซึ่งเขาได้เตรียมงานเอาไว้มานานมาแล้วแต่เขากลับหมดเรี่ยวแรง เขาถึงแก่กรรมในวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1917 เมื่ออายุได้ห้าสิบเก้าปี

เคอร์ไคม์เป็นบุตรของชาวยิวผู้ภักดีต่อศาสนาก็จริง แต่เขาเองกลับไม่เชื่อในพระเจ้าและได้พยายามจัดการนำเอาความไม่ล่าเอียงทางวิทยาศาสตร์มารวมกันเข้ากับการเกี่ยวข้องกับศีลธรรมอันแรงกล้าในช่วงเวลาของการประกอบอาชีพของเขา เขาคิดตนเองอย่างโง่หัวไม่ขึ้นกับการแสวงหาความจริงและความรู้ที่ไม่มีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง ถึงกระนั้น เขายังเป็นบุคคลที่คล้ายกับศาสตราจารย์ในพันธสัญญาเดิม ซึ่งดำเนินเพื่อนมนุษย์ในการเดินทางผิด และเคียวเซ็ญพวกเขาให้

มาช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน สำหรับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในทางศีลธรรมและความยุติธรรมของชุมชน แม้ว่าสำหรับเขากการเป็น ชาวฝรั่งเศสจะมาเป็นอันดับหนึ่ง แต่เขาก็มิได้หันเหไปจากความภักดีที่ เขามีต่ออารยธรรมเสรีนิยม ที่ซึ่งเสาะแสวงหาวิทยาศาสตร์เพื่อทำให้เกิดความสว่างในทางปัญญาและชี้แนวทางให้กับมนุษยชาติทั้งมวล คนที่ ทำงานตามอาชีพเต็มตัวอย่างเขาก็ยังคงสามารถแสดงบทบาทอื่น ๆ ตาม บริบททางปัญญาและประวัติศาสตร์ต่าง ๆ กัน

บริบททางวิชาการ

เมื่อเปรียบเทียบกับสเปนเซอร์ซึ่งอ่านหนังสือน้อยมากแล้ว เดอร์ไคม์ก็เป็นนักอ่านประเภทนอนหนังสือ เขาเป็นบุคคลที่ได้รับการ อบรมมาอย่างสูง และเปิดรับความคิดเห็นทางสติปัญญาในด้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะแสดงอิทธิพลที่สำคัญทั้งหมดที่มีต่อความคิดของ เขา ภารกิจนี้ยิ่งย่องยากขึ้นไปอีกโดยความจริงที่ว่าชีวประวัติด้านความรู้ สติปัญญาของเดอร์ไคม์นั้นไม่มีใครเขียนเอาไว้ และรายงานส่วนตัวของ เขาก็ถูกทำลายไปสิ้น เมื่อเป็นเช่นนั้น สิ่งที่น่าประหลาดใจไปนี้ต้องถือว่าเป็น สิ่งที่น่าสนใจในลักษณะคร่าว ๆ เท่านั้น

รากฐานของเดอร์ไคม์ในประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาฝรั่งเศส

แม้ว่าเดอร์ไคม์จะได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดทางสังคมทั้ง ของเยอรมันและอังกฤษ แต่ความคิดอ่านของเขาก็มีรากฐาน "อย่าง มากมายในประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาฝรั่งเศส" ตามที่ทาลคอตต์ พาร์สันส์ ได้ให้ข้อสังเกตไว้อย่างถูกต้อง³² ภาสในประวัติศาสตร์ดังกล่าว ราก

³²Talcott Parsons, "Emile Durkheim," in *International Encyclopedia of the Social Sciences*.

ฐานที่สำคัญของเดอว์โคม์อยู่ที่แนวทางความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานของรูสโซ (Rousseau) และมองเตสกีเออ (Montesquieu) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ *เจตนารมณ์ส่วนรวม* (volonté générale) ของรูสโซนั้น ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดสิ่งหนึ่งต่อความคิดของเดอว์โคม์ ความเห็นเกี่ยวกับเจตนารมณ์ส่วนรวมนี้จะคิดถึงสังคมว่าเป็นการแสดงออกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมแบบหนึ่ง³³ ไม่ขึ้นอยู่กับความเห็นแก่ตัวในทางเศรษฐกิจอย่างที่นักอรรถประโยชน์นิยมมอง หรือการที่พลเมืองยอมจำนนอยู่ภายใต้ผู้กุมอำนาจทางการเมืองตามความคิดแบบฮอบบส์ (Hobbesian) ซึ่งไปก่อนั้น เดอว์โคม์ยังตระหนักในหุบผุคุณที่มีต่อรูสโซเกี่ยวกับความแตกต่างกันระหว่างปรากฏการณ์ทางสังคมและจิตวิทยา เมื่อเขาเขียนว่า "รูสโซทราบเป็นอย่างดีในลักษณะเฉพาะของระเบียบทางสังคม เขาเข้าใจมันอย่างชัดเจนในฐานะเป็นระเบียบของข้อเท็จจริง ที่โดยทั่วไปแล้วแตกต่างจากข้อเท็จจริงแท้ ๆ ของปัจเจกบุคคล มันเป็นโลกใหม่ที่ทับอยู่บนโลกทางจิตวิทยาอย่างแท้จริง"³⁴

เดอว์โคม์เป็นหนึ่งบุคคลต่อมองเตสกีเออเช่นเดียวกัน ซึ่งเขาได้แสดงออกอย่างเด่นชัดเมื่อเขาเขียนลงในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกฉบับภาษาลาตินของเขาว่า "ในการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของปรากฏการณ์ทางสังคม มองเตสกีเออได้ทำนาสถึงความเป็นเอกภาพในศาสตร์ของเรามาก่อนแล้ว"³⁵ ความคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงกันของ

³³ Ibid.

³⁴ Emile Durkheim, *Montesquieu and Rousseau* (Ann Arbor, The University of Michigan Press, 1960), p. 83.

³⁵ Ibid., p. 57.

ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งหมด ซึ่งมาร์กซ์ได้รับมาจากเฮเกิลเป็นส่วนใหญ่นั้น เดอร์ไคม์ก็ได้เรียนรู้มาจากมองเตสกีเออ เขาเขียนว่า "มองเตสกีเออได้มองเห็นค่อนข้างชัดเจนว่า ส่วนประกอบทั้งหลายเหล่านี้จะรวมเข้าเป็นส่วนทั้งหมด และถ้าหากแยกพิจารณาส่วนประกอบหนึ่งโดยไม่ให้ใส่ใจส่วนประกอบอื่น ส่วนประกอบทั้งหลายก็ไม่อาจเป็นที่เข้าใจได้ เขามิได้แยกกฎหมายออกไปจากศีลธรรม การค้า ศาสนาและอื่น ๆ และเหนือสิ่งอื่นใด เขามิได้พิจารณามันต่างหากไปจากรูปแบบของสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อบรรยากาศทางสังคมอื่น ๆ ทั้งหมด"³⁶

แม้ว่าทรรศนะเกี่ยวกับสังคมที่มองปัญหาโดยดูจากส่วนทั้งหมดของเดอร์ไคม์จะอาศัยความคิดของมองเตสกีเอออยู่มาก และความเห็นของเขาเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดขึ้นมาอย่างน้อยก็ในบางส่วนจากการอ่าน *The Social Contract* แต่เขากลับเป็นนักบุคคลดั่งองค์และแห่ง-ชิมองมากกว่า เขาไม่เคยเพ้อหน้าที่จะกล่าวซ้ำว่า เขามองตนเองในฐานะเป็นผู้สืบต่อกระบวนการความคิดที่คนทั้งสองได้ริเริ่มขึ้นมา เขากล่าวถึงแห่ง-ชิมองว่า "แม้ว่าเขาจะเป็นบุคคลแรกที่มีความคิดอย่างชัดเจนว่าสังคมวิเศษจะต้องเป็นอย่างไรร แต่ถ้าจะว่ากันจริงๆแล้ว แห่ง-ชิมองมิได้เป็นผู้ก่อตั้งสังคมวิเศษ" เกียรติยศอันนั้นเดอร์ไคม์เสนอให้กับกองต์

หนังสือ *The Division of Labor* มีการอ้างอิงไม่น้อยกว่าสิบเจ็ดครั้ง ส่วนมากให้ความนิยามค่อนข้างสูงกับผู้ที่เขียนหนังสือ *Cours de philosophie positive* และเดอร์ไคม์พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า "กองต์เองก็รู้ว่า การแบ่งงานกันทำนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน" การเน้นของเดอร์ไคม์ถึงดังที่มารวมกันให้เกิดความเชื่อทางศีลธรรมว่าเป็นพื้นฐานสำหรับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

³⁶Ibid., p. 56.

และความสามัคคีที่การแบ่งงานกันทำก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างปัจเจกบุคคลที่พึ่งพาอาศัยกัน ล้วนสืบเนื่องมาจากความคิดของกองต์และแซ็งต์-ซิมองไม่มากนักน้อย

นักชีวประวัติบุคคลชื่อว่า เดอร์โคมได้เริ่มอ่านหนังสือของกองต์หลังจากที่เขาได้เริ่มแสดงแนวมุ่งสนใจศึกษาในสังคมศาสตร์ ด้วยการศึกษางานของนักปรัชญาเช่น เอมีล โบทรูว์ และชาร์ลส์ เรอโนวีย์ (Charles Renouvier) อย่างละเอียด เรื่องนี้เป็นความจริง แต่ก็ไม่มีผู้อ่านงานของกองต์และเดอร์โคมคนใดที่จะไม่เกิดความประทับใจในความสอดคล้องอย่างใกล้ชิดของงานของทั้งสอง ที่แน่นอนก็คือ เดอร์โคมมิได้อาศัยงานเขียน "ทางเทววิทยา" หรืออภิปรัชญาระยะหลัง ๆ ของกองต์เลย และในงานเขียนเฉพาะเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เดอร์โคมรู้สึกว่าคุณเองไม่เห็นด้วยกับแนวการศึกษาแบบกองต์ อย่างไรก็ตามก็ดี เขาเห็นด้วยกับกองต์ในระเบียบวิธีของการศึกษาโดยทั่วไป นั่นคือการแสวงหากฎเกณฑ์ที่บัญญัติขึ้นเป็นประมวลสำหรับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งหลักการเบื้องต้นจะไม่แตกต่างกับกฎธรรมชาติ แม้ว่ามันจะมีความสลับซับซ้อนกว่าก็ตาม จะเห็นได้เช่นกันว่า*มโนธรรมส่วนรวม* (conscience collective) ของเดอร์โคม ไม่เหมือนกันกับความเห็นพ้องต้องกัน (consensus) ของกองต์ และความสนใจของเดอร์โคมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกันของปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น ต้องอาศัยงานของกองต์มากเช่นเดียวกับงานของมอင့်เตสกีเออ

แม้ว่าจะมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากเกี่ยวกับแนวทางบางอย่างของความนิยมความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมือง (Enlightenment) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเป็นตัวกำหนดปรากฏการณ์ทางสังคม (atomistic) ในท่ามกลางความนึกคิดส่วนใหญ่ของศตวรรษที่สิบแปดก็ตาม ปฏิกฐานนิยมหรือความคิดนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์ (positivism) ตามแบบฉบับของกองต์ ถือได้ว่าเป็นสิ่งตก-

ทอดโดยตรงจากลัทธินิยมนิยมความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมือง กล่าวคือมีส่วนร่วมอยู่ในความคิดเกี่ยวกับเหตุผลนิยม และความเป็นไปในทางโลกของมัน ดังนั้น การที่เดอร์ไคม์เข้าเกี่ยวข้องกับลัทธินิยมนิยมความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมืองและกับลัทธินิยมนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์จึงไม่เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจอะไร อย่างไรก็ตาม เรื่องราวมีควมซับซ้อนมากขึ้นเมื่อมีการกล่าวอ้างกันว่าเดอร์ไคม์ได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากการต่อต้านความนิยมนิยมความเป็นเหตุเป็นผลในความคิดทางสังคมและการเมืองของบรรดานักคิดประเพณีนิยมผู้ยิ่งใหญ่ชาวฝรั่งเศส เช่น เดอ โบนาลด์ (de Bonald) กับ เดอ เมสเทรอ (de Maistre) พร้อมทั้งบรรดานักคิดร่วมสมัยและลูกศิษย์ของพวกเขา โรเบิร์ต นิสเบตได้ยกกรณีสนับสนุนในเรื่องนี้ในงานเขียนหลายชิ้นของเขา³⁷ เช่น เขาเขียนว่า "มันเป็นความสามารถของเดอร์ไคม์ที่ตีความเข้าไปถึงความคิดและค่านิยมเกี่ยวกับระเบียบวิธีของวิทยาศาสตร์ที่แสนยาก ซึ่งเคยปรากฏเป็นครั้งแรกในการโต้เถียงของโบนาลด์, เมสเทรอ, ฮัลเลอร์ (Haller) และคนอื่น ๆ ที่ต่อต้านคัดค้านเหตุผลและความเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนการปฏิบัติและการปฏิบัติ"³⁸ จากการเห็นว่าปัจเจกบุคคลทั้งหลายต้องพึ่งพาสังคมและกฎระเบียบของมัน และไม่ใช่ว่าเป็นบุคคลที่ควบคุมตัวเองได้นั้น มีปรากฏอยู่ในงานเขียนเรื่อง *philosophes* เป็นส่วนใหญ่ จากการเน้นถึงความจำเป็นของอำนาจหน้าที่และ

³⁷Nisbet, op.cit.; Robert A. Nisbet, *Tradition and Revolt* (New York, Random House, 1968) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทที่ 2 และ 4; และ Robert A. Nisbet, *The Sociological Tradition* (New York, Basic Books, 1966).

³⁸Nisbet, *Emile Durkheim*, p. 25.

พันธกรณีที่ทำให้คนรวมเข้าด้วยกัน จากการมองศาสนา ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น และสมาคม อันเป็นสถาบันที่ผูกพันปัจเจกบุคคลเข้ากับสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ นักคิดประเพณีนิยมล้วนเสนอความคิดออกมาซึ่งก็เป็นจุดใหญ่ใจความที่มีอยู่ในมาตรการตามแบบฉบับของเดอร์ไคม์

ถึงกระนั้นก็อย่างทีนส์เบตชอบรับว่าไม่ปรากฏหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าเดอร์ไคม์เคยอ่านงานเขียนของนักคิดเหล่านี้³⁰ เพื่อให้ชัดเจนก็คือเขาคงต้องค้นเคยกับการอ้างอิงของกองดท์ที่เลื่อมใสในความคิดของพวกเขาเหล่านั้น และเป็นไปได้ที่เด็ชวว่า เขาได้ซึมซาบความคิดประเพณีนิยมบางประการจากนักเขียนในขบวนการคาทอลิกเพื่อสังคม (Social Catholic Movement) ขบวนการนี้มีอิทธิพลไม่น้อยในสมัยนั้น และได้พยายามที่จะผสมผสานคำสอนของนักคิดชาวคาทอลิกเสรีนิยมเช่น ลามเแนส์ (Lamenais) และลาคอร์แดร์ (Locordaire) ให้เข้ากับการตีความหมาชธรรมชาติเชิงอินทรีย์ในพันธะทางสังคมของพวกประเพณีนิยม แต่ทั้งหมดนี้อยู่ในขอบเขตของการคะเน ใครก็ตามสามารถที่จะชี้ถึงความคล้ายคลึงกันอันน่าตื่นตาตื่นใจและความต่างกันที่สำคัญ ๆ ในความคิดของเดอร์ไคม์กับความคิดของพวกประเพณีนิยม แต่จะไม่สามารถพิสูจน์ถึงอิทธิพลโดยตรงใด ๆ ได้

อิทธิพลของนักคิดร่วมสมัย

เป็นการง่ายมากที่จะสืบสาวถึงผลกระทบโดยตรงของนักคิดทั้งหลายซึ่งยังคงมีชีวิตและต้นตออยู่ในสมัยของเดอร์ไคม์ ดังที่กล่าวมาแล้วในก่อนหน้านั้นว่า อิทธิพลของอาจารย์ของเขาสองคนในเอกอล นอร์มาลนั้น อยู่เหนือคำโต้แย้งใด ๆ เขาได้เรียนรู้ไม่น้อยถึงวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ที่อาศัยความระมัดระวังจากฟุสเซิล เดอ โทแลงจ์ นักประวัติศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งปรากฏโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์

³⁰ จากการสนทนาเป็นส่วนตัวในวันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1969

ของหนังสือ *The Division of Labor* การเน้นเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของศาสนาประจำบ้านและสมาคมทางศาสนาของฟูส์เทล เดอ โกลแลงจ์ ในหนังสือคลาสสิกเรื่อง *The Ancient City* ของเขา ได้มีอิทธิพลต่อเดอร์ไคม์ แม้จะไม่ใช่ในตอนเป็นนักศึกษา แต่ก็เป็นที่ประจักษ์ชัดหลังจากเมื่อเขาได้เกิดความประทับใจในปรากฏการณ์ทางศาสนา

เดอร์ไคม์ได้เรียนรู้ถึงความต่างกันระหว่างระดับต่าง ๆ ของความเป็นจริงกับความคิดเกี่ยวกับการเกิดมีขึ้น ว่าเป็นแง่มุมที่สำคัญในปรัชญาของวิทยาศาสตร์ มาจากอาจารย์ที่สำคัญอีกคนหนึ่งของเขาคือนักปรัชญาชื่อ เอมิล โบทรูซ์ ปีเตอร์ เอ. เบอร์ทอกชี (Peter A. Bertocci) ได้เขียนวิจารณ์ว่า โบทรูซ์

เห็นว่า มีความไม่ต่อเนื่องกันขั้นพื้นฐานที่แบ่งแยกระดับต่าง ๆ ของสิ่งที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สัญชาตญาณ ความคิด แต่ละระดับจะแสดงส่วนประกอบที่มีได้ปรากฏอยู่ในระดับที่เกิดขึ้นมา ก่อน และไม่สามารถจะทราบได้โดยพิจารณาเหตุผลจากมัน และเป็นผลให้ไม่สามารถลดทอนวิทยาศาสตร์ของระดับใดๆไปสู่ระดับอื่นๆ รูปแบบของชีวิตที่สูงกว่า ไม่ว่าจะจะมีลักษณะทางกายภาพและเคมีเป็นอย่างไร จะไม่สามารถอธิบายได้ทั้งหมดในแง่ของกฎทางกลศาสตร์ที่ควบคุมวัตถุอยู่⁴⁰

คำสอนแบบต่อต้านการอธิบายพฤติกรรมสังคมของพวกนิคมวิธีการอธิบายแบบลดทอนตัวแปรเป็นเชิงชีววิทยา (antireductionist doctrine) ของโบทรูซ์ ซึ่งโต้แย้งอย่างถึงพริกถึงขิงกับความคิดวัตถุนิยม

⁴⁰Peter A. Bertocci, "Emile Boutroux," in *Encyclopedia of Philosophy* (New York, Macmillan, 1967).

ทางภาษภาพและเคมีของสำนักเทน (school of Taine) ได้เป็นประโยชน์อย่างดียิ่งสำหรับเดอร์ไคม์ เมื่อเขาได้ทำการแสดงให้เห็นว่า สังคมเป็นความจริงแท้ในตัวมันเองที่ไม่สามารถให้การโต้แย้งตามแบบลดทอนโดยชี้ว่าสาเหตุมาจากจิตภาพและชีวภาพ

นักคิดชาวฝรั่งเศสอีกผู้หนึ่งที่แสดงถึงอิทธิพลอันสำคัญที่มีต่อความคิดของเดอร์ไคม์ก็คือ ชาร์ลส์ เรอนูวิเยร์ นักปรัชญาผู้นิยมความคิดตามแบบฉบับคานต์สมัยใหม่ (neo-Kantian) ชีวอินชวานานของเรอนูวิเยร์ (ค.ศ. 1815-1903) ได้ช่วยประสานช่องว่างระหว่างโลกของกอดต์กับโลกของเดอร์ไคม์ เรอนูวิเยร์ได้รับการศึกษาจากเอกอลโพลีเทคนิค (Ecole Polytechnique) เคยได้รับอิทธิพลจากแซงค์-ซิมองในต้นทศวรรษที่สามสิบ และเคยนั่งอยู่แทมเท้าของออกัสต์ กอดต์ ขณะที่กอดต์เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ผู้หนึ่งของสถาบันแห่งนี้ เขาเคยเป็นนักสังคมนิยมและนักปลุกระดมในระหว่างการปฏิวัติของปี ค.ศ. 1848 แต่ก็ได้ลาออกจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันทางการเมือง มาเป็นนักคิดอิสระในระหว่างยุคสมัยจักรวรรดิฝรั่งเศส ในช่วงปีท้าย ๆ ของรัชสมัยพระเจ้านโปเลียนที่สาม และระหว่างสามสิบปีแรกของสาธารณรัฐที่สาม เรอนูวิเยร์มีอิทธิพลที่สำคัญต่อความคิดของชาวฝรั่งเศส ผ่านวารสาร *La Critique philosophique* ซึ่งเขาเป็นบรรณาธิการ และในหนังสือหลายเล่มที่เขาเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *Essais de critique générale* จุดยืนของเรอนูวิเยร์เรียกกันว่าเป็นวิจารณ์นิยมสมัยใหม่ (neo-criticism) เพราะได้รับการสืบทอดมาจากวิธีการของคานต์ แต่ก็มักจะมีการขยายความผิดแผกจากข้อสรุปของคานต์ไปบ้าง ความคิดที่ว่าเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของคนไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับลัทธิไม่เชื่อในเหตุวิสัย (indeterminism) และการปฏิเสธกฎทางประวัติศาสตร์ของเรอนูวิเยร์ อาจจะมีได้มีอิทธิพลมากนักต่อความคิดของเดอร์ไคม์ แต่ก็ยังมีความนึกคิดอย่างอื่นของเรอนูวิเยร์ที่สะท้อนให้เห็นอยู่ในงานของเขา ในบรรดาความนึกคิดเหล่านั้นโดย

อาศัยจากข้อเขียนของฮาร์วี อัลเปอร์ต ก็มี "ความเชื่อที่ว่าการพิจารณาในแง่ของจริยศาสตร์และศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็น ความเชื่อที่ว่าปรัชญาควรเป็นแนวทางสำหรับการกระทำทางสังคม ความเชื่อที่ว่าปรัชญาควรทำให้เกิดการฟื้นฟูขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อความเป็นเอกภาพทางศีลธรรมในสาธารณรัฐที่สาม ความเชื่อที่ว่าความคิดรวบยอดทางศีลธรรมขึ้นพื้นฐานอันหนึ่ง หากไม่ใช่ความคิดรวบยอดทางศีลธรรมขึ้นพื้นฐานเพียงอันเดียวคือ *เกียรติของมนุษย์*"⁴¹ เรอโนวี่เยร์แสดงความคิดเห็นทั้งระหว่างบุคคลและกลุ่มของบุคคลว่าเป็นสิ่งเคี้ยวกับความชั่วร้ายและความคิดเช่นนี้ก็จะมีส่วนสะท้อนอยู่ในงานของเดอร์ไคม์⁴²

ต้องถือว่ากาเบรียล ทาร์ต (Gabriel Tarde) นักสังคมวิทยาและปรัชญาสังคมชาวฝรั่งเศส มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางปัญญาความคิดของเดอร์ไคม์เช่นกัน เพราะทาร์ตเป็นคู่ปรับที่สำคัญของเขา การโต้เถียงปัญหาต่าง ๆ ระหว่างกันช่วยให้เดอร์ไคม์ได้ขีดเกล้าและปรับปรุงทฤษฎีของเขาอย่างไม่ต้องสงสัย ผลก็คือ อาจกล่าวได้ว่าทาร์ตซึ่งเป็นปฏิกิริยาที่สำคัญของเขาได้เป็นพลังที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสติปัญญาของเขาพอ ๆ กับที่เขาได้ศึกษาโดยตรงจากคนอื่น ๆ หลายคน ทาร์ตเป็นข้าราชการมหาดไทยประจำจังหวัดไม่ใช่เป็นนักวิชาการ แต่อาชีพเกี่ยวข้องกับกฎหมายของเขาทำให้เขามีทุนทรัพย์ที่พอเพียง และมีเวลาว่างที่จะให้เขาได้ใช้พลังส่วนใหญ่ของเขาไปพัฒนาระบบทฤษฎีทางสังคม⁴³ ในทศวรรษที่แปดสิบและเก้าสิบ ทาร์ต

⁴¹ Alpert, op.cit., pp. 26-27.

⁴² George Boas, "Charles Renouvier," in *Encyclopedia of Philosophy*; และบทที่ 1 ใน John A. Scott, *Republican Ideas and the Liberal Tradition in France* (New York, Columbia University Press, 1951).

⁴³ Terry Clark, "Gabriel Tarde," in *Internation-*

ได้ตีพิมพ์งานออกมาหลายเล่มเกี่ยวกับอาชญาวิทยาและทฤษฎีทางสังคม ซึ่งมี *The Laws of Imitation* (1890) เป็นงานที่น่าสนใจที่สุดในระหว่างสองสามปีสุดท้ายของชีวิตของเขา ทาร์ตได้รับตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านปรัชญาสมัยใหม่ที่มหาวิทยาลัยแห่งฝรั่งเศสอันทรงเกียรติในปารีส ทฤษฎีทั้งหมดของเขามุ่งความสนใจอยู่ที่ข้ออ้างมูลฐานที่ว่า ความคิดและการประดิษฐ์ใหม่ ๆ จะกระจายออกไปทั่วสังคมโดยกระบวนการของการลอกเลียนแบบกัน แม้ว่าความคิดและประดิษฐ์กรรมนั้นมักจะริเริ่มขึ้นมาจากการติดต่อกันอย่างไม่เป็นส่วนตัวก็ตาม เขาเสริมว่า อิทธิพลมักจะออกมาจากผู้ที่มีความเหนือกว่าในทางสังคมไปสู่ผู้ที่มีความด้อยกว่าในทางสังคม ดังนั้นสิ่งใหม่ ๆ ในทางเศรษฐกิจ ศาสนา หรือการทหาร จะแพร่กระจายโดยบรรดากลุ่มชนชั้นนำ ซึ่งแวดล้อมไปด้วยผู้สนับสนุนออกมาเห็นจำนวนมากที่นิยมเลียนแบบการกระทำของพวกเขา และช่วยโฆษณาความคิดเห็นของพวกเขาต่อบรรดาประชาชนทั่วไป ความคิดเห็นของทาร์ตเป็นจิตวิทยาสังคมซึ่งสัมพันธ์กับความคิดว่า กระบวนการทางสังคมจะตรึงอยู่กับการเลียนแบบการกระทำของผู้นำโดยผู้ตามเสมอ สำหรับเขาแล้วสังคมก็คือการรวมกันของปัจเจกบุคคลในการกระทำระหว่างกัน จากการเน้นในงานเขียนของเขาเกี่ยวกับระเบียบวิธีและปรัชญาที่ตรงกันข้ามกับของเดอร์ไคม์แล้ว ทาร์ตจะเป็นเป้าหมายที่วิเศษมากสำหรับการโต้แย้งในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ เดอร์ไคม์ได้มีโอกาสตีความหมายและปรับปรุงทฤษฎีของเขาที่อยู่ในเชิงตรงกันข้ามว่า สังคมเป็นความจริงเฉพาะตัว การอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ต้องแสดงออกด้วยเนื้อหาที่อาศัยค่าในทางโครงสร้างมากกว่าในทางจิตวิทยาสังคม

รายละเอียดเกี่ยวกับอิทธิพลของปัญญาชนฝรั่งเศสที่มีต่อเดอร์ไคม์ซึ่งควรแก่การกล่าวถึงยังมีอีกมากมาย รวมทั้งเพื่อนร่วมสำนักที่

บอร์โดซ์คือนักสังคมวิทยาอัลเฟรด เอสปิงาส์ ซึ่งวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเขา (*Des Sociétés animales*) ได้รับการอ้างอิงบ่อย ๆ ใน *The Division of Labor* อันเป็นการสนับสนุนแนวการศึกษาแบบสนใจส่วนทั้งหมดและทางโครงสร้างของเดอร์ไคม์⁴⁴

อิทธิพลของนักคิดที่มีใช้ชาวฝรั่งเศส

อิทธิพลของนักคิดที่มีใช้ชาวฝรั่งเศสที่มีต่อเดอร์ไคม์ แม้จะไม่มีลักษณะเท่ากับแนวของชาวฝรั่งเศสที่สืบต่อกันมา แต่ก็มักจะมีผลต่อแนวความคิดของเขาในบรรดาอิทธิพลเหล่านี้ งานของเฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์มีความสำคัญที่สุด มีการอ้างอิงถึงสเปนเซอร์ถึงสี่สิบแห่งในหนังสือ *The Division of Labor* มากกว่าของนักทฤษฎีใด ๆ มากนัก แม้ว่าเดอร์ไคม์จะไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอเบื้องต้นส่วนมากของสเปนเซอร์ แต่เขาก็ยังคงอยู่ใต้มนต์สะกดของสเปนเซอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างที่เขาเขียน *The Division of Labor*

เดอร์ไคม์ไม่เห็นพ้องด้วยอย่างสิ้นเชิงกับข้อเสนอในเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลของสเปนเซอร์ และเขาเน้นให้เห็นว่า การเล็งประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกบุคคลและการแสวงหาความสุข ไม่สามารถนำเอามาเป็นประเด็นสำหรับระเบียบทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ดอร์ไคม์โต้แย้งว่าการแสวงหาความสุขซึ่งห่างไกลจากการเป็นรากฐานของการ

---

⁴⁴ หนังสือแนะนำเบื้องต้นที่ดีที่สุดสำหรับแนวโน้มทั้งหมดของปรัชญาฝรั่งเศสในศตวรรษที่สิบเก้าและต้นศตวรรษที่สิบคือ J. Ben-rubi, *Les Sources de la philosophie contemporaine en France*, 2 vols. (Paris, Alcan, 1933). หนังสือนี้ไม่เพียงแต่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ในแง่รายละเอียดเกี่ยวกับงานของชาวฝรั่งเศสทั้งหมดที่กล่าวถึงในบทนี้เท่านั้น ยังมีบทใหญ่เกี่ยวกับเดอร์ไคม์และบทย่อยเกี่ยวกับลูกศิษย์ที่สำคัญส่วนมากของเขา

คบหาสมาคมของมนุษย์นั้น ในตัวมันเองก็เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาในทางสังคม ในแง่ที่ว่ามันเกิดขึ้นแต่เพียงในสังคมบางประเภทและในช่วงระยะทางประวัติศาสตร์เฉพาะบางระยะเท่านั้น บางทีเคอร์โคม์อาจจะเห็นด้วยกับนักปฏิวัติชาวฝรั่งเศสนามแซนต์-จัสต์ (Saint-Just) ซึ่งกล่าวไว้ในสุนทรพจน์อันเชื่องชดของเขาครั้งหนึ่งว่า "ความสุขเป็นแนวความคิดใหม่ของยุโรป" (Le bonheur est une idée neuve en Europe) เคอร์โคม์ปฏิเสธความคิดปัจเจกนิยมขั้นมูลฐานของสเปนเซอร์ที่ว่า การตกลงกันระหว่างปัจเจกบุคคลเป็นรากฐานสำคัญของระเบียบทางสังคม เคอร์โคม์เน้นว่าการสัญญาตกลงกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับการดำรงอยู่ของบรรทัดฐานทั่วไปที่เขามีมาก่อนเสมอ

แต่ในแง่อื่น ๆ หลายอย่าง เคอร์โคม์ล้วนเป็นหนี้บุคคลต่อสเปนเซอร์อย่างลึกซึ้ง ทรรศนะเกี่ยวกับวิวัฒนาการของเคอร์โคม์ส่วนมากจะมาจากสเปนเซอร์ ตัวอย่างเช่น เห็นได้ชัดว่าความคิดวิวัฒนาการของเคอร์โคม์เกี่ยวกับการเปลี่ยนจากระบบความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกไปสู่ระบบความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์นั้น คล้ายคลึงกับข้อสังเกตของสเปนเซอร์ เกี่ยวกับวิวัฒนาการจากความมีลักษณะหนึ่งเดียวกันที่ไม่สอดคล้องกันไปสู่ความหลากหลายที่สอดคล้องกัน แม้ว่าความคิดของเขาจะไม่คลุมเครือเหมือนความคิดของสเปนเซอร์ การให้ความสำคัญของเคอร์โคม์ต่อความแตกต่างกันที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมมนุษย์และต่อกระบวนการทางประวัติศาสตร์ จากสังคมที่ซึ่งคนทุกคนเหมือนกันหมดไปสู่สังคมที่ซึ่งการแบ่งงานกันทำทำให้คนไม่เหมือนกันแต่ก็พึ่งพาอาศัยกัน เหล่านี้ส่วนใหญ่สืบทอดมาจากงานเขียนของสเปนเซอร์ แม้ว่าจะมีบ้างที่อาศัยจากอดัม สมิท (Adam Smith) คงจำกันได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของแนวทางเชิงหน้าที่นิยมของเคอร์โคม์นั้น อย่างน้อยที่สุดก็สื่อให้เห็นว่ามีอยู่ในงานของนักคิดชาวอังกฤษรุ่นก่อนเขาผู้นี้ แม้ว่าข้อเสนองานปรัชญาและระเบียบของเขาจะเป็นชุดหนึ่งต่างหากที่แตกต่างไปจากของสเปนเซอร์อย่างสิ้นเชิง กระนั้นก็ยังกล่าวได้ว่า เคอร์-

ไคม์ยังคงดำเนินต่อไปในแนวทางของข้อปัญหาใหม่ ๆ ที่สเปนเซอร์ได้ช่วยเหลือบอกเบิกไว้ให้

นักคิดชาวอังกฤษอีกผู้หนึ่งคือนักมานุษยวิทยาวิลเลียม โรเบิร์ตสัน สมิธ (William Robertson Smith) ผู้เขียนหนังสือ *Lectures on the Religion of the Semites* (1889) ก็มีอิทธิพลไม่น้อยต่อเดอร์ไคม์ในช่วงปีหลัง ๆ ของเขา จุดหักเหของเดอร์ไคม์ในผลงานระยะหลังของเขาก็คือความคิดของสมิธที่ว่า เนื่องจากศาสนาในยุคต้น ๆ จะติดตรึงอยู่กับการประกอบพิธีกรรม จึงควรที่จะให้ความสนใจในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ที่เชื่อถือและการทำงานของสถาบันศาสนา มากกว่ากับระบบความเชื่อดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานเขียนของเขาเกี่ยวกับการเช่นสำรวจบูชา ซึ่งเขาถือว่าเป็น "ปัญหาสำคัญของศาสนาสมัยโบราณ" สมิธได้ให้ความสนใจในชุมชนของบรรดาผู้ที่ทำการสักการบูชาในขณะที่พวกเขาพร้อมรับประทานอาหารด้วยกัน โดยเขามีความเห็นที่ ความตั้งใจของผู้กระทำค่อนข้างจะไม่มี ความสำคัญ เขายืนยันว่าการร่วมรับประทานอาหารในพิธีกรรมด้วยกันทำให้เกิดพันธะที่คล้ายกับพันธะระหว่างเครือญาติ ดังนั้นสิ่งที่ควรจะศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางศาสนา ก็คือกิจกรรมทางสังคมในตัวของมันเอง ไม่ใช่แรงกระตุ้นของผู้ที่เชื่อถือศาสนา สมิธมองเห็นแก่นของศาสนาในความเป็นหนึ่งเดียวกันของกลุ่มนับถือศาสนา และเดอร์ไคม์ก็ได้อาศัยแนวนี้เป็นแกนสำคัญของทฤษฎีเกี่ยวกับศาสนาของเขา⁴⁵

ในส่วนของนักคิดชาวเยอรมัน นักปรัชญาที่ใกล้ชิดเดอร์ไคม์ที่สุดคืออิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) เดอร์ไคม์มิได้ประทับใจในญาณวิทยา (epistemology) และปรัชญาทั่วไปของคานต์มากเท่า

⁴⁵E.L. Peters, "William Robertson Smith," in *International Encyclopedia of the Social Sciences*.

กับปรัชญาเกี่ยวกับหน้าที่ตามจริยธรรมอันเข้มงวดของเขา เมื่อเคอร์-ไคม์ได้พัฒนาทฤษฎีจุดกำเนิดทางสังคมเกี่ยวกับความหมายของเวลาและสถานที่ เขาจงใจปฏิเสธคำสอนของคานต์เกี่ยวกับเรื่องจิตของมนุษย์ที่แบ่งแยกออกเป็นปทัชระ (categories) มาแต่กำเนิด แต่เขาก็ระมัดระวังที่จะชี้ให้เห็นว่าสังคมวิทยาว่าด้วยจริยธรรมของเขาซึ่งเน้นเรื่อง*ความปรารถนา*ในการกระทำตามจริยธรรมนั้น เป็นเพียงการเสริมความคิดเห็นของคานต์เกี่ยวกับหน้าที่และภาระทางจริยธรรม "เราไม่สามารถมีการกระทำซึ่งมี...ความหมายต่อเราอยู่บ้าง เนื่องจากเราได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติเช่นนั้น มันเป็นไปได้ในทางจิตวิทยาที่จะดำเนินไปสู่จุดหมายซึ่งเราไม่หวังอะไรจากมันเลย...จริยธรรมจึงต้องมีใช่เป็นเพียงภาระผูกพัน แต่ต้องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามความปรารถนาและเป็นที่เป็นที่ปรารถนา"⁴⁶ แม้กระทั่งเมื่อเขาต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขในสิ่งที่เขาเห็นว่าคานต์ให้ความสำคัญเกินไปในเรื่องของหน้าที่ในการวิเคราะห์การกระทำทางจริยธรรม เคอร์ไคม์ก็ยังคงคิดค้นอย่างลึกซึ้งกับความคิดเห็นเช่นนี้ ความเข้มงวดตามแบบฉบับของคานต์เป็นที่พึงพอใจอย่างแน่นอนสำหรับผู้ประพจน์ปฏิบัติตนตามคำสอนในพันธสัญญาเดิมที่เขาขียนหมั้นเพื่อศึกษาในวัยหนุ่ม

คงจำกันได้ว่า เคอร์ไคม์เคยเขียนปริทัศน์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ชาวเฮยส์ดเกี่ยวกับงานเขียนของนักคิดหลายคน เช่น ซิมเมล (Simmel), เซฟเฟิล, กุมโพลวิกซ์ และทอนนีส์ ไม่ต้องสงสัยเลยว่าความคิดเชิงอินทรีย์นิยมของชาวเยอรมันเป็นที่ประทับใจสำหรับเขาในช่วงระยะเวลาหนึ่งพอ ๆ กับงานของสเปนเซอร์ อิทธิพลของเฟร์ดินานด์ ทอนนีส์ ผู้เขียน *Gemeinschaft und Gesellschaft* จะสามารถเห็นได้อย่างง่ายดายจากการแยกแยะทำนองเดียวกันของเคอร์ไคม์ระหว่างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกและเชิงอินทรีย์ แม้

⁴⁶ *Sociology and Philosophy*, pp. 44-45.

ว่าความเห็นพื้นฐานในงานของทอนนีส์จะต่างไปอย่างมากจากงานของ เดอร์ไคม์ก็ตาม สำหรับทอนนีส์ผู้ซึ่งเข้ากันได้ดีกับจารีตความคิดแบบ เซอร์มันอย่างน้อยที่สุดย้อนถึงสมัยของแฮร์เดอร์ (Herder) นั้น มีความเห็นว่า การจัดระเบียบทางสังคมรูปแบบเก่าซึ่งเขาเรียกว่า เก-มาชชาฟต์ (Gemeinschaft) เป็นลักษณะ "เชิงอินทรีย์" มากกว่า ดึงดูดความสนใจมากกว่า และเป็น "ธรรมชาติ" มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกัน เดอร์ไคม์ซึ่งเป็นทาสาทของแนวความคิดนิยมนิยมนความเป็นเหตุ เป็นผลในความคิดทางการเมืองและสังคมของฝรั่งเศส มีความเห็นว่า รูปแบบสมัยใหม่ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีลักษณะเชิงอินทรีย์มากกว่า "ก้าวหน้า" มากกว่า และน่าปรารถนามากกว่า ในขณะที่ความคิดของพวกเซอร์มันยังคงปรารถนาติดตามสยุคทองของอดีตอยู่ ความคิดของพวกฝรั่งเศสจะมองถึงสยุคทองในอนาคตเสียเป็นส่วนใหญ่

นักคิดชาวเซอร์มันอีกผู้หนึ่งคือ วิลเฮล์ม วุนด์ท์ ซึ่งเดอร์ไคม์รู้จักดีเป็นส่วนตัวนั้น จะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป วุนด์ท์ได้รับสมญาว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิทยาการทดลอง แต่เขาก็ทำงานในสาขาอื่นๆ ของสังคมศาสตร์ด้วยเช่นกัน เขาบรรยายและเขียนเกี่ยวกับตรรกวิทยา และจิตศาสตร์ และผลิตหนังสือชุดประวัติศาสตร์ธรรมชาติของมนุษย์จำนวนสิบเล่มชื่อว่า *Voelkerpsychologie* ซึ่งเขาได้พยายามวิเคราะห์ถึงกฎแห่งวิวัฒนาการของภาษา นิยายปรัมปรา และศีลธรรม ความคิดเห็นของวุนด์ท์เกี่ยวกับ *ขวัญหรือศูนย์รวมสำหรับความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม* (Volksseele) ซึ่งเขาใช้แทนคำว่า Volksgeist ตามแบบเฮเกิลที่รู้จักกันทั่วไป อาจมีส่วนต่อการกำหนดความหมายคำว่า *มโนธรรมส่วนรวม* (conscience collective) ของเดอร์ไคม์ งานเขียนของวุนด์ท์มีมากมายมหาศาล ดังที่โบริง (Boring) ได้บันทึกเอาไว้ครั้งหนึ่งว่า ตลอดเกือบเจ็ดสิบปีของชีวิตที่มีแต่ผลงานของเขา วุนด์ท์ได้เขียนหรือปรับปรุงหนังสือถึง 53,735 หน้า--เกือบเท่า

กับเขียนหนึ่งคำในทก ๆ สองนาทีตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน⁴⁷ จะมีสักเท่าไรที่มีอิทธิพลต่อเดอริ์ไคม์ เราไม่อาจทราบได้ แต่ที่แน่นอนก็คือ เดอริ์ไคม์เกิดความประทับใจในความพินิจพิเคราะห์อย่างละเอียดลออและเป็นวิทยาศาสตร์ที่เขาได้ประสบจากห้องทดลองจากจิตวิทยาอันมีชื่อเสียงของวุนด์ท์ที่เมืองไลป์ซิก วิธีการและลีลาของงานเชิงวิทยาศาสตร์ที่ทำงานที่นั่น ดูจะเป็นแบบอย่างสำหรับเขา และช่วยให้เขาได้ทราบถึงรูปแบบของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ว่าควรทำอย่างไรในสาขาอื่นๆ ของสังคมศาสตร์ เขารู้สึกว่าที่นี่เป็นยาแก้พิษอย่างดีเลิศต่อความฉาบฉวยที่ทำให้เขาตื้นกัวในสมัยที่เขาศึกษาอยู่ในเอกอล นอร์-มาล

รายละเอียดมากกว่านี้ควรพิจารณาจากการที่เดอริ์ไคม์อ่านงานเขียนต่าง ๆ ของนักสังคมนิยมโดยตำแหน่งที่เป็นชาวเยอรมัน (Kathedersozialisten) ซึ่งเป็นนักปฏิรูปสังคมที่พยายามชักจูงรัฐบาลให้ตระหนักถึงความสำคัญของ "ข้อปัญหาทางสังคม" ในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เขามีความคุ้นเคยอย่างแน่นอกกับงานเขียนของบุคคลสำคัญของกลุ่มนี้คือ กุสตาฟ ชمولเลอร์ (Gustav Scholler) และกับนักเขียนอื่น ๆ ที่อยู่ในแนวเดียวกันนี้อีกด้วย แต่คนเหล่านี้จะมีอิทธิพลโดยเฉพาะต่อบทบาทของเดอริ์ไคม์ในฐานะเป็นนักสังคมศาสตร์ประยุกต์และนักปฏิรูปหรือไม่นั้น ยังไม่ปรากฏมีหลักฐาน

บริบททางสังคม

สภาพโดยทั่ว ๆ ไป

สาธารณรัฐที่สามยังอยู่ในช่วงเริ่มก่อตั้งและต้องลำบากอยู่กับ

⁴⁷ Edwin G. Boring, "Wilhelm Wundt," in *International Encyclopedia of the Social Sciences*.

ความไร้ระเบียบอย่างมากในระยะเวลาที่เดอว์โคมเติบโตขึ้นมาเป็นหนุ่ม
 ฝรั่งเศสฟื้นฟูขึ้นอย่างเชื่องช้าจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในการแพ้สงครามกับเยอรมนี และความชอกช้ำของประชาคมปารีส รัฐธรรมนูญปี
 ค.ศ. 1875 กำหนดขึ้นมาโดยพวกนิคมราชาธิปไตย ซึ่งคาดหวังให้
 สาธารณรัฐเปิดโอกาสให้ราชวงศ์บูร์บองส์ (Bourbons) กลับคืนสู่
 อำนาจโดยเร็ว หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ
 ก็จมลงสู่วิกฤตการณ์ใหม่ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐคือจอมพลมารี
 เดอ แมคมาชอน (Marshal Marie de MacMahon) ได้พยายาม
 จัดตั้งรัฐบาลระบบประธานาธิบดีที่เข้มแข็ง โดยมีอิสระจากรัฐสภาเป็น
 ส่วนใหญ่ และมีคณะรัฐมนตรีที่อ่อนแอสามารถเรียกใช้ได้ตามต้องการ
 ในระหว่างการต่อสู้ที่เกิดขึ้นตามมา ประธานาธิบดีได้ประกาศยุบสภา
 ล่าง อันเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐที่
 สาม การกระทำของเขาทำทาสถาบันศาสนา เจ้าของที่ดิน พวกชน
 ชั้นกลางระดับสูง และให้มีการใช้กฎหมายกับระเบียบต่อต้านพวกสังคมนิยม
 สาธารณรัฐนิยมซ้าย ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยพวกชนชั้นกลาง
 ระดับต่ำ พวกมีการศึกษาที่ต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมือง และชน
 ชั้นกรรมาชีพที่พวกเป็ยกจากการหลั่งเลือดของประชาคมปารีส ในปี
 ค.ศ. 1879 พวกสังคมนิยมสาธารณรัฐจึงตัดสินใจกำจัดแมคมาชอนหลัง
 จากที่เขายุบสภาล่าง และจึงเป็นวาระสุดท้ายของความทะเลาะถะฮาน
 ไม่แพ้กิจการของเขา

แม้ภายหลังระยะเวลาอันไกลาหลอลหม่านเหล่านี้ ขณะที่เดอว์-
 โคมยังอยู่ในวิทยาลัยแห่งเอปีนาลและวิทยาลัยหลุยส์-เลอ-กรองด์ ใน
 กรุงปารีส สาธารณรัฐก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ห่างไกลจากความมั่นคง พวก
 สังคมนิยมสาธารณรัฐนิยมซ้ายที่ไม่นิยมความรุนแรงภายใต้การนำของจูลส์
 เกรวี (Jules Grevy) และสานุศิษย์ของเขา ต่างอยู่ในความสงบ
 เป็นเวลาสี่สิบปีต่อมา แต่ก็ไม่สามารถที่จะรวบรวมพลังได้มากพอสำหรับ
 กระตุ้นการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงในปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่

สำคัญ ๆ ของฝรั่งเศส ประเทศได้สัญญาว่าเป็นสาธารณรัฐนักฆราวาสโอกาส เพราะความโอนไปเอนมาและขาดหลักการ รัฐบาลพลาดโอกาสที่จะจัดตั้งระบอบการปกครองที่มีพื้นฐานมั่นคง แต่จากการเข้าเกี่ยวของของศาสนจักรที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับสาธารณรัฐ ทำให้ประเทศก้าวหน้าต่อไปอย่างแท้จริง อย่างน้อยก็ในด้านหนึ่ง คือการศึกษาในส่วนของโลก พวกต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมือง (anticlerical) ที่มีปฏิริยารุนแรง มีความต้องการให้มีการห้ามปรามมิให้มีโรงเรียนอยู่ในความควบคุมของศาสนจักรขึ้นเด็ดขาด และให้มีการจัดตั้งการศึกษาที่ผูกขาดโดยรัฐ กฎหมายที่ถกนำมาใช้มิได้มีการควบคุมที่ไกลไปถึงขนาดนั้น แต่ก็ห้ามอบรมสั่งสอนทางศาสนาในโรงเรียนของรัฐ และได้ให้มีการศึกษาหน้าที่พลเรือนมาแทนที่ สถาบันการศึกษาชั้นสูงของคาทอลิกมิได้รับอนุญาตให้ชานานามตนเองว่ามหาวิทยาลัยอีกต่อไป และหลังจากการเปลี่ยนแปลง สมาชิกของนิกายโรมันคาทอลิกก็ไม่มีสิทธิไปสอนในโรงเรียนของรัฐ สภาได้จัดสรรกองทุนสำหรับสร้างโรงเรียนใหม่หลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนสำหรับเด็กหญิง และดำเนินการขยายอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเพื่อการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นที่ต้องการรับค่านในการศึกษาทางโลกระบบใหม่

การเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงระหว่างพวกพระนิคมฆาและพวกฆราวาสนิคมฆาในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเป็นสิ่งที่ยุติกันได้ยาก เมื่อฝรั่งเศสเกิดสั่นคลอนขึ้นอีกครั้งหนึ่งจากกรณีโศกนาฏกรรมกิ่งชบซันบูแลงเชร์ (Boulangier) กล่าวคือในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1885 ทั้งพวกนิชมราชาธิปไตยและพวกนิคมฆาโบนาบาร์ตกับพวกนิคมฆาหัวรุนแรงต่างได้รับชัยชนะอย่างน่าตกใจ และพวกนิคมฆาโศกนาฏกรรมขึ้นกลางต้องสูญเสียการเป็นพวกข้างมากในสมัยก่อนไป ในระหว่างช่วงเวลาที่ไม่มีความมั่นคงที่ตามมา นายพลซึ่งไม่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก่อนคือ จอร์จบูแลงเชร์ (George Boulanger) เกิดได้รับความนิชมขึ้นมาทันทีทันใด เขาได้รับการเสนอชื่อจากพวกนิคมฆาให้เป็นรัฐมนตรีว่าการเกี่ยว

กับสงคราม เพราะถูกมองว่าเป็นผู้คุ้มครองสำหรับสาธารณรัฐ จากการที่เขาได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางในขณะที่สาธารณชนเริ่มไม่พอใจกับการฉ้อราษฎร์บังหลวงในวงการขึ้นสูงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เขาเริ่มเอาอย่างทั้งนโปเลียนที่หนึ่งและนโปเลียนที่สาม และก้าวเข้าสู่การเป็นนักเผด็จการ ช่วงเวลาขณะนั้นเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปฏิวัติรัฐประหารแต่ท่านนายพลกลับถูกรัฐมนตรีมหาดไทยหลอกให้เชื่อว่ารัฐบาลมีหลักฐานของการคิดก่อการกบฏ และท่านนายพลจะถูกนำขึ้นพิจารณาทอชนในไม่ช้า บูแลงเชร์เกิดความหวาดกลัวหนีไปเบลเยียม และหลังจากนั้นไม่ช้าก็ได้ฆ่าตัวตายตรงหลุมฝังศพของภรรยาอันออสของเขาในกรุงบรัสเซลส์ เมื่อทวนคิดถึงความหลัง เรื่องราวทั้งหมดมีรสชาติของบทละครชวนหัว อย่างไรก็ตามก็ดี สาธารณรัฐก็เกิดความสงบลงอีกครั้งหนึ่ง

ในตอนต้นทศวรรษที่เก้าสิบ สภาวะทางการเมืองมีความสงบมากขึ้น คนหนุ่ม ๆ รุ่นเดียวกับเดอร์ไคม์ซึ่งมีชีวิตอยู่ตลอดระยะเวลาที่แทบจะมีแต่ความยุ่งยากลำบากติดต่อกัน อาจเกิดความรู้สึกว่า ในที่สุดพวกเขาสามารถตั้งตัวและอกศิวเองให้กับความสนใจในอาชีพของตนได้ เดอร์ไคม์เองในขณะนั้นก็สอนอยู่ที่เบอร์โดซ์และกำลังเขียนวิทยานิพนธ์ของเขาอยู่ เขามีประสบการณ์ในการจลาจลุ่นวายทั้งทางสังคมและการเมือง ในระหว่างช่วงเวลาของการสร้างตัวที่น่าประทับใจที่สุดของเขา และได้รับการบ่มบึงค้ำให้กับอุปนิสัยภาพของตนเอง เขาได้เห็นจากการนับถือลัทธิยิวคาที่ซิดหลักคำสอนดั้งเดิม (orthodox Judaism) ไปนับถือปรัชญาที่นิยมเหตุผล ในช่วงเวลาที่สภาวะบ้านเมืองทั่วไปซึ่งไม่ทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวังอย่างมั่นคงได้นั้น อยู่ในสภาพที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ตลอดเวลา

หลังจากวิกฤตการณ์บูแลงเชร์ พวกนิยมฉวยโอกาสที่หัวไม่รุนแรงมีความคิดที่จะเป็นพันธมิตรชั่วคราวกับพวกนิยมขวา ซึ่งในตอนนั้นค่อนข้างจะอยู่ในความสงบ ตั้งแต่พระสันตะปาปาปิโอที่แปดได้ร่วมชุมนุมกับสาธารณชนต่อต้านสาธารณรัฐ และถอนตัวออกจากความจงรักภักดีต่อ

ราชวงศ์ ปฏิบัติการดังกล่าวทำให้เกิดความมั่นคงทางการเมืองขึ้นมาก แต่พวกหัวไม่รุนแรงยังมีเหตุผลอีกประการหนึ่งในการหันหน้าเข้าหาพวก นิยมขวา นั่นก็คือสิ่งที่ชี้ถึงวิกฤตการณ์ใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น ขบวนการ กรรมกรค่อย ๆ กลับฟื้นขึ้นมาอีกในทศวรรษที่เก้าสิบ และพวกหัวไม่รุนแรงมองเห็นการคุกคามแบบใหม่ต่อการจัดตั้งระเบียบในทางกลับฟื้นขึ้นมาอีกในปี ค.ศ. 1893 ซึ่งเป็นปีที่ตีพิมพ์หนังสือ *The Division of Labor* สมาชิกสภาสามัญจำนวนหนึ่งซึ่งคือนักสังคมนิยมได้รับเลือกเข้าสู่รัฐสภาเป็นครั้งแรกในจำนวนนี้ก็มีเพื่อนของเดอร์ไคม์ชื่อ ฌอง โธเรส์ รวมอยู่ด้วย

แม้ว่าในระยะเวลานี้จะมีความสงบมากขึ้น แต่ความเป็นระเบียบในทางสังคมก็ยังไม่มั่นคง ในปี ค.ศ. 1892 กรณี้ออจาวก็เกี่ยวกับคลองปานามาเกิดขึ้น ปรากฏว่า จากความพยายามที่จะรวบรวมทุนใหม่สำหรับโครงการที่เคอค่าเนนการโดยวิบริชแห่งชาติของฝรั่งเศสผู้หนึ่งคือเฟอร์ดินานด์ เดอ เลเซปส์ (Ferdinand de Lesseps) ผู้แทนของบริษัทปานามาจึงได้ติดสินบนนักการเมืองและนักหนังสือพิมพ์หลายคน จนเพียงพอที่จะทำให้รัฐสภาอนุมัติการให้กู้ยืมเงินสลากกินแบ่ง แม้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จะช้าระคดียังความผิดได้เกือบหมด แต่ความเชื่อถือของสาธารณชนที่มีต่อผู้นำทางการเมืองกลับเลวร้ายลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดต่าง ๆ เริ่มมองปารีสว่าเป็นแหล่งของความชั่วร้ายและลัทธิราชบัลลังก์บงกชิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากผู้แทนสองคนที่เกี่ยวข้องกับกรณีติดสินบนนักการเมืองส่วนมากเคยเป็นชาวยิวมาก่อน การต่อต้านยิวจึงมีแนวโน้มเกิดเร็วยิ่งขึ้น

สองสามปีต่อมา ในปี ค.ศ. 1896 เรื่องกรณีไดรฟัส (Dreyfus) ก็เกิดขึ้น และช่วงระยะเวลาอันสั้นของสาธารณรัฐที่สามก็ได้สิ้นสุดลง เมื่อสองปีก่อนนายทหารชาวฝรั่งเศสคือ พันตรีชาร์ลส์ เอสเตอฮาซี (Charles Esterhazy) เริ่มขายข้อมูลให้แก่สถานทูตเยอรมัน

หน่วยต่อต้านจารกรรมได้กล่าวหานายทหารอีกผู้หนึ่งคือ รัอส์เลออัล-เฟรด ไครฟ์ส (Alfred Dreyfus) ซึ่งเป็นชาวยิวในการสืบหาตัวผู้กระทำผิด หากมิใช่เพราะนักหนังสือพิมพ์เอดูอาร์ด ดรุมงด์ (Edouard Drumond) ซึ่งต่อต้านยิวเป็นอาชีพ ได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้และได้นำเสนอต่อสาธารณชน พวกเขาก็คงจะทิ้งการกล่าวหานี้ไปแล้ว ไครฟ์สถูกนำขึ้นศาลทหารและส่งไปกักขังอยู่ที่เกาะปีศาจ (Devil's Island) จนตลอดชีวิต หลังจากนั้นไม่กี่ปี พันเอกปิกการ์ด (Picquart) หัวหน้าหน่วยต่อต้านจารกรรมคนใหม่ ได้พิจารณาสำนวนคดีนี้อีกครั้งหนึ่งและลงความเห็นว่ายิวไครฟ์สเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ผู้บังคับบัญชาของเขาปฏิเสธไม่ยอมเบิกความคดีนี้ใหม่ และปิกการ์ดก็ถูกเนรเทศให้ไปอยู่ที่คินีเซีย ในระหว่างนั้นหนังสือพิมพ์สองสามฉบับ ที่เด่น ๆ ก็มีหนังสือพิมพ์ของเคลมองโซ (Clemenceau) ได้พบเงื่อนงำของคดีนี้ และเปิดเผยความบริสุทธิ์ของไครฟ์ส เดอร์ไคม์เป็นคนแรกผู้หนึ่งที่ลงนามในคำอุทธรณ์ของสาธารณชนให้แก่ไครฟ์ส

ในปี ค.ศ. 1898 ชนชั้นนำทางการศึกษาเกือบทั้งหมดของฝรั่งเศส ถ้าไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งก็ต้องเข้าข้างกับอีกฝ่ายหนึ่ง เรื่องราวกรณีไครฟ์สสิ้นสุดที่ถนนสังคมนิคมฝรั่งเศสไปจนถึงรากถึงโคน มันชักนำพวกเสรีนิคมซึ่งต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมืองของสาธารณรัฐเข้าเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนจักรและกองทัพ ชักนำปัญญาชนนิคมฝ่ายซ้ายเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกชาตินิยม ชักนำพวกซอร์บอนน์เป็นปฏิปักษ์ต่อพวกตุลาการหัวโบราณ และชักนำบรรดาครูในโรงเรียนประจำท้องถิ่นเป็นปฏิปักษ์ต่อนักบวชในท้องถิ่น ในที่สุด พวกที่ต่อสู้คดีให้กับไครฟ์สก็กลายเป็นฝ่ายชนะและสาธารณรัฐก็ยังคงอยู่ต่อไป แต่ในเวลาของลัทธิจิตวิสัยโอกาสในขณะที่นักได้สิ้นสุดลง การแบ่งขั้วทางการเมืองที่เรื่องกรณีดังกล่าวก่อให้เกิดขึ้นมา ได้นำไปสู่ระบอบการปกครองซึ่งต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมืองรุนแรงยิ่งขึ้น โดยมีพรรคหัวรุนแรงของเคลมองโซและทาสาททางการเมืองของเขาเป็นแกนกลาง สาธารณรัฐที่ได้รับการปรับปรุง

ใหม่ ซึ่งขณะนั้นมักจะเรียกกันว่าสาธารณรัฐหัวรุนแรง (Radical Republic) (หรือ สาธารณรัฐศาสตราจารย์ เพราะผู้นำมักจะเป็นอดีตอาจารย์ในมหาวิทยาลัย) ก็ยังคงมีอำนาจอยู่จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง แต่การเมืองและอุดมการณ์ของฝรั่งเศสยังคงแตกแยกต่อไประหว่างฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ระหว่างทฤษฎีของระบอบการปกครองสมัยเก่าที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจกับทฤษฎีในประเพณีของการปฏิวัติฝรั่งเศส

นักประวัติศาสตร์กอร์ดอน ไรท์ (Gordon Wright) เขียนไว้ว่า "สาธารณรัฐที่สามสร้างขึ้นโดยพวกชนชั้นสูง บริหารโดยพวกชนชั้นกลางระดับสูง ดำเนินการโดยชนชั้นกลางระดับต่ำ และครอบงำโดยชนชั้นชาวนา"⁴⁸ ในปีแรก ๆ ของสาธารณรัฐที่สาม พวกชนชั้นนำทางการเมืองและการบริหารส่วนใหญ่คัดเลือกมาจากชนชั้นกลางระดับสูง ซึ่งเป็นพวกเคอคุมอำนาจในสมัยการปกครองของผู้สนับสนุนราชวงศ์ออเลี่ยนส์ (Orleanist) ของพระเจ้าหลุยส์ ฟิลิป แม้ว่าจะมีอยู่หลายคนที่หันเข้าหาพระเจ้าอันโปเลียนที่สามในภายหลัง แต่ชนชั้นกลางระดับสูงกลุ่มใหญ่ที่คุมอำนาจอยู่นี้ได้ร่วมมือกับชนชั้นกลางระดับต่ำ เริ่มก่อตั้งเป็นรากฐานในโครงสร้างทางสถาบันใหม่แห่งสาธารณรัฐที่สาม ในตอนนี้พวกชนชั้นต่ำและแม้กระทั่งชนชั้นกลางระดับต่ำต้องการมีส่วนร่วมในอำนาจและเป็นที่รู้จักทั่วไปบ้าง พวก "ชาวฝรั่งเศสตัวเล็ก ๆ" เหล่านี้ เช่น พ่อค้า เสมียน เจ้าพนักงาน ครู ข้าราชการชั้นผู้น้อยทั้งในกรุงปารีสและต่างจังหวัด เป็นต้น ต่างมีความคิดทางการเมืองของตนแบบต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมือง มีความคิดปรัชญาทั่วไปแบบนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์ และมีทรรศ-

⁴⁸ ในส่วนนี้อาศัยจากงานเขียนอันดีเยี่ยมของกอร์ดอน ไรท์ เรื่อง *France in Modern Times* (New York, Rand McNally, 1960) เป็นส่วนใหญ่ ข้อความอ้างอิงโดยเฉพาที่นี่มีอยู่ในหน้า 354.

นะทางศีลธรรมของคนแบบเสมอภาคนิยม พวกเขาเป็นฐานสำหรับการ
 การโจมตีสถานะที่มีสิทธิพิเศษของศาสนจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวง
 การสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา ในระหว่างสมัยสาธารณรัฐที่คุมอำนาจโดย
 พวกนิยมการฉวยโอกาส และที่ยิ่งเด่นชัดคือ ในระหว่างหลายปีหลัง
 กรณีย์โดรฟัส พวกชนชั้นกลางระดับต่ำเป็นผู้มีตำแหน่งต่างๆของกระบวน
 การหัวรุนแรง กำลังที่เข้มแข็งที่สุดของกระบวนการณ์ในการเมือง
 ระดับท้องถิ่นอันมีครูประจำโรงเรียนที่มีหัวรุนแรงและสมาชิกสมาคมที่
 ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในท้องถิ่นซึ่งได้กลายเป็นผู้ติดสอยห้อยตามนักการ
 เมืองบ้าง เทศมนตรีบ้าง นายกเทศมนตรีบ้าง ตลอดจนเป็นสมาชิกของ
 คณะกรรมการเลือกตั้งที่เลือกผู้สมัครสู่รัฐสภา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม
 การใช้แนวคิดและสติปัญญาส่วนใหญ่มาจากกลุ่มซอร์บอนน์ ซึ่งเดอร์ไคม์
 ในขณะนี้ได้เป็นผู้แทนคนสำคัญสำหรับพลังของลัทธิเสรีนิยมทางการเมือง
 การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมและการเมืองของฝรั่งเศส-
 เสส ตามมาด้วยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจ ขณะที่ในปี
 ค.ศ. 1870 ชาวฝรั่งเศสส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร พอถึง
 ปี ค.ศ. 1914 ประชากรทางการเกษตรลดลงเหลือ 44 เปอร์เซ็นต์
 ในปี ค.ศ. 1870 มีประชากรเพียง 23 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่เป็น
 กรรมกรโรงงานอุตสาหกรรมหรือช่างฝีมือ พอถึงปี ค.ศ. 1914 จา
 นานสูงขึ้นเป็น 39 เปอร์เซ็นต์ แม้ว่าในช่วงปลายศตวรรษ ฝรั่งเศส
 ยังคงมีร้านค้าเล็ก ๆ และการประกอบการทางด้านช่างฝีมือมากกว่า
 อังกฤษและเยอรมนี แต่กรรมกรโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ก็มีจำ
 นวนมากเกินกว่าพวกช่างและช่างฝีมือ แม้จะเป็นเช่นนั้น กรรมกรใน
 เมืองก็ยังคงเป็นพวกที่ถูกทอดทิ้งอย่างแท้จริงในระยะต้น ๆ ของสา
 ธารณรัฐที่สาม ในปี ค.ศ. 1884 กฎหมายอนุญาตให้มีสหภาพแรงงาน
 และภายหลังอีกเล็กน้อยก็ได้มีการออกมาตรการสมัยใหม่สองสามอย่าง
 สำหรับการกำหนดกฎหมายทางสังคม แต่ในด้านนโยบายทางสังคม ฝรั่งเศส
 ยังคงล้าหลังประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในยุโรป พวกชนชั้นกลาง

ระดับต่ำซึ่งรวมกันกับพวกชนชั้นกลางระดับสูงเข้ากำหนดอำนาจในรัฐ ก็มิได้สนใจมากนักกับปัญหาของชนชั้นแรงงาน จึงเป็นเรื่องที่พอจะเข้าใจกันได้ว่า ในบรรดาพวกกรรมกรได้เกิดมีผู้นิยมลัทธิการควบคุมอุตสาหกรรมของประเทศและกระบวนการต่อต้านรัฐสภา ซึ่งถือว่ากรรมกรจะต้องพึ่งพิงกำลังของตนเองเท่านั้น ถ้าพวกเขามีความประสงค์ที่จะได้เต้าสูงขึ้นไปในสังคม ในขณะที่เดียวกัน กระบวนการสังคมนิยมกระบวนการใหม่ก็เกิดขึ้น แต่มีการแตกแยกกันตั้งแต่เริ่มแรกในระหว่างองค์การนักปฏิรูปหน่วยต่าง ๆ ซึ่งส่งสมาชิกเข้าสู่รัฐสภาและเล่นเกมการเมืองในรัฐสภา จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1905 กระบวนการสังคมนิยมได้รวมตัวกันภายใต้การนำของฌอง โขเรส์ ในช่วงสมัยนั้นพวกนิคมโซเรส์ได้ร่วมมือกับพวกหัวรุนแรงในการปกป้องสาธารณรัฐ และกระบวนการที่นำโดยเกอส์เด (Guesde) ก็ฝึกฝใจอยู่กับลัทธิมาร์กซ์ที่เข้มงวดโดยมิมีการร่วมมือกับพรรคชนชั้นกลาง แม้หลังจากที่กระบวนการสังคมนิยมได้รวมกันอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง พวกชนชั้นกรรมาชีพกลับแยกกระจ่ายออกเป็นพวกนิคมความร่วมมือ พวกนิคมลัทธิมาร์กซ์ และพวกนิคมลัทธิการควบคุมอุตสาหกรรมของประเทศที่กำลังมีอิทธิพล ดังนั้นกระบวนการสังคมนิยมจึงมีผลกระทบต่อเรื่องราวทางการเมืองน้อยกว่าที่มันน่าจะมี สาธารณรัฐที่สามยังคงดำเนินต่อไปโดยชนชั้นกลาง และแม้จะมีการป่าวประกาศอย่างจริงจังเป็นอย่างอื่น มันก็ยังคงยืนหยัดต่อไปเพื่อจุดประสงค์และประโยชน์ของชนชั้นกลาง

สภาวะทางเศรษฐกิจสำหรับพวกเขาจะเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจยิ่ง ฝรั่งเศสยุคก่อนข้างเจริญก้าวหน้าภายใต้สิ่งที่รู้จักว่าเป็น *สมัยอนุชนแห่งความมั่งคั่ง* (la belle epoque) ช่วงระยะที่ค่อนข้างจะฝึกเคืองตั้งแต่ทศวรรษที่เจ็ดสิบถึงเก้าสิบ ก็ตามมาด้วยระยะที่ค่อนข้างจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วไปจนถึงสมัยสงครามโลก แต่ตัวเลขผลผลิตและการค้าที่สูงขึ้นเป็นเพียงการปิดบังว่าฝรั่งเศสกำลังพ่ายแพ้ต่อคู่แข่ง

สำคัญในตลาดโลก ความล้มเหลวในการแข่งขันกับประเทศอุตสาหกรรม
 ที่ใหม่และคล่องตัวกว่า อาจจะอธิบายได้อย่างน้อยที่สุดก็ด้วยเพราะ
 การขาดน้ำใจของการประกอบการที่ก้าวร้าวและเจ็บช้ำชวด อุตสาห-
 กรรมของฝรั่งเศสยังคงถูกควบคุมโดยบริษัทที่บริหารโดยครอบครัว ซึ่ง
 มีผู้นำที่สนใจก็แต่การดำเนินการให้มรดกครอบครัวสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อ
 ไป มากกว่าที่จะเสี่ยงโดยการขยายกิจการอย่างกล้าได้กล้าเสีย ใน
 ขณะที่การประกอบการของเอกชนยังฝังแน่นอยู่กับสิ่งที่นักประวัติศาสตร์
 เศรษฐกิจ เดวิด แลนด์ิส (David Landes) เรียกว่า "การประกอบ
 การแบบผู้ดีแปดสาแหรก" (genteel pattern of entrepreneur-
 ship) อยู่นั้น รัฐบาลซึ่งควบคุมโดยตัวบุคคลที่ไม่มีความรู้หรือสนใจมาก
 นึกกับเรื่องเศรษฐกิจ ก็มิได้มีการเคลื่อนไหวที่จะใช้การแทรกแซงของ
 รัฐบาลเข้ากระตุกการเติบโตทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด

ยุคแห่งความมั่งคั่งแห่งสาธารณรัฐที่สามได้ทำให้บรรดาพวกที่มี
 ได้ตระหนักถึงอันตรายอันสำคัญ มองสภาพของสมัยการปกครองว่ามึน
 คงแข็งแรง และไม่มั่นคงในทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในโลก
 ของภูมิปัญญากลับเป็นตรงกันข้ามกล่าวคือ ในยี่สิบปีแรกของสาธารณรัฐ
 ที่สาม ชีวิตของปัญญาชนได้รับการครอบงำด้วยชีวิตจิตใจของความนิยม
 วิทยาศาสตร์และความนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตาม
 หลักวิทยาศาสตร์ อันมี ฮิปโปลิต เทน (Hippolyte Taine) และ
 เออร์เนสต์ เรนัน (Ernest Renan) เป็นตัวแทนสำคัญ เอมิล ลิท-
 เทรอ (Emile Littré) ผู้ซึ่งสะสมผลงานของกอดด์ และเอาสิ่ง
 ที่ชวนให้เข้าใจผิดออกไปหมดก็เป็นผู้แนะนำความคิดอีกผู้หนึ่งในระหะ
 ดัน ๆ ของสาธารณรัฐ ในด้านวรรณกรรม เอมิล โซลา (Emile
 Zola) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในเรื่องกรณีไครฟ์และ เป็นนักประพันธ์เอก
 ของฝรั่งเศสในสมัยนั้น ก็เป็นผู้ดำเนินตามแนวนิยมวิทยาศาสตร์และข้อ
 เท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลนี้ แต่หลังจากช่วงเปลี่ยนศตวรรษ
 แนวโน้มทั้งหลายก็ได้รับการท้าทายจากพวกต่อต้านวิทยาศาสตร์และ

ความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งมีอองรี แบร์กซ็อง (Henri Bergson) นักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่เป็นหัวโจก คำสั่งสอนว่าด้วยพลังชีวิตสร้างสรรค์ (élan vital) นี้โจมตีความคิดของพวกนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์ (positivist) และลัทธิเหตุวิสัยนิยม (determinism) ที่พวกนี้นำมาในสมัยที่เริ่มต้นตัว เป็นการเปิดทางให้กับแนวโน้มในทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นความคิดเกี่ยวกับพลังชีวิตและความสมัครใจ ในวงการประพันธ์หรือยกทรง นักสัญลักษณ์นิยมวอร์เรน (Verlaine) และมอลลาร์เม (Mallarmé) พร้อมทั้งลูกศิษย์ลูกหา ต่างต่อต้านในสิ่งที่พวกตนเห็นว่าเป็นอิทธิพลอันแห้งแล้งของความนิยมในวิทยาศาสตร์ และสนับสนุนให้มีการเพาะปลูกความรู้สึกส่วนตัวที่ใหม่และกลั่นกรองแล้ว ในวงการแนวความคิดทางการเมือง จอร์จ ซอเรล (Georges Sorel) ได้พรั่ำสอนถึงการกระทำว่าเป็นเลิศเหนือการใช้เหตุผลของปัญญาชน และนักประพันธ์ชื่อก้อง มอริซ์ บาร์เรส์ (Maurice Barrès) ได้ปกป้องคำกล่าวอ้างถึง "ลัทธิชาตินิยมที่เป็นหนึ่งเดียวกัน" (integral nationalism) ต่อพวกปัญญาชน ซึ่งเป็นพวกที่เขาถือว่าได้สูญเสียความสัมพันธ์กับแผ่นดินบ้านเกิดเมืองนอน (la patrie) ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงศตวรรษ พลังต่างๆ ของวิทยาศาสตร์และลัทธินิยมความเป็นเหตุเป็นผลดูเหมือนเป็นการต่อสู้แบบถอธรุ่นในทุกด้าน ทั้งในเชิงสติปัญญาและศิลปะ กระนั้นก็ยังมิช้อยกเว้นอย่างหนึ่งคือระบบการศึกษา ซึ่งมีชีวิตจิตใจของความเป็นวิทยาศาสตร์ยังคงปักหลักอยู่อย่างมั่นคง ในราวปี ค.ศ. 1900 พวกซอร์บอนน์ ซึ่งเดอว์ไคม์เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง ได้พัฒนาขึ้นเป็นที่มั่นสำคัญสำหรับพวกที่ปกป้องวิทยาศาสตร์และลัทธิเสรีนิยมตั้งป้อมทำสงครามกับพวกปฏิกริยาต่อต้านความเป็นวิทยาศาสตร์

ภูมิหลังของเดอว์ไคม์

เรื่องเกี่ยวกับภูมิหลังหรือครอบครัวของเดอว์ไคม์นั้นเป็นที่รู้กัน

น้อยมาก แต่ก็มีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนชาวยิวในฝรั่งเศสตะวันออกซึ่งเดอริคม์เกิดและเติบโตที่นั่น ชาวยิวซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเป็นพวกฝ้ายแอสเคนนาซ (Ashkenazi) แห่งลัทธิตูคาห์เป็นพวกที่แตกต่างอย่างมากกับชาวยิวสเปนและโปรตุเกสสายเซฟพาร์ดิก (Sephardic) ซึ่งได้หลบหนีจากการเข้มงวดกันในทางศาสนาในศตวรรษที่สิบหก และตั้งหลักแหล่งอยู่ในฝรั่งเศสตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบอร์โดซ์และบาซอนน์ พวกฝ้ายแอสเคนนาซที่อาศัยอยู่ในเมืองอัลแซคและลอร์เรน ได้พบเนเจอร์จากเยอรมนีเข้ามาอยู่ในเขตนี้ตั้งแต่ศตวรรษที่สิบหก พวกเขาพูดภาษาเยอรมันปนภาษาฮีบรู (Yiddish) และภาษาฮีบรู (Hebrew) เกือบทั้งหมด และแทบจะไม่รู้ภาษาฝรั่งเศสเลย แม้กระทั่งถึงสมัยของการปฏิวัติ ส่วนพวกเซฟพาร์ดิกซึ่งเดิมพูดภาษาสเปนและโปรตุเกสได้เริ่มใช้ภาษาฝรั่งเศสได้อย่างแคล่วคล่อง สิ่งที่เป็นงานเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสของชาวยิวในเรื่องทั่วไปต่าง ๆ ก่อนการปฏิวัติส่วนใหญ่มาจากพวกเซฟพาร์ดิกแทบทั้งหมด ยิ่งกว่านั้น แม้ชุมชนทั้งสองจะมีอำนาจควบคุมดูแลชุมชนที่ต่างหากจากกัน พวกเซฟพาร์ดิกก็ไม่เคยอยากได้อำนาจศาลคดีแพ่งเหนือบรรดาสมาชิกเลย พวกเขาจำกัดอยู่ที่แต่ในหน้าที่ที่เกี่ยวกับศาสนาและการกุศลเท่านั้น ส่วนพวกแอสเคนนาซกลับมีศาลของตนเอง และพยายามที่จะจัดการเรื่องราวของพวกตน โดยมีอำนาจตามหน้าที่ของกษัตริย์มาอยู่เกี่ยวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น⁴⁰

แม้กระทั่งก่อนการออกบทบัญญัติสมัยการปฏิวัติปล่อยให้ชาวยิวมีอิสระเป็นพลเมืองฝรั่งเศสได้ พวกเซฟพาร์ดิกก็ได้มีการผสมกลมกลืนขึ้น

⁴⁰ เรื่องเกี่ยวกับสภาพของชาวยิวทั้งหลายในฝรั่งเศสก่อนการปฏิวัติ ดู Arthur Hertzberg, *The French Enlightenment and the Jews* (New York, Columbia University Press, 1968).

อย่างมากแล้ว ในขณะที่ชุมชนแออัดเคนนาซส่วนใหญ่ชนตัวและเกาะกลุ่มกันเองจากสังคมฝรั่งเศส แม้ว่าการปฏิบัติจะทำให้การปกครองตนเองของอิิวสิ้นสุดลง ความต่างกันระหว่างชุมชนเซฟพาร์ตกับชุมชนแออัดเคนนาซก็ยังคงมีอยู่ตลอดศตวรรษที่สิบเก้า

ชาวอิิวในฝั่งตะวันออกของฝรั่งเศสได้รับการปลดปล่อยมากกว่าสองชั่วอายุคน ในขณะที่เคอร์โคมยังเป็นเด็กหนุ่ม แต่พวกเขาก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ขณะที่พี่น้องชาวอิิวฝ่ายเซฟพาร์ตได้ละทิ้งไปนานแล้ว แม้ว่าชุมชนชาวอิิวฝั่งตะวันออกนี้จะแสดงให้เห็นถึงร่องรอยของการแตกแยกในช่วงกลางของศตวรรษ พวกเขาก็ยังคงมีคุณลักษณะหลายอย่างของโลกชาวอิิวในภาคกลางของยุโรป ซึ่งเรื่องราวภาษาในทั้งหลายส่วนใหญ่จะอยู่ในอำนาจของผู้สูงอายุที่ได้รับการแต่งตั้ง (parnassim) หรืออาจารย์ในศาสนาอิิว (rabbi) และซึ่ง "ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไก" ยังไม่เปิดทางให้อ่างเต็มเท่ากับ "ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์" ของสังคมทางโลกโคจรอบ

คงจำกันได้ว่า เคอร์โคมเป็นบุตรชายของอาจารย์ในศาสนาอิิวบรรพบุรุษรุ่นก่อน ๆ ของเขาก็เป็นอาจารย์ในศาสนาอิิวเช่นกัน ดังนั้นครอบครัวของเขาจึงต้องเป็นส่วนหนึ่งของแกนกลางของชุมชนชาวอิิวในท้องถิ่น และต้องมีเป้าหมายในการรักษารูปแบบของชุมชนที่จะเป็นประกันสำหรับพวกเขาว่า อย่างน้อยต้องมีเกียรติที่สูงอยู่ในชุมชนหากไม่ใช้มีอำนาจที่คนรุ่นก่อนได้เคยมี เคอร์โคมเป็นคนขึ้นสูงในชุมชนก็ด้วยสภาพครอบครัวของเขา การที่เขาละทิ้งประเพณีชาวอิิวของบิดาของเขาต้องเป็นเหตุการณ์ที่เจ็บปวดและเด็ดเดี่ยวในชีวิตของเขา เป็นการตัดสินใจที่แสดงส่วนลึกของบุคลิกภาพและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเขา เด็กเซฟพาร์ตดิก็สามารถเปลี่ยนเข้าสู่โลกแห่งวัฒนธรรมฝรั่งเศสได้โดยแทบจะไม่มีรู้สึกตัว แต่เด็กแออัดเคนนาซอย่างเคอร์โคมทำไม่ได้

กล่าวกันว่าในสังคมสมัยใหม่ความรักแบบโรแมนติกจะทำหน้าที่สำคัญในการปลดปล่อยบุตรชายออกไปจากความผูกพันทั้งหมดกับมารดา

โดยให้สิ่งอื่นเข้ามาทดแทนความรู้สึกอันคู่คี่นั้น กลไกทำงานองเดียวกัน ก็ควรจะปรากฏอยู่ในพัฒนาการของเดอร์ไคม์ การเกี่ยวข้อของเขาย่างมากกับสังคมทางโลกของฝรั่งเศสและกับ*ชาติฝรั่งเศส* ทำให้เขาตัดความผูกพันกับชุมชนศาสนาที่เขาเกี่ยวข้อด้วยอย่างลึกซึ้งในระหว่างปีแรก ๆ ของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของเขา สังคมที่เป็นสาธารณรัฐและฝึกฝนทางโลกอย่างฝรั่งเศส เริ่มเป็นสิ่งที่น่ารักน่าพิศواسสำหรับเขา แทนที่ความผูกพันที่มีต่อชุมชนศาสนาที่บ้านเกิดเมืองนอนของตน เมื่อเขาได้ผ่านชีวิตความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงกลไกของโลกชาวฮิวในเอปินาล ไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ของโลกสมัยใหม่ในปารีส เขาก็ได้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาเป็นการปลดปล่อยที่แท้จริง ในขณะที่นักทฤษฎีชาวเยอรมันหลายคนไม่เคยอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้ด้วยใจสงบอย่างเต็มที่และโทษหาอดีตความเป็นลักษณะ*เกมาชชาวฟด์*ของชนบท เดอร์ไคม์กลับเป็นอิสระจากความคิดดังกล่าว

การแสวงหาพื้นฐานใหม่ในทางโลกของเดอร์ไคม์สำหรับศีลธรรมของบ้านเมืองอาจจะมองได้ตามความหมายของฟรอสต์ (Freudian) ว่าเป็นการตั้งใจมากเกินไป เขาชานรับความต้องการของสาธารณชนในเรื่องพื้นฐานของความเชื่อและค่านิยมร่วมกันในสังคม ที่มีลักษณะในทางโลกและมีสภาพอนินทรีย์เป็นบางส่วน แต่ดูเหมือนเขากระตุ้นให้ศีลธรรมทางโลกมีความทันสมัย เพื่อแทนที่ค่านิยมทางศาสนาซึ่งเขาเองได้เติบโตขึ้นมา

ลักษณะนามธรรมที่น่าสนใจของเดอร์ไคม์ในการอภิศตนอย่างเคร่งครัดเพื่อสังคมฝรั่งเศส อาจอธิบายได้ในแง่ของภูมิหลังของเขาในงานเขียนเกี่ยวกับชาตินิยมฝรั่งเศสส่วนมาก จะปรากฏมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันกับท้องถิ่นหรือดินแดนเฉพาะต่าง ๆ และประเพณีในทางประวัติศาสตร์หรือภาษาต่างๆ กับเดอร์ไคม์แล้วมันไม่เป็นเช่นนั้น เราจะพบเห็นงานเขียนของเขาปรากฏเต็มไปด้วยความผูกพันที่เป็นนามธรรมและหลักการอันสูงส่งต่อบ้านเกิดเมืองนอน อันเป็นความ

สัมพันธ์ด้วยการใช้สติปัญญาต่อประเทศชาติที่อาจสืบเนื่องมาจากชาติกำเนิดของเขา เมื่อบุตรชายของอาจารย์สอนศาสนาผู้นี้มาถึงปารีส และเริ่มพัฒนาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงที่สำคัญหนึ่งของสาธารณรัฐ เขาก็ได้ตัดขาดตัวเองจากชุมชนหรือดินแดนใดๆ ความภักดีของเขานั้นมอบให้แก่รัฐเสรีของการปลดปล่อย ซึ่งสำหรับเขาดำเนินเป็นต้นแบบของสังคมสมัยใหม่ ความผูกพันของเขามีได้อาศัยประเพณีและประวัติศาสตร์ เป็นสื่อแต่มันเกิดขึ้นโดยตรงและทันทีทันใด⁵⁰

นี่มิใช่เป็นการกล่าวว่เคอร์โคม์ปฏิเสธพื้นเพเดิมของเขา ชาวฮิวส่วนใหญ่ในสมัยของเขา ถ้าใช้สำนวนของฮันนาห์ อาเรนด์ (Hannah Arendt) กล่าวได้ว่าอยู่ในสภาพที่ยังคงแตกแยกระหว่างบทบาทของพวกชนชั้นต่ำกับพวกผู้ดีใหม่⁵¹ เคอร์โคม์มิได้เป็นทั้งสองอย่าง ขณะที่เขาอยู่ในอันดับแนวหน้าท่ามกลางปัญญาชนชั้นสูงของชาติอย่างภาคภูมิใจ เขาไม่เคยปฏิเสธชาติกำเนิดของตนเอง และเมื่อเขาหันไปวิเคราะห์แหล่งกำเนิดของศาสนาในชุมชนในบั้นปลายชีวิตของเขา เขาได้นำเอาความจดจำเกี่ยวกับชุมชนศาสนา ซึ่งครั้งหนึ่งเขาเคยเกี่ยวข้องด้วยอย่างมากมายใช้เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์⁵²

⁵⁰ องค์ประกอบเพิ่มเติมที่จะพิจารณาในที่นี้ก็คือ ความเป็นปฏิปักษ์กันที่บุคคลเกิดในเมืองอัลแซคกับเมืองลอร์เรน มักจะประสบในวงการนักชาตินิยมฝรั่งเศส ซึ่งเห็นว่าพวกเขาใกล้ชิดกับวัฒนธรรมเยอรมันเกินไป ความรักชาติอย่างแรงกล้าของเคอร์โคม์ บางส่วนอาจได้รับการกระตุ้นจากความปรารถนาที่ไม่รู้ตัวในการพิสูจน์หักล้างข้อกล่าวหาดังกล่าว

⁵¹ Hannah Arendt, *The Origins of Totalitarianism*, new ed. (New York, Harcourt Brace Jovanovich, 1960), Chapter 3.

⁵² โปรดดู Leon Apt, "Emile Durkheim and French

การรวบรวมลัทธิและแสวงหาผู้ฟัง

ต้องถือว่าเดอร์ไคม์เป็นผู้หนึ่งที่สร้างสังคมวิชามัยใหม่ เพราะเขาได้ทำให้มันเป็นการกิจการทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับ แต่สิ่งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้หลังจากที่เค้าโครงของสาขาวิชานี้ได้รับการปฐมนิเทศโดยบิดาผู้ก่อตั้งวิชาสังคมวิทยา คือ กอนต์, มาร์กซ์ และสเปนเซอร์ ซึ่งได้พิจารณาถึงในบทก่อน ๆ แล้ว

ความแตกต่างระหว่างผู้ให้กำเนิดและผู้สืบทอดสมัยใหม่นี้มาจากความเห็นของโรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน ซึ่งเขาเขียนว่าพวกแรก "ริเริ่มและปกป้องการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมในทางปัญญาความคิดของวิชาสังคมวิทยา" เมื่อมีการเรียกร้องกันขึ้นมา ผู้สร้างสังคมวิชามัยใหม่ที่แท้จริง "ได้รุกเข้าให้การเรียกร้อง[นี้]ได้รับการยอมรับในระดับสถาบัน โดยเสนอตนเองต่อผู้ที่อยู่ในสถานภาพที่จะพิจารณาปัญญาความคิดระดับสถาบันได้ นั่นก็คือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ"⁵³ กอนต์และสเปนเซอร์ได้ใช้กำลังความสามารถอย่างมากในการให้สาธารณชนยอมรับว่าศาสตร์แขนงใหม่นี้ควรแก่การรับฟังในบรรดาผู้ที่ได้รับการศึกษาดูด้วยกัน ผู้สืบทอดความคิดของพวกเขาแม้จะยังคงดำเนินการต่อสู้ไปอีก ก็ไม่เผชิญกับการกิจเพิ่มเติมในการทำให้สังคมวิทยาเป็นหลักเป็นฐานภายในขอบเขตของมหาวิทยาลัย

รูปแบบจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วก่อนสมัยเดอร์ไคม์, ซิมเมล หรือเวเบอร์ "คณาจารย์ทั้งหลายถือ

Social Thought," บทความอ่านในที่ประชุม American Historical Association ๗ โตรอนโต ค.ศ. 1967.

⁵³Robert K. Merton, "Social Conflict over Styles of Sociological Work," *Transactions of the Fourth World Congress of Sociology*, III (1959), pp. 211-44.

กันไปต่าง ๆ นานาว่า สังคมวิทยาเป็นวิชาใหม่ที่ไม่ถูกต้องสมควรบ้าง ชาติหลักประกันสำหรับที่จะเข้ามาให้เป็นที่รู้จักในวงการมหาวิทยาลัยบ้าง หรือบางครั้งก็ถือว่าเป็นคู่แข่งระดับสถาบันเป็นต้น"⁵⁴ ในความพยายามที่จะทำลายรูปแบบของการศึกษานี้ ผู้ริเริ่มสังคมวิทยาสัมผัสใหม่ ได้ใช้กลอุบายหลายอย่างต่าง ๆ กัน แต่ก็มิได้ประสงค์อย่างเดี๋ยวกันคือการยอมรับในความถูกต้องสมควรในทางวิชาการ พวกเขาต้องการแสดงให้เห็นว่า สังคมวิทยาเป็นวิชาที่สามารถกล่าวได้ว่าอยู่ในขอบเขตของวิชาการที่สาขาวิชาอื่น ๆ มิได้ครอบคลุมถึง

ความพยายามของซิมเมลที่จะกำหนดขอบเขตสาขาวิชานี้ โดยการเน้นถึงความคิดเกี่ยวกับเรขาคณิตของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทางสังคมก็เป็นการตอบสนองประการหนึ่งต่อความต้องการนี้ การผลักดันโต้แย้งของเดอร์ไคม์ต่อการตีความหมายทางจิตวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมก็เป็นอีกประการหนึ่ง ความจริงแล้วเราสามารถเข้าใจถึงงานสำคัญส่วนใหญ่ของเดอร์ไคม์ว่า เป็นความพยายามจากสำนักของตนเอง เพื่อแสดงต่อสาธารณชนทั่วไป แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือต่อเพื่อนนักวิชาการร่วมมหาวิทยาลัยของเขา ว่าสังคมวิทยาเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่สำคัญอย่างมากที่วิชาอื่น ๆ มิเคยพิจารณามาก่อน ซึ่งควรจะรู้จักและยอมรับกันว่า มีความเท่าเทียมกับวิชาที่เก่าแก่กว่าในสังคมศาสตร์ภายในรั้วมหาวิทยาลัย

เดอร์ไคม์พยายามที่จะทำให้สังคมวิทยาได้รับการยอมรับ ไม่เพียงโดยการถกเถียงกันในทางปัญญาความคิด แต่ยังโดยกลยุทธ์ของการบริหารด้วย แม้ว่าเขาจะยอมรับอย่างแท้จริงในอำนาจของความคิด เขาก็ยังตระหนักว่าความคิดนั้นต้องการความสัมพันธ์ร่วมกันในการบริหาร เพื่อให้เชิดหน้าชูตาอยู่ในขอบข่ายของมหาวิทยาลัย ซึ่งคอยบ่อนวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้เงาแห่งสถาบันและการจัดระเบียบที่ดี

⁵⁴ Ibid.

ให้สำหรับปัญหาความคิด

หลังจากที่ได้ตีพิมพ์หนังสือ *Suicide* และได้กล่าวถึงสังคมวิทยาซึ่งไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแท้จริงเมื่อสิบปีก่อนหน้านั้นว่า กำลังอยู่ "ในความนิยาม" ได้ไม่ช้าไม่นาน เดอร์ไคม์ก็เกิดความคิดที่จะผลิตวารสารสังคมวิทยา เพื่อที่จะสามารถรวบรวมผู้ปกป้องวิชาการใหม่นี้ พวกเขาสามารถจัดรวมกันขึ้นเป็นกลุ่มผู้คลั่งไคล้กลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งพร้อมที่จะต่อต้านบรรดาผู้ที่ยังคงคัดค้านการกล่าวอ้างของพวกเขาโดยใช้ความพยายามร่วมกัน

กลุ่มนักสังคมวิทยาที่เดอร์ไคม์รวบรวมเข้ามาด้วยกันในปี ค.ศ. 1898 และที่จะต้องร่วมกันเขียนผลงานให้กัวารสาร *Année Sociologique* จนถึงสงครามโลกครั้งที่หนึ่งนั้น เป็นกลุ่มที่มีปัญหาหลักแหลมที่สุดเท่าที่เคยรวมกลุ่มกันมาในประวัติศาสตร์ของวิชาการสาขานี้ก็ได้แรก ๆ ก็เป็นกลุ่มผู้ให้ความร่วมมืออย่างหลวม ๆ แต่ไม่ช้าก็พัฒนามาเป็นสำนักแนวความคิดที่ประสานกันอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งแน่นแฟ้นจริง ๆ จน ฮอว์จ เดวี (Georges Davy) สมาชิกคนหนึ่งได้กล่าวถึงมันว่าเหมือน "สังคมเล็ก ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นวงศ์วานแห่งตระกูล *Année Sociologique*" (une petite société sui generis, le clan de l'*Année Sociologique*) สำนักแนวความคิดอีกสองสำนักเท่าที่ปรากฏในสังคมวิทยาก็มีสำนักชิคาโก (Chicago School) เริ่มโดยอัลเบียน สมอลล์ (Albion Small) และมีบุคคลสำคัญ เช่น โรเบิร์ต พาร์ก (Robert Park) วิลเลียม ไอ. ไซมัส (William I. Thomas) และเอลส์เวิร์ธ ฟารีส์ (Ellsworth Faris) แนวมุ่งสนใจโดยทั่วไปของสำนักนี้มีเอกภาพน้อยกว่ามาก สำนักโพลิช (Polish School) ซึ่งเริ่มโดยฟลอเรียน ชันนิคกี (Florian Znaniecki) มีความเข้มงวดในขอบเขตการมุ่งสนใจมากกว่า การเน้นถึงความกลมเกลียวของ *Année Sociologique* และสำนักแนวความคิดที่มันช่วยทำให้เกิดขึ้นมา มิได้เป็นการชวนให้คิด

ว่าเดอว์โคม์ควบคุมมันโดยใช้อำนาจจัดการเอง เขาเป็นยอดแห่งบิดาผู้บุกเบิก (primus inter pares) ผู้หนึ่ง ทุกคนรู้ว่าเขาเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์มากที่สุด และเลขทำให้มีอำนาจบารมีอย่างมากจากการยอมรับนี้ เดอว์โคม์มิได้พยายามที่จะกำหนดให้ผู้ที่ร่วมมือกับวารสาร *Année* ทำหรือมีความคิดแบบเดียวกันหมด กระนั้นก็ตามวารสารนี้มีใช้เป็นการรวมรายงานที่คัดเลือกแล้ว ซึ่งเขียนขึ้นจากทฤษฎีทางทฤษฎีที่ต่างกันหรือการอ้างข้อเสนองานวิธีการที่ต่างกัน เช่นที่นักอ่านยุคสมัยใหม่จะพบในวารสารวิทยาศาสตร์ส่วนมาก มันมีจุดยืน จุดประสงค์ และหน้าที่ แต่มันเป็นวารสารที่เปิดโอกาสให้กับผู้ร่วมมือต่าง ๆ ซึ่งแม้จะยอมรับในแนวมุ่งสนใจทั้งหมด แต่ก็มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากทฤษฎีของผู้ก่อตั้งไม่มากนักน้อย ยิ่งไปกว่านั้นจะเป็นการพิศมัยมองวารสาร *Année* ว่าเป็นเพียงวารสารที่เดอว์โคม์พยายามใช้เพื่อแสดงทฤษฎีส่วนตัวของเขาเกี่ยวกับเรื่องราวด้านปัญญาความคิด แม้ว่าบางทีเขาอาจจะมิได้รับความรู้จากลูกศิษย์มากเท่ากับที่ลูกศิษย์ได้รับจากเขา แต่อิทธิพลที่มีต่อกันและกันก็เป็นการแสดงถึงความร่วมมือกันมากกว่าการบังคับตามเจตนารมณ์ของเดอว์โคม์แต่ฝ่ายเดียว⁵⁵

รายชื่อของผู้ร่วมงานคนสำคัญ ๆ ซึ่งเดอว์โคม์ได้รวบรวมอยู่กับวารสาร *Année* มีความยาวเกินไปที่จะนำมาแสดงในที่นี้ แต่อาจเป็นการพอเพียงที่จะกล่าวว่ามานุษยวิทยาฝรั่งเศสที่ได้รับชื่อเสียงก้องโลกส่วนใหญ่มาจากความพยายามของลูกศิษย์ของเดอว์โคม์เหล่านั้น เช่น อองรี ฮิวเบิร์ต (Henri Hubert), มาร์เซล โมส และลูเชียง

⁵⁵โปรดดู Robert Bierstedt, *Emile Durkheim* (London, Weidenfeld and Nicholson, 1966), pp. 21-22; และ Terry Clark, "The Structure and Functions of a Research Institute: The *Année Sociologique*," *European Journal of Sociology*, IX (1968), pp. 72-91.

เลวี-บรูล (Lucien Lévy-Bruhl) ผู้ซึ่งแม้จะมีความแตกต่างไปจาก เดอร์ไคม์บ้างในหลายสิ่งหลายอย่าง แต่จะกล่าวได้ว่า สังคมวิทยา เศรษฐกิจของฝรั่งเศสเป็นการริเริ่มของ ฟรังซัวส์ ซิเมียนด์ (François Simiand) แต่เพียงผู้เดียว อิทธิพลของสังคมวิทยาภูมามายที่มีอยู่ในโรงเรียนกฎหมายของฝรั่งเศสต้องเป็นหนี้บุญคุณของอองรี เลวี-บรูล (Henri Lévy-Bruhl), ฮอรัจ เดวี และพอล เฟาคอนเน็ต (Paul Fauconnet) เซเลสแตง บูกเกลอะ (Célestin Bouglé) ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นบรรณาธิการผู้ช่วยของวารสาร *Année* ได้มีงานเขียนที่สำคัญให้กับสังคมวิทยาทั่วไปและประวัติศาสตร์ของลัทธิสังคมนิยม (ก่อนที่จะผ่านไปพูดถึงเรื่องอื่น ก็ควรแก่การชี้ให้เห็นเส้นสายของความต่อเนื่องว่า นักวิชาการสองคนหลังเป็นอาจารย์ของผู้เขียนที่ซอร์บอนน์ในทศวรรษที่สามสิบ) ชื่อไม่กี่ชื่อเหล่านี้จะแสดงถึงคุณภาพของกลุ่มคนที่มีความพิเศษ ซึ่งเดอร์ไคม์ประสบความสำเร็จในการชักจูงคนเหล่านี้ให้หันมาอยู่ในจุดยืนทางทฤษฎีอื่นเดียวกับเขา

ในขณะที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการรวบรวมนักวิชาการปัญญาหลักแหลมซึ่งหนุ่มกว่าเขา เดอร์ไคม์ก็ยังมีความสำเร็จมากขึ้นในการใช้วารสาร *Année* เป็นสื่อกลางเพื่อ "แทรกซึม" ความคิดและแนวมุ่งสนใจทางสังคมวิทยาไปสู่สาขาวิชาการอื่นที่มีความเก่าแก่กว่า ภายใต้อิทธิพลของเวลาที่ค่อนข้างสั้น พวกนิคมเดอร์ไคม์ได้ใช้ความพยายามสร้างอิทธิพลให้เกิดขึ้นกับวิชาประวัติศาสตร์นิพนธ์ของฝรั่งเศส จิตวิทยาสังคมของฝรั่งเศส และภาษาศาสตร์ของฝรั่งเศส จนสาขาวิชาเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิมตั้งแต่นั้นมา การที่เดอร์ไคม์และสานุศิษย์ของเขาทำให้เกิดการยอมรับขึ้นอย่างไม่คาดฝันแก่บรรดาเพื่อนนักวิชาการเด่น ๆ ของพวกเขาในสาขาวิชาอื่น ได้ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชั้นพื้นฐานเช่น วิชาประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศสได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากอันเป็นผลมาจากการเน้นในปัจจุบันทางสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะในงานของนักประวัติศาสตร์ผู้เลื่องลือนามชาวฝรั่งเศส

เช่น อองรี แบร์ (Henri Berr), ลูเชียง แฟบเวโร (Lucien Febvre), มาร์ค บลอค (Marc Bloch) และที่อยู่ในสมัยของเรา คือ เฟอร์ดินานด์ ไบรเดิล (Ferdinand Braudel)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ว่า นอกจากงานเขียนหลักของ เดอร์ไคม์และคนอื่น ๆ แล้ว ในวารสาร *Année* แต่ละฉบับจะมี ปรัชญาในเชิงวิเคราะห์ที่วิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือและบทความทางสังคม-ศาสตร์ ซึ่งปรากฏขึ้นเมื่อปีก่อนในฝรั่งเศสและต่างประเทศจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ในชุดปีที่ห้า มีปรัชญาครอบคลุมสังคมวิทยาทั่วไป สังคม-วิทยาว่าด้วยศาสนา สังคมวิทยาว่าด้วยกฎหมายและจริยธรรม สังคม-วิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและสถิติพฤติกรรม สังคมวิทยาว่าด้วยเศรษฐกิจ และวิชาว่าด้วยรูปแบบและโครงสร้างทางสังคม ไม่น้อยกว่า 477 ปรัชญา และสาขาย่อยของวิชาเหล่านี้อีกกว่า 40 ปรัชญา สอดเป็น การถูกต้องที่จะกล่าวว่าปรัชญาในเชิงวิเคราะห์ซึ่งเขียนขึ้นโดย ใช้ความสามารถและความรู้ระดับสูงต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างน้อยที่สุดก็มี ส่วนในความรับผิดชอบต่อการหล่อหลอมกลุ่มของวารสาร *Année* เข้าด้วยกัน และต่อการสื่อทอดเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับผู้เขียนหนังสือหรือ บทความต้นฉบับ ปรัชญาเหล่านี้ช่วยให้ผู้ร่วมมือสามารถกำหนดภารกิจ ของตน จากการประเมินงานเขียนในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่ทำกันอยู่ในที่อื่น ๆ และยังนำเนื้อหาแนวการศึกษาตามแบบฉบับของเดอร์ไคม์ไปสู่ บุคคลภายนอกที่ยังไม่เกิดความเชื่อถือ ซึ่งเมื่อปรัชญาที่มีคุณภาพสูงก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้นอกจากรับฟังแนวคิดใหม่ ๆ นี้

วารสาร *Année* ได้ก่อวนให้เกิดความตื่นตัวด้านปัญหาความคิดในวงการศึกษาศาสตร์ของฝรั่งเศส ซึ่งยากที่จะเกิดขึ้นเช่นนั้นอีกสำหรับนักอ่านร่วมสมัย นั่นคือ มันเป็นการยากที่จะเห็นนักประวัติศาสตร์อเมริกันรอวารสาร *American Sociological Review* หรือ *American Journal of Sociology* ฉบับใหม่ที่จะออกมาด้วยความกระวนกระวาย แต่นักอ่านร่วมสมัยทั้งหลายให้การยอมรับว่า วารสาร *Année*

แต่ละฉบับ เป็นเหตุการณ์สำคัญทางปัญญาความคิดที่แท้จริงสำหรับนักประวัติศาสตร์หรือนักจิตวิทยาสังคมและนักสังคมวิทยา ภายในเวลาไม่กี่ปี เดอร์ไคม์ได้สร้างเครื่องมือด้านปัญญาความคิดที่มั่นคงแข็งแรงสำหรับการต่อสู้อันตรายเพื่อสังคมวิทยาในวารสาร *Année* และในกลุ่มบุคคลที่ทำการเขียน

วารสาร *Année* เป็นงานพิเศษอย่างหนึ่ง และมั่นคงจะไม่สามารถนำเอามาโอ้อวดได้หากมิใช่เพราะ เฟลิกซ์ อัลแคน (Felix Alcan) ผู้จัดพิมพ์ที่พิเศษคนหนึ่ง อัลแคนก็เช่นเดียวกับเดอร์ไคม์ คือเป็นศิษย์เก่าที่เอกอล นอร์มัล และซาบซึ่งอยู่กับความรักอันแรงกล้าต่อสาธารณรัฐเช่นเดียวกับเขา เป็นผลให้โครงการจัดพิมพ์ของเขาหันเหอย่างมากไปสู่ปัญญาชนและนักวิชาการ ซึ่งเต็มใจเสนอผลงานเพื่อการฟื้นฟูบ้านเมืองแห่งสาธารณรัฐ โดยเฉพาะสิ่งไปก่อนั้น อัลแคนได้กลายเป็นผู้จัดพิมพ์คนสำคัญของพวกผู้นำทางปัญญารุ่นใหม่ที่นิยมวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญในมหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ที่กำลังได้รับการฟื้นฟู เขาไม่เพียงแต่พิมพ์วารสาร *Année* ของเดอร์ไคม์ ยังมีวารสาร *Revue de Métaphysique et de Morale* ของซาเวียร์ ลีอง (Xavier Léon) อันเป็นวารสารที่อุทิศให้กับการสร้างสรรค์ศีลธรรมจรรยาของบ้านเมืองแห่งสาธารณรัฐ ซึ่งใกล้ชิดกับความคิดของเดอร์ไคม์และเป็นเรื่องหนึ่งที่เขาตีพิมพ์บ่อยๆ งานชิ้นสำคัญ ๆ ทั้งหมดของเดอร์ไคม์และงานของลูเซียง เลวี-บรูลหรือของนักประวัติศาสตร์สังคมเช่น อองรี แบร์ ได้รับการจัดพิมพ์โดยอัลแคน สำนักพิมพ์แห่งนี้เริ่มเป็น "สถานที่ทรงรศสำหรับความคิดนิยมข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์แนวใหม่ (neo-positivism) ในทางสังคมวิทยา" และอัลแคนได้ใช้เกียรติและความเชื่อถือแห่งสำนักพิมพ์ของเขา "แพร่กระจายหนังสือและปริทัศน์สู่สาธารณชนโดยการสนับสนุนรับรอง การสนทนาปราศรัย ความมั่นใจ และการอ้างอิงในความคิด วิธีการและคำสั่งสอนของนักประวัติ-

ศาสตร์และนักปรัชญาที่ก้าวหน้าที่สุด"⁵⁰ ประวัติศาสตร์ของสำนักพิมพ์นี้ ซึ่งหวังว่าคงจะได้เขียนขึ้นสักวันหนึ่ง จะเสนอช่องทางหลายอย่างเพื่อความเข้าใจแนวความคิดตามแบบฉบับของเดอว์ไรท์ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐที่สาม

แต่ก็ยังมีเหตุผลอื่นอีกสำหรับความสำเร็จในการสั่งสอนของเดอว์ไรท์ ขณะที่ผู้ร่วมมือของเขาเริ่มเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญทางการศึกษาที่ซอร์บอนน์และในวิทยาลัยประจำจังหวัดกับมหาวิทยาลัยต่างๆ และขณะที่พวกเขาได้มีตำแหน่งสำคัญในกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนคุมอำนาจในระบบโรงเรียนระดับประถมและมัธยม กลุ่มวารสาร *Année* ก็ได้แทรกซึมเข้าสู่ในสถาบันการศึกษาทั้งหมดของสาธารณรัฐที่สาม ใน

---

⁵⁰Hubert Bourgin, *De Jaurès à Léon Blum* (Paris, Fayard, 1938), pp.236-37. หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งที่มีค่าที่สุดสำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางปัญญาความคิดและการเมืองในสมัยของเดอว์ไรท์ แม้ว่าจะมีความลำเอียงของผู้เขียนในปฏิกริยาและการต่อต้านชาวยิว บัวร์แจง (Bourgin) เป็นนักสังคมนิยมในสมัยที่เป็นหนุ่มและมีผลงานให้กับวารสาร *Année* ในสาขาวิชาสังคมวิทยาว่าด้วยเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ของความคิดนักสังคมนิยม เราเป็นหนี้บุญคุณเขาสำหรับงานการค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับชาร์ลส์ ฟูเรียร์ (Charles Fourier) อันเป็นหนึ่งในอีกหลาย ๆ คนที่เขาศึกษา ระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เขาได้กลายเป็นผู้รักชาติอย่างแรงกล้า และได้เข้าเป็นพวกขวาจัดในช่วงระยะเวลาของสงครามสุดท้ายเขาเป็นผู้ให้ความร่วมมือแก่นาซีในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง งานเขียนจากปลาซปากาของเขาไม่น้อยในหนังสือข้างต้นนั้น เขียนขึ้นด้วยความเกลียดและความเคียดแค้น แต่เขายังคงให้ความเคารพต่อเดอว์ไรท์อย่างสูง และจึงไม่มีเหตุผลอันใดที่จะเพิกถอนต่อหลักฐานของเขา เมื่อมาถึงเรื่องของเดอว์ไรท์และสำนักความคิดของเขา

ทำนองนี้ พวกเขาจึงคล้ายกับพวกเฟเบียน (Fabians) ซึ่งแนวความคิดของพวกเขากระจายไปที่วงราชการของอังกฤษ

แบบแผนของอิทธิพล

คงจำกันได้ว่า การสร้างและทำให้ระบบโรงเรียนของรัฐมีความเข้มแข็งทั้งระดับประถมและระดับมัธยมนั้น เป็นความสำเร็จที่สำคัญในช่วงสมัยต้นของสาธารณรัฐที่สาม ต่อมาภายหลังในช่วงปีถัดจากเรื่องกรณีโคโรฟีล คณะรัฐมนตรีของวอลเดค-รูสโซ (Waldeck-Rousseau) และคอมบ์ (Combes) ซึ่งต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมือง ได้ลดความเข้มแข็งทางการศึกษาของพวกคาทอลิกต่อไป โดยการขับไล่คณะสงฆ์ในศาสนาส่วนใหญ่ซึ่งรับภารกิจการสอนในโรงเรียนคาทอลิกเมื่อศาสนจักรและรัฐแยกกันอย่างเต็มที่ในสมัยต้นศตวรรษที่สิบเจ็ด จำนวนเด็กในโรงเรียนคาทอลิกได้ลดลงอย่างรวดเร็ว ประมาณมากกว่าหนึ่งในสามในระดับประถมและหนึ่งในสี่ในระดับมัธยม นี่หมายความว่าสาธารณรัฐได้เผชิญกับภารกิจสำคัญในการอบรมครูทั่วไปเข้าปฏิบัติงานในโรงเรียนของรัฐที่เปราะบาง รัฐยังจะต้องทำให้หอสมุดการณและศิลปกรรมจรรยาของบ้านเมืองมีความละเอียดลออขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะสามารรถเข้าแทนที่การสอนทางศาสนาที่เคยมีอยู่ในโรงเรียนคาทอลิก

เดอร์ไคม์ได้อาศัยจังหวะนี้เป็นโอกาสอันสำคัญสำหรับการใช้ทฤษฎีของเขา คงจำกันได้ว่า บุคคลที่เคยเป็นผู้อุปถัมภ์ในแรกเริ่มเดิมทีของเดอร์ไคม์ ซึ่งได้ให้เขามีตำแหน่งในมหาวิทยาลัยแห่งบอร์โดซ์ และออกค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางของเขาไปเยอรมนีเพื่อสำรวจระบบการสอนปรัชญาและจริยธรรม คือนักปรัชญา หลุยส์ เลียร์ด (Louis Liard) ผู้ซึ่งได้เป็นผู้อ่านวารสารการศึกษาชั้นสูงที่กระทรวงศึกษาธิการแห่งรัฐในปี ค.ศ. 1884 เลียร์ดซึ่งเป็นผู้มีความคิดนิยมการปกครองแบบสาธารณรัฐอย่างกระตือรือร้น และเป็นผู้เชื่อถืออย่างแน่วแน่นในการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับชีวิตสังคม มองเห็นว่า

เดอว์ไรท์หนุ่มมีจิตใจแบบเดียวกับเขามาตั้งแต่ต้น เขาเห็นว่าเดอว์ไรท์-ไคม์ได้รับการคล้อยใจเช่นเดียวกับเขา โดยที่มีความเชื่อว่า มีเพียงสังคมศาสตร์แขนงใหม่เท่านั้นที่สามารถให้พื้นฐานสำหรับการฟื้นฟูศีลธรรมจรรยาของสาธารณรัฐที่สาม เลียร์ดซึ่งมีตำแหน่งสำคัญทางการบริหารในระบบการศึกษาของฝรั่งเศสตลอดเวลาชั่วชีวิตของเดอว์ไรท์ ได้พิสูจน์ความเป็นพันธมิตรและผู้สนับสนุนที่ซื่อตรงของเดอว์ไรท์และลูกศิษย์ของเขา อองรี มาส์ซีส์ (Henri Massis) และกีโฌม เดอ ทาร์ด (Guillaume de Tarde) นักสังเกตการณ์ที่หลักแหลมแต่เป็นนักวิจารณ์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของยุคนั้น ได้เขียนในปี ค.ศ. 1910 เกี่ยวกับเดอว์ไรท์และเลียร์ดซึ่งในขณะนั้นได้เป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งปารีสว่า "เขาทำให้[เดอว์ไรท์]เป็นบุคคลที่เพียบพร้อมในการศึกษาทุกเรื่องทราวดู เขา[เลียร์ด]มอบความไว้วางใจให้เดอว์ไรท์ทั้งหมด และทำให้เขาได้รับการแต่งตั้งเข้าสู่สภามหาวิทยาลัยแห่งปารีสในตอนแรก และต่อมาเป็นกรรมการที่ปรึกษา เช่นนี้จึงทำให้ท่านสุภาพบุรุษเดอว์ไรท์ได้ดูแลตรวจตราการแต่งตั้งตำแหน่งทั้งหมดในการศึกษาชั้นสูง ด้วยเกียรติยศของมหาวิทยาลัยที่ได้รับเดอว์ไรท์ได้เป็นกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ เขาเป็นอาจารย์ใหญ่ที่คุมอำนาจทั้งหมด"⁵⁷ แน่นนอนที่สุด ความเห็นนี้ให้ความสำคัญของเดอว์ไรท์เกินความเป็นจริง แต่ดังที่ชาวฝรั่งเศสพูดตามสามัญนิยมของพวกเขา เช่นเดียวกับที่เราพูดในสังคมของเราว่า *ไม่มีควันย่อมไม่มีไฟ* (il n'y a pas de fume sans feu) แม้ว่าเขาจะมีใช้นักเผด็จการดังที่ถกมองว่าเป็น เดอว์ไรท์มีอิทธิพลอันทรงอำนาจต่อระบบการศึกษาระดับมัธยมที่ควบคุมโดยส่วนกลางของฝรั่งเศสโดยมี

⁵⁷ Agathon, *L'Esprit de la nouvelle Sorbonne* (Paris, Mercure de France, 1911), p. 98. Agathon เป็นนามปากกาของมาส์ซีส์ และ เดอ ทาร์ด

เล็ซร์คคอสอปปัทม์กั

ในการศึกษาระดับประถม เดอร์ไคม์ซึ่งมีอิทธิพลมากกว่าผู้อำนวยการการศึกษาระดับประถม คือ พอล ลาปี (Paul Lapie) เป็นผู้ร่วมงานของวารสาร *Année* ขณะที่เล็ซร์คเป็นผู้ให้ความเห็นนอกเหนือไปกับกลุ่มแต่ก็ไม่เคยเป็นสมาชิกของกลุ่ม ลาปีประสบความสำเร็จในการแนะนำสังคมวิทยาต่อวิทยาลัยครูต่าง ๆ อันเป็นที่ซึ่งครูโรงเรียนประถมในอนาคตได้รับการอบรม ไม่เป็นการกล่าวเกินความจริงเลยที่ว่า พอลถึงปี ค.ศ. 1914 คำสั่งสอนของเดอร์ไคม์ได้กลายเป็นปัจจัยการศึกษาเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาของบ้านเมืองที่ได้มาตรฐานในโรงเรียนระดับประถม

ชีวิตจิตใจของความเป็นศีลธรรมจรรยาของบ้านเมืองตามแบบฉบับของเดอร์ไคม์ได้ครอบคลุมไปทั่วโรงเรียนระดับประถม และทั้งพวกคาทอลิกฝ่ายขวากับมาร์กซิสต์ฝ่ายซ้ายต่างรู้สึกหวั่นเกรงด้วยกลัวว่าการรับลูกศิษย์ลูกหาที่สามารถเป็นได้อาจจะขาดหายไปในตอนนี้ ทั้งหมดนี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงความรู้สึกของฌอง อีซูเลต์ (Jean Izoulet) นักสังคมวิทยาชาวคาทอลิก เมื่อเขาเขียนว่า "การบังคับให้สอนสังคมวิทยาของท่านสภาบุรุษเดอร์ไคม์ในโรงเรียนสามัญของฝรั่งเศสสองร้อยแห่ง เป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุดของชาติเท่าที่ประเทศของเราเคยประสบมาเป็นระยะเวลาาน"^{๕๖} พอล นีซอง (Paul Nisan) นักปรัชญามาร์กซิสต์หนุ่มก็มีปฏิกิริยาทำนองเดียวกันเมื่อเขาเขียนว่า

มันดูเหมือนว่าผู้ก่อตั้งสังคมวิทยาฝรั่งเศสได้เขียน *The Division of Labor* เพื่อที่จะให้นักบริหารไว้ชื่อเสียงนำเอาไปรวมเป็นวิชาสอนสำหรับครูชั้นประถม การแนะนำสังคมวิท-

^{๕๖} อ้างอยู่ใน Célestin Bouglé, *Bilan de la sociologie française* (Paris, Alcan, 1935), p. 168.

เขาเข้าสู่โรงเรียนสามัญ เป็นการมอบสิทธิชนทางด้านศีลธรรม จรรยาของทางราชการให้แก่ฝ่ายบริหาร... ในนามของ ศาสตร์ [ของเคอร์โคม] นี้ ครูชั้นประถมสอนเด็กๆ ให้เคารพ *ฝรั่งเศสบ้านเกิดเมืองนอน* (la patrie française) ให้ สวมหมกร่วมมือกันระหว่างชนชั้น ให้ยอมรับทุกสิ่งทุกอย่าง ให้ส่งจิตใจฝักใฝ่ในพิธีกรรมเคารพเสาชงและประชาธิปไตย- กระทบ... ความสำเร็จของเคอร์โคมที่แน่นอนที่สุด มาจาก ผลงานของการโฆษณาชวนเชื่อทางศีลธรรม ซึ่งเขาสามารถ ทำให้มันเกิดขึ้นมาได้^{๕๐}

เช่นเดียวกับในการสอนระดับประถมและมัธยม เคอร์โคมยัง ได้มีอิทธิพลอย่างมากในมหาวิทยาลัยอีกด้วย ที่มันเป็นไปได้ก็เพราะระบบมหาวิทยาลัยทั้งหมดกำลังอยู่ในกระบวนการของการจัดระเบียบใหม่ ในช่วงเปลี่ยนศตวรรษ แม้ว่าจะได้มีการนำเอาลักษณะสมัยกลางออกไปจากระบบมหาวิทยาลัยในระหว่างยุคปฏิวัติ มันก็คงมีความโดดเด่น แต่เพียงในโลกวิชาการภายในสาธารณรัฐที่สาม ในทศวรรษที่แปดสิบ และเก้าสิบ คณะต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมได้รับสถานภาพ ทางกฎหมาย และได้รับงบประมาณอิสระต่างหากเป็นครั้งแรก พอถึงปี ค.ศ. 1896 คณะต่าง ๆ ที่รวมกันจึงได้รับอนุญาตให้ใช้นามมหาวิทยาลัย^{๕๑} หลักสูตรทั้งหมดของซอร์บอนน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษยศาสตร์

^{๕๐} Paul Nizan, *Les Chiens de garde* (Paris, Maspero, 1967), pp. 97-98 and pp. 144-50. ซึ่งนี่ของอ้างถึงผู้เขียนหลายคนต่างยืนยันในอิทธิพลของเคอร์โคมต่อระบบโรงเรียน โปรดดู Albert Thibaudet, *La République des professeurs* (Paris, Grasset, 1927), p. 222 ประกอบด้วย

^{๕๑} Pierre Leguay, *La Sorbonne* (Paris, Grasset,

และสังคมศาสตร์ซึ่งเต็มไปด้วยลีลาการสอนและวิจัยที่เฉื่อยชาและไม่จริงจัง ก็ได้รับการปรับปรุงให้มีลักษณะความเป็นวิทยาศาสตร์ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงศตวรรษ ด้วยอิทธิพลบางส่วนจากรูปแบบของเยอรมัน วิชาประวัติศาสตร์อื่นเป็นผลกระทบมาจากชาร์ลส์ ซีคอนโบส (Charles Seignobos) กับเออร์เนสต์ ลาวีส์ (Ernest Lavisse) และการศึกษาอักษรศาสตร์โดยการนำของกस्ताฟ แลนสัน (Gustave Lanson) กับคนอื่น ๆ ในตอนนี้ก็ได้มีการสอนตามวิธีการวิทยาศาสตร์ ระหว่างปี ค.ศ. 1870 และ 1895 งบประมาณสำหรับการศึกษาระดับสูงเพิ่มขึ้นเป็นสามเท่า⁶¹

สถานศึกษาเอกอล นอร์มาล ซูเปรีเออร์ ก็ได้รับการจัดระเบียบใหม่ในปี ค.ศ. 1904 มันได้สูญเสียการบริหารของตนเองไปมาก และนักศึกษาทุกคนต้องไปเรียนวิชากับซอร์บอนน์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งกว่านั้น วิชาของความเป็นฝักใฝ่โรสทอนอันสละสลวยซึ่งสร้างความทุกข์ทรมานอย่างมากให้กับเดอร์ไคม์ในยุคนั้นของเขา ก็ถูกขจัดไปจนหมดสิ้น

มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์แห่งใหม่ได้กลายเป็นหลักมันของลัทธิตวิ

1910), p. 12.

⁶¹Terry Clark, "Emile Durkheim and the Institutionalization of Sociology in the French University System," *European Journal of Sociology*, IX (1968), pp. 37-71. บทความนี้ ซึ่งผู้เขียนได้อ่านหลังจากที่ได้เขียนบทนี้เสร็จแล้ว ปรากฏว่ามีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับความจริงและแสดงบรรณานุกรมอันมีค่าต่าง ๆ มากมาย ศาสตราจารย์คลาร์กจะตีพิมพ์ประวัติศาสตร์ทางสังคมวิทยาฝรั่งเศสอย่างละเอียดในไม่ช้านี้ ซึ่งจะมีข้อมูลต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับเดอร์ไคม์และสำนักแนวความคิดของเขา

นิยมและลัทธิต่อต้านพระที่มีอำนาจทางการเมือง ในขณะที่โรงเรียนกฎหมายและโรงเรียนแพทยมีผู้ที่เข้าเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรของชนชั้นกลางที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมซึ่งสามารถเสียค่าเล่าเรียนที่สูงมากนี้ได้ ชอร์บอนน์และเอกอล นอร์มัลซึ่งไม่เก็บค่าเล่าเรียนก็เป็นที่น่าสนใจของชนชั้นกลางระดับต่ำอยู่บ้าง นักศึกษาแปดในสิบคนจากเอกอล นอร์มัลเข้าศึกษาที่นั่นด้วยทุนรัฐบาล โรงเรียนปกติทั่วไปสำหรับครูระดับประถมยิ่งเปิดรับอย่างเต็มที่สำหรับบุตรของชนชั้นที่ต่ำกว่าลงมา ครูในสาธารณรัฐที่สามซึ่งได้รับการอบรมมาจากโรงเรียนเหล่านี้มักจะมีคามฝักใฝ่ทางการเมืองที่นิยมซ้าย ดังนั้นจึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าพวกชอร์บอนน์ พวกเอกอล นอร์มัล ซูเปรีเออร์ และโรงเรียนสามัญทั่วไป ล้วนเป็นกำลังสำคัญของการก่อการณ์ไตรฟิสในระหว่างที่เกิดเรื่อง และโรงเรียนสอนกฎหมายกับการแพทย์ส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายต่อต้านไตรฟิส

ในระหว่างปี ค.ศ. 1890 ถึง 1914 ชอร์บอนน์ได้เป็นศูนย์กลางของปัญหาความคิดในการปกป้องค่านิยมประชาธิปไตยและความเป็นเหตุเป็นผล และศาสตราจารย์คนสำคัญของมหาวิทยาลัยหลายคนอันมีเดอร์โคมเป็นแนวหน้า ได้เป็นโฆษกทางความคิดสำหรับแนวโน้มนั้นแห่งเสรีนิยมเหล่านี้ เดอร์โคมได้ใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เขาได้เข้าเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารและสภาต่าง ๆ หลายตำแหน่ง เขาได้กลายเป็นสื่อกลางระหว่างข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการและข้าราชการมหาวิทยาลัย เขาได้บรรจุเพื่อนของเขาหลายคนลงในตำแหน่งสำคัญทั้งในส่วนบริหารและในระบอบการศึกษา เขามีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคคลลงในตำแหน่งที่ว่างในสายสังคมศาสตร์ทั้งที่ชอร์บอนน์และในจังหวัดต่าง ๆ

เดอร์โคมเชื่อว่า นักสังคมศาสตร์มีหน้าที่ที่จะต้องเข้ายุ่งเกี่ยวกับเรื่องราวของสาธารณะ นอกเหนือจากงานทางวิชาการที่เคร่งครัดเข้มงวดของเขา เขาเขียนว่า "ไม่มีอะไรที่จะไร้สาระและไร้ประ-

โทษแทนที่กับลัทธินิยมวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งตก-
 เตือนให้ละเว้นและแนะนำมนุษย์ว่าพวกเขาต้องเตรียมตัวเป็นลัทธิชีวิต
 โดยไม่ต้องเอาใจใส่ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์
 ต่าง ๆ ที่ทชอยเกิดขึ้นมา โดยข้ออ้างที่ว่า วิทยาศาสตร์ยังมีได้ก่อตั้ง
 ขึ้นมาอย่างสมบูรณ์"⁶² และเขาก็ทำอย่างที่เขาพูด ผลก็คือ เขาได้
 เข้ายุ่งเกี่ยวกับผู้คนจากทุกสาขาอาชีพ ซึ่งเขาหวังว่าทุกคนคงจะช่วย
 สืบทอดงานสำคัญในการฟื้นฟูจริยธรรมที่เขาได้เริ่มกระทำไป จากที่มี
 ได้จำกัดตนเองอยู่เฉพาะผู้ฟังที่เป็นเพื่อนวิชาการ เดอร์ไคม์จึงพลา-
 ซามแพร่ความคิดเห็นของเขาไปให้กว้างขวาง และเป็นผลให้เขามี
 กลุ่มสมาคมและผู้ฟังที่ค่อนข้างหลากหลาย ในบรรดาคนเหล่านั้นก็มีข้าราชการ
 ราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการและในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็น
 พวกที่เดอร์ไคม์หวังว่าจะได้แพร่กระจายความคิดเห็นของเขาไปสู่ทุก
 หนแห่งในระบบการศึกษาของฝรั่งเศส แม้ว่าเดอร์ไคม์จะตีพิมพ์บทความ
 ส่วนใหญ่ในวารสาร *Année* ของเขา เขาก็ยังเขียนบทความประมาณ
 เจ็ดสิบห้าบทความในนิตยสารและวารสารอื่น ๆ เพื่อไปสู่ผู้อ่านได้กว้าง
 ขวางขึ้น

ในการดำเนินภารกิจอันนี้ เขามีได้หันหลังให้กับการเข้ามามีส่วน
 ร่วมสร้างสรรค์ในงานสังคมของเมืองหลวง โดยที่การทำเช่นนั้นช่วยให้
 เขาได้มีโอกาสอีกประการหนึ่งในการทำงานเพื่อเป้าหมายในทางศิลปะ-
 ธรรม เขาไม่ใช่เป็นคนชิงชังหรือคบหากที่ไม่ชอบผลจากห้องทำงาน
 วิชาการของเขา ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่ผู้วิจารณ์เขาหลายคนกล่าวเช่นนั้น
 เขามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในแวดวงของชีวิตสังคม พบปะกับนักการ
 เมือง นักอุตสาหกรรม นักหนังสือพิมพ์ แม้กระทั่งพวกทหารในสโมสร

⁶² Emile Durkheim, *Education and Sociology* (New York, The Free Press, 1956), p. 104.

สันนิบาตต่าง ๆ⁶³ คนเหล่านี้ให้โอกาสเขาอีกแหล่งหนึ่งสำหรับการเผยแพร่ความคิดของเขา ฮิวเบิร์ต บูร์แจง (Hubert Bourgin) ได้พรรณาน่าฟังถึงเคอร์โคว์ในฐานะที่เป็นแขกในสโมสรสันนิบาตเหล่านั้นว่า

เราจะพบเห็นเขาในชุดราตรีสโมสร...และเสริมให้สง่าด้วยเกียรติภูมิอันเป็นที่เคารพแก่ทุกคน วางตัวตามสบายและเป็นอันเอง ในงานชุมนุมกึ่งสังสรรค์กึ่งวิชาการที่บ้านของกุสตาฟ แลนสัน บ้านของอองรี แบร์ และเหนืออื่นใดที่บ้านของชาเวียร์ ล็องง ผู้อำนวยกาของวารสาร *Revue de Métaphysique et de Morale* ล็องงได้จัดประชุมทุก ๆ คนจากซอร์บอนน์, กอลแลจ เดอ ฟรองซ์ (Collège de France) ขึ้นที่บ้านของเขา อันมีบุคคลสำคัญในทางปรัชญา สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งต่างก็รับค่าเชิญ งานเช่นนี้นับว่าน่าภูมิใจเสมอ เพราะมันมีค่านิยามของการลงนามเป็นสักขีพยานกัน บ้านของเขาเป็นสถานที่สำหรับการร่วมวงกัน เจาจากันและอื่น ๆ วัตถุประสงค้มักจะมีลักษณะในเรื่องเกี่ยวกับวิชาการหรือมหาวิทาลัยเกือบอยู่เสมอ บางครั้งการสนทนาเกี่ยวข้องกับเรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณ บางครั้งเกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลกและการเมือง ในด้านการเมืองก็ปรากฏมีนักวิชาการที่สำคัญในมหาวิทยาลัยซึ่งได้กลายเป็นนักการเมือง และคนอื่นๆที่ปรารถนาจะกลายเป็นนักการเมือง...ในการชุมนุมขนาดใหญ่ จะพบเห็นอองรี ปวงคาเร (Henri Poincaré)...แปงเลอเว (Painlevé) เอมิล บอรเรล (Emile Borel) ฌอง เปอแรง (Jean Perrin) กุสตาฟ แลนสัน และเลวี-บรูล และศาสตราจารย์รุ่นต่าง ๆ

⁶³ Leguay, op.cit., p. 175.

ส่วนใหญ่เป็นนักปรัชญาที่เพิ่งเริ่มต้น... ในฝูงชนนี้ เดอร์ไคม์... เดินผ่านจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หุคคูด้วย หุคคาค่า สองคำ และคำเนิการกิจของเขาต่อไปโดยปราศจากการแสวงกระทำแต่อย่างใด^{๑๔}

ดูเหมือนว่าเดอร์ไคม์จะตระหนักดีว่า การเข้าร่วมงานในมหาวิทยาลัยอย่างจริงจังและในด้านการศึกษาของสาธารณรัฐที่สาม จะนำมาซึ่งอันตรายที่งานทางสังคมวิทยาของเขาจะต้องถูกบดบังด้วยข้อผูกมัดทางการเมือง แม้ว่าเขาจะเป็นที่รู้จักว่าเป็นบุคคลฝ่ายซ้าย เขาก็ปฏิเสธตลอดชีวิตของเขาที่จะผูกพันตัวเองกับพรรคทางการเมืองใด ๆ ผู้ร่วมงานของวารสาร *Année* บางคนกลายเป็นหัวทอกการต่อสู้ในกลุ่มฝักใฝ่สังคมนิยมหรือในพรรคสังคมนิยมหัวรุนแรง เดอร์ไคม์เองไม่เคยเข้าข้างฝ่ายใด แม้ว่าเขาจะมีความสนิทสนมอย่างใกล้ชิดกับทั้งสองฝ่ายก็ตาม

อย่างไรก็ดี เดอร์ไคม์และเพื่อนนักสังคมวิทยาของเขาบางคนได้เริ่มเข้าเกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางปัญญาชนชื่อ ลัทธินิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (solidarism) ซึ่งเริ่มต้นขึ้นครั้งแรกในช่วงเปลี่ยนศตวรรษโดยพวกสังคมนิยมหัวรุนแรงและพวกนิยมการปกครองแบบสาธารณรัฐฝ่ายซ้าย ซึ่งไม่ใช่ทั้งพวกหัวรุนแรงโดยเฉพาะหรือสังคมนิยมโดยเฉพาะ บางคนริบแสวงหาอุดมการณ์เพื่อแสดงตนเองให้แตกต่างไปจากนักสังคมนิยมและจากพวกนิยมสาธารณรัฐที่หัวไม่รุนแรง โดยการยึดถือเอาในสิ่งที่เรียกกันว่าหลักปรัชญาของพวกนิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาก่อนหน้านี้โดยนักปรัชญาอัลเฟรด ฟูอิลเฮ (Alfred Fouillé) ลัทธินิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นปรัชญาเพื่อรัฐสวัสดิการประเภทหนึ่งในเลือกนอกของฝรั่งเศส ซึ่ง

^{๑๔}Bourgin, op.cit. pp. 223-24.

เป็นคำสอนที่คลุมเครือและยึดหยุ่นได้ โดยเน้นถึงความต้องการในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างพลเมืองของสาธารณรัฐ มันมีแนวโน้มสนใจแบบสวัสดิการสังคมที่ค่อนข้างจะคล้ายกับที่ปฏิบัติกันในสมัยเสรีนิยมคลอซด์ ฮอว์จ (Lloyd George) ในอังกฤษ และสอนโดย "พวกศาสตราจารย์ที่มีความคิดแบบสังคมนิยม" ในเยอรมนี ลัทธินิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้รับความนิยมอยู่หลายปี และเป็นที่น่าสนใจฟังกันโดยเฉพาะของพวกครูที่มาจากโรงเรียนประถมศึกษาในบรันสวิก โรงเรียนรวมทั้งพวกครูที่อยู่โคชโรบฮอร์บอนน์ สาธารณรัฐของคำสอนได้รับการสรุปในคำบรรยายของผู้เผยแพร่คนสำคัญคือ ลีอง บร์จัวส์ (Léon Bourgeois) นักการเมืองสังคมนิยมหัวรุนแรง ชื่อเรื่องว่า "การเมืองของพวกที่คิดเกี่ยวกับคนอื่น ๆ" (The politics of those who think about other men.)^{๕๕}

ความคิดในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้รับการประกาศในบรรดาพวกปัญญาชนโคชวิธิการประชุมเป็นชุด ๆ การประชุมครั้งแรกคือ การประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการศึกษาสังคม (Congrès International de l'Education Sociale) ซึ่งจัดขึ้นในปารีสโดย การสนับสนุนของรัฐบาล เนื่องในโอกาสนิทรรศการที่มีนานาประเทศเข้าร่วม (Exposition Universelle) ในปี ค.ศ. 1900 ในบรรดานักพูดคนสำคัญก็มีนักการเมืองสังคมนิยมหัวรุนแรงชั้นนำ และนักพูดผู้มีชื่อเสียงของฮอร์บอนน์ยุคใหม่ เช่น นักประวัติศาสตร์ ชาร์ลส์ ซิคโนโบส, นักการศึกษาผู้นิยมสาธารณรัฐ เฟร์ดินานด์ บิวชอง (Ferdinand

---

^{๕๕}อ้างอยู่ใน *Republican Ideas*, p. 170. หนังสือเล่มนี้มีบทที่กล่าวถึงลัทธินิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์ เช่นกัน ในหนังสือเล่มที่ 5 บทที่ 3 ของ Charles Gide and Charles Rist, *A History of Economic Doctrines* (Boston and New York, Heath, n.d.).

Buisson) และนักเศรษฐศาสตร์ ชาร์ลส์ กิเด (Charles Gide) เอมิล เดอร์ไคม์ก็อยู่ในกลุ่มนักพูดที่เด่นคนหนึ่ง งานของการประชุมมีติดตามด้วยการบรรยายเป็นชุดโดยกิเด, บูร์จัวส์ และบิวซงกับคนอื่น ๆ โดยได้รับการอุปถัมภ์จากสถานศึกษาเอกอล เดอส์ โอตซ์ เลคดส์ โซซีอาลส์ (Ecole des Hautes Etudes Sociales) ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นใหม่และมีแรงบันดาลใจจากลัทธินิคมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชาชนของโรงเรียนเป็นอาจารย์เก่าของเดอร์ไคม์ชื่อ เอมิล โบทรูซ์ และภาควิชาสังคมศาสตร์ก็มีคณาจารย์ที่เป็นนักประวัติศาสตร์นิคมสาธารณรัฐกับนักปรัชญาคนสำคัญ เช่น จอร์จ เวลล์ (Georges Weill) และกาเบรียล เซเอลเลส์ (Gabriel Séailles) เอมิล เดอร์ไคม์เองและพยานนิคมความคิดของเขา เช่น เซเลสแตง บุกเกลอกกับบรรชายเป็นปกติที่นั่นด้วย^{๑๑}

เดอร์ไคม์สนับสนุนหลักคำสอนส่วนใหญ่ของพวกนิคมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่เขาไม่เคยปรารถนาที่จะผูกพันตัวเองโดยตรงต่ออุดมการณ์ของมัน นี่มิใช่เพียงเพราะว่า เขามีได้ต้องการประนีประนอมสังคมวิทยาของเขาด้วยการเข้าสู่กิจการทางการเมืองโดยตรงเท่านั้น แต่เพราะเขาถูกดึงให้เข้ากับสังคมนิยมตามแบบฉบับของโซเรส์ (Jaurésian) เท่า ๆ กับวงการนักสังคมนิยมหัวรุนแรง ซึ่งหลักคำสอนของพวกนิคมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็ได้ผู้สนับสนุนที่สำคัญมาจากรวงการณ์ โซเรส์เป็นเพื่อนสนิทของเขาตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นเด็กนักเรียนด้วยกัน และเดอร์ไคม์ซึ่งเป็นตัวการในการทำให้โซเรส์เบนความคิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบถอนรากถอนโคน ก็มักจะแสดงความเห็นออกเห็นใจกับลัทธิสังคมนิยมส่วนใหญ่มีใช้มาร์กซิสต์ของโซเรส์ อย่างไรก็ตาม จากการที่เขาไม่ยอมรับในลักษณะชนชั้นของลัทธิสังคมนิยมฝรั่ง-

^{๑๑}Scott, op.cit., p. 181 และ Leguay, op.cit., pp. 174-75.

เศส และจากการเน้นถึงความขัดแย้งระหว่างชนชั้นของลัทธิดังกล่าว จึงทำให้เขาไม่เคยที่จะเป็นนักสังคมนิยม แต่ "ดำรงชีวิตไปตามกาล-เทศะ เขาเห็นใจ... ทั้งพวกสังคมนิยมโซเรลล์และลัทธิสังคมนิยม แต่เขาไม่เคยออกัสต์ตัวเองให้"^{๑๗} เดอร์ไคม์ซึ่งตระหว่งลัทธินิยมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพวกสังคมนิยมหัวรุนแรงกับพวกสังคมนิยมฝ่ายโซเรลล์ด้วยความระมัดระวัง เขาจึงมิได้ผูกพันกับทั้งสองฝ่ายแต่ก็รักษาความสัมพันธ์อันดีกับทั้งคู่ เขาพยายามรวบรวมพรรคพวกของทั้งสองฝ่ายให้มากที่สุดเท่าที่เขาสามารถจะทำได้ ให้สนใจในการมองสิ่งต่าง ๆ ในเชิงสังคมวิทยา และในการให้ความสำคัญของเขาต่อความต้องการจริยธรรมแขนงใหม่เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับความกลมเกลียวในบ้านเมือง

สรุป

เดอร์ไคม์เป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษเหมือนกับคนที่ราฟ วอลโด อีเมอร์สัน (Ralph Waldo Emerson) บรรยายเอาไว้ว่า "เป็นมโนธรรมของสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิก" เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ซึ่งตามคำของอีเมอร์สัน เป็นผู้ที่ "ถือว่าชีวิตเป็นผลสะท้อนมาจากทัศนคติ เหตุการณ์ และสภาวะการณ" แล้ว เดอร์ไคม์เป็นผู้ที่พยายามจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะนำเอาหลักการที่เขายึดถืออยู่มาใช้ในทางปฏิบัติ

ตลอดชีวิตของเขา เดอร์ไคม์สาละวนอย่างไม่ลืมหืมตา กับเรื่องราวเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาในยุคนั้นของเขา เขาถือว่ามันเป็น

^{๑๗} Marcel Mauss, "Introduction" to Emile Durkheim, *Socialism and Saint-Simon*, ed. by Alvin Gouldner (Yellow Springs, Ohio, Antioch Press, 1958).

ภารกิจในชีวิตของเขาที่จะมอบให้แก่การฟื้นฟูศิลปกรรมแห่งชาติฝรั่งเศส ซึ่งเขาผูกพันด้วยอย่างลึกซึ้ง แต่เขาปฏิเสธที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายของเขาโดยทางลัด ด้วยการบังคับตัวเองเมื่อถึงตอนที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างทันทีทันใด ตามหลักจริยธรรมอันเคร่งครัดของเขา นักสังคมศาสตร์สามารถอ้างอำนาจเพื่อเข้าขัดขวางในเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมได้ ก็ต่อเมื่อผลการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ของเขาเป็นที่ไว้วางใจของสาธารณชน เขาต้องการสร้างสังคมศาสตร์ที่สามารถเป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำของสาธารณชน แต่เขาก็มิได้เกิดความเชื่อถือว่า การศึกษาทางสังคมวิทยาจะมีความก้าวหน้ามากพอที่จะถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการออกกฎหมายปลีกย่อยต่าง ๆ สกวันในขอบเขตของการศึกษา

อย่างไรก็ดี เขาได้จัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปจำนวนมากในบรรดาข้อเสนอเหล่านั้นก็มีการล้มเลิกสิทธิการสืบทอดมรดกแบบค่อสเป็นค่อสไป อันเป็นวิธีการเพื่อขยายช่องทางของโอกาสให้มากขึ้น การแก้ไขในแง่ที่เขาเรียกว่า "ความผิดปกติวิสัย" ของการแบ่งงานกันทำ และฟื้นฟูสมาคมอาชีพให้เป็นที่อยู่กลางระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม แต่ในตัวอย่างต่าง ๆ เหล่านี้ เขาได้เสนอในสิ่งที่เขาตั้งใจให้เป็นข้อเสนอแนะชั่วคราว มากกว่าจะเป็นข้อสรุป "เชิงวิทยาศาสตร์" ที่แน่นอนตามแบบฉบับของกองด์หรือสเปนเซอร์หรือมาร์กซ์

ในกรณีของเดอร์ไคม์ก็เช่นเดียวกับของมาร์กซ์ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องแยกอย่างวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหลายในงานของเขา ซึ่งเต็มไปด้วยค่านิยมและอุดมการณ์ ออกจากองค์ประกอบที่ไม่ใช่ แม้ผู้หนึ่งจะยกความหลงใหลต่อศีลธรรมจรรยาของเขาก็ยังได้รับประโยชน์อย่างถาวรจากวิธีการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ของเขา ความคลั่งไคล้ของเดอร์ไคม์เพื่อความเป็นระเบียบและสามัคคีกันภายในสังคม อาจนำไปสู่ความล่าเอียงแบบอนารักษ์นิยมในงานเขียนของเขาบางเรื่อง และไปสู่ความไม่นำพาต่อหน้าที่ในทางสร้างสรรค์

ของความขัดแย้ง มีต้องสงสัยเลยในความจริงที่ว่า เดอร์ไคม์ได้ถ่าลิกเข้าไปในวงการการศึกษา และผูกพันอย่างถอนตัวไม่ขึ้นกับความคิดหลักของสาธารณรัฐที่สาม ในขณะที่ทำการต่อสู้กับแนวโน้มที่เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ อันทำให้เป็นไปได้สำหรับเขาที่จะก้าวล้ำขอบเขตของความเป็นจริงร่วมสมัย แม้แต่ในทางทฤษฎีความกักตึงของเขาต่อภาวะเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอาจเป็นการป้องกันมิให้เขาเห็นดีเห็นงามอย่างเต็มที่กับพลังของสิ่งแปลกใหม่ที่ค่อย ๆ ปรากฏออกมา^{๑๑}

แม้จะมีข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ งานของเดอร์ไคม์ก็ยิ่งนับว่าเป็นเลิศจากการที่ได้ให้หลักการอันสำคัญของการวิเคราะห์ทางโครงสร้างและหน้าที่ในสังคมวิทยา จากการเสนอข้อวิจารณ์วิถีการทางจิตวิทยาที่ตรงประเด็นอย่างมากในการศึกษาถึงสังคม จากการนำเสนอความคิดรวบยอดที่สำคัญเช่น ภาวะไร้บรรทัดฐาน (anomie) บูรณาการทางสังคม (social integration) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเชิงอินทรีย์ (organic solidarity) เดอร์ไคม์จึงเป็นผู้ที่ทำอะไรให้กับสังคมวิทยาสมัยใหม่ ที่จะมิผู้เทียบได้ก็แต่เพื่อนร่วมสมัยชาวเยอรมันผู้ยิ่งใหญ่คือ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เท่านั้น แม้กระทั่งเมื่อสิ่งที่เป็ความหลงใหลในทางศีลธรรมของเขาจะลบลือนไป งานเชิงวิทยาศาสตร์ที่เติบโตขึ้นมาจากความสนใจของเขาก็ยังคงอยู่และทำให้ปรากฏผลสะท้อนขึ้นในงานของนักสังคมวิทยาหลายคนซึ่งอาจรู้สึกว่าได้รับการกระตุ้นให้ติดตามไปในวิธีการประเมินคุณค่าที่ต่างออกไป

ความสำเร็จของบุตรทั้งหลายนับว่าเป็นบรรณาการแก่บิดาของ

---

^{๑๑} สำหรับการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างละเอียดเกี่ยวกับความลำเอียงเชิงอนุรักษ์ของเดอร์ไคม์ ดูเรื่อง "Durkheim's Conservatism" ในหนังสือของผู้เขียน *Continuities in the Study of Social Conflict* (New York, The Free Press, 1967).

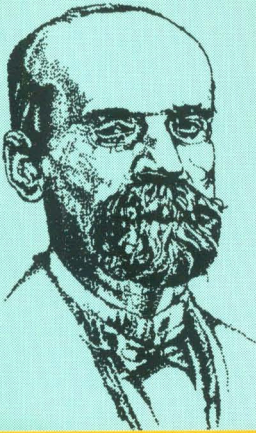
พวกเขา เดอร์ไคม์เป็นบุคคลที่แนวทางของเขาได้กระตุ้นให้มอริส ฮัลบ์แวคส์ (Maurice Halbwachs) เขียนงานที่แหวกแนวของเขา เรื่อง *The Social Framework of Memory* วิธีการของฮัลบ์แวคส์ฝังแน่นอยู่ในงานของมาร์เซล กราเนต์ (Marcel Granet) เรื่อง *La Pensée chinoise* และงานของกราเนต์ก่อให้เกิดการฟื้นฟูในการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาเปรียบเทียบ ที่ควบคู่กันไปกับชื่อของ เจน แฮร์ริสัน (Jane Harrison) และ ฟรานซิส คอร์นฟอร์ด (Francis Cornford) และอิทธิพลของทั้งสองในยุคนั้นของเรา มีอิทธิพลอย่างมากต่อมานุษยวิทยาสัมัยใหม่ของคล็อด เลวี-สเตราส์ (Claude Lévi-Strauss) และเทพปกรณัมเปรียบเทียบของจอร์จ ดูเมซิล (Georges Dumézil) เดอร์ไคม์เป็นบิดาแห่งความคิดที่ประสบความสำเร็จที่สุดในฝรั่งเศสและอังกฤษ^{๑๐} ในสหรัฐอเมริกา ความคิดของเขาซึ่งแทรกซึมอยู่ในงานของทาลคอตต์ พาร์สันส์ และโรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับสังคมศาสตร์ หากเขามีใช่เป็นบิดาก็ต้องเป็นปู่ของพวกเราทั้งหลาย

---

^{๑๐} สำหรับการสำรวจโดยทั่วไปในงานและอิทธิพลของสำนักแนวความคิดของเดอร์ไคม์ ดูในหนังสือของ Celestin Bouglé, op. cit.

แนะนำผู้แปล

- ผู้แปล : นายนฤจร อธิธิจีระจรัส
- ตำแหน่งทางวิชาการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- การศึกษา : วท.บ. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
M.A. (Anthropology) Univ. of California (Berkeley)
Ph.D. (Anthropology) Univ. of California (Berkeley)
- ผลงานแปล :
1. *โครงสร้างสังคมของชาวนาไทย* เขียนโดย แจ็ค เอ็ม. พอตเตอร์ (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2526)
  2. *ข้าวกับมนุษย์* เขียนโดย ลูเซียน เอ็ม. แองส์ (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2527)

แนวความคิด
ทฤษฎีทางสังคมวิทยา
ตอน
เอมิล เดอร์ไคม์
โดย
ลิวอิส เอ. โคเซอร์
แปลโดย
นฤจร อธิธิจักระจรัส

อ็อกสต์ กองต์

คาร์ล มาร์กซ์

เฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์

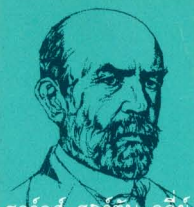
เอมิล เดอร์ไคม์

เกออร์ก ซิมเมล

แมกซ์ เวเบอร์

ชาร์ลส์ ฮอว์คิน คูลีย์

ยอร์จ เฮอริเบิร์ท มัด